

LA REPÚBLICA

Del 23 al 29 de juny del 2018 Any I — Número 05 2€

Endollar Catalunya

El camí cap a la sobirania energètica obliga
a fer un canvi de model radical cap a les fonts renovables
i l'apoderament dels consumidors

www.lrp.cat

Ras i curt EDUARD VOLTAS @eduardvoltas

El règim del 78 està totalment corcat, però aguanta a tot Espanya sustentat per un sistema mediàtic esclau de la multimilionària inversió publicitària de les grans empreses de l'Ibex. A Catalunya, a la cobertura mediàtica del règim, s'hi afegeix la coerció policial i judicial. Però allò que està estructuralment corcat, acaba caient.

LA REPÚBLICA QUE BULL

Llibertat provisional contra presó preventiva

La secció segona de l'Audiència Provincial de Navarra ha decretat la llibertat provisional per als cinc membres de *la manada*. Recordem-ho, són els cinc condemnats a nou anys de presó per haver abusat sexualment d'una jove als Sanfermines de fa un parell d'estius.

No tinc prou coneixements jurídics per entrar a analitzar si la decisió és a dreta llei. Però puc acreditar, em penso, prou sentit comú i experiència per constatar que, un cop més, la justícia fa servir una doble vara de mesurar.

Per una banda, tenim una colla d'agressors sexuals que poden sortir al

carrer mentre la sentència no sigui ferma. Per la mateixa banda, tenim un condemnat que viu a cos de rei (o, més ben dit, a cos de cunyat de rei) en una presó de luxe després d'haver evitat ingressar-hi fins a l'últim minut.

A la banda contrària, trobem els joves d'Altsasu, que ja fa dos anys que són a la garjola i s'hi quedaran tot i que la resolució judicial tampoc és ferma. I, paral·lelament, ja us imaginàveu que volia arribar aquí, hi ha nou catalans i catalanes en presó preventiva des de fa més de vuit mesos. Uns presos i preses que no han violat ningú, ni han estafat ningú, ni han utilitzat la

Agredeixes una dona, i al carrer; estafes, i entres a presó a última hora; poses urnes: ets un perill públic

violència contra ningú. Nou presos que no són culpables de ben res. Però continuen a la presó. I, més lluny o més a prop, hi continuaran.

A Espanya pots agredir salvatgement una persona i sortir a fer el vermut amb la colla. En canvi, si poses unes urnes, ets perillós. Amb risc de reincidir. Els de *la manada*, en canvi, es veu que no en tenen, de risc de reincidència. I això que l'arma del crim els continua penjant entre les dues cames.

Carles Ribera Director @carles_ribera

SUMARI

01 Portada El disseny i la creativitat de la portada d'aquest número han estat realitzats per Gabriel de Medeiros, de l'agència Evil Love.

03 Opinió Articles i anàlisis de Bea Talegón, Laura Pinyol, Biel Figueras, Salvador Cardús i Patricia Centeno.

12 Transició energètica El model energètic català, que depèn de l'exterior, comença a viure un canvi radical. Els combustibles fòssils han de ser substituïts per fonts renovables, i d'un sistema poc transparent i controlat per grans empreses, s'ha de passar a un escenari de sobirania energètica. Un dossier elaborat per Irene Casellas ho analitza.

20 Dolors Sabater Un pacte entre els partits del 155 ha desbancat l'alcalde de Badalona. Sabater reflexiona sobre la situació en una entrevista amb Sara Muñoz.

24 Esport femení La discriminació de les dones en l'esport en l'inici del segle XX va provocar la creació d'una federació esportiva femenina en el període d'entreguerres que va organitzar els seus propis Jocs Olímpics. Ho explica Jordi Camps.

26 Nicaragua El país centreamericà viu una revolta que ha causat més de 200 morts en els darrers mesos. Moviments estudiantils s'oposen al govern de Daniel Ortega. Un reportatge d'Adela Genís.

30 Pallassa Mercè Miralles conversa amb profunditat amb la pallassa Pepa Plana sobre la seva experiència professional i vital.

38 Smithsonian Catalunya és la cultura convidada al prestigiós Smithsonian Folklife Festival de Washington. Ho explica Carina Filella.

46 'El MNAT, de mudança' Unes obres han obligat a tancar el Museu Nacional Arqueològic de Tarragona, però la part més important del seu fons s'exposa en una seu provisional a tocar del mar.

60 Agenda. Xavi Oltra fa la previsió setmanal dels actes més importants relacionats amb el republicanisme i el suport als presos i exiliats.

58 Voraviu Joan Vall Clara, amb dibuixos de Jordi Soler, fa el seu contundent repàs de la setmana.

Ras i curt ELI NEBRED@elinebreda

Entre la foto del cos sense vida del petit Aylan en una platja de Turquia i la dels nens i nenes separats dels seus pares i tancats en gàbies als EUA han passat més de tres anys de vergonyosa barbàrie. Els qui deshumanitzen persones a través de comportaments racistes i xenòfobs no són res més que bèsties.

D'ENTRADA

Telegrama al rei Felip VI

- Senyor: El cartró pedra que dona imatge de democràcia a Espanya fa aigües per tot arreu. STOP
- Fins i tot la part que semblava que tenia forma d'estat de dret tampoc ja no és creïble. STOP
- No podem parlar d'un estat modern, equiparable amb les democràcies europees. STOP
- Principalment, perquè vostè ha heretat la seva responsabilitat per herència del seu senyor pare i per via directa del dictador Franco. STOP
- Un país on hi ha més de 3 milions de nens per sota del llindar de la pobresa és un país miserable. STOP
- Un país on els nostres dirigents ens han robat uns 90.000 milions d'euros l'any no es pot anomenar just. STOP
- Alguns dels dirigents polítics diuen que s'han gastat els diners robats en "carretades de putes i coca". STOP
- Però vostè no ha sortit a fer cap comunicat sobre tot això que esmento. STOP
- No obstant això, sí que va sortir a donarnos la seva opinió després d'unes brutals

“ Podria aparèixer més sovint i no només quan s'apallissa la població

RAMON BUCH

Bea Talegón

Periodista @BeatrizTalegon

càrregues policials contra ciutadans pacífics que només volien votar. STOP

- Que només es volien expressar. STOP
- Vostè no ha tingut la més mínima consideració amb una condemna cap a un raper que l'ha insultat, a vostè i a la seva família. STOP
- En qualsevol democràcia, un fet com aquest, com a molt, podria comportar una sanció per atemptar contra l'honor (en el seu cas). STOP
- Es podria plantejar ser el rei dels espanyols en lloc de ser el rei d'Espanya. STOP
- Es podria plantejar presentar la seva candidatura a un referèndum per presidir la república. STOP
- Podria aparèixer més sovint i no només quan s'apallissa la població que es vol expressar. STOP
- Podria, en definitiva, valorar si no ens mereixem tots plegats un sistema en què el que vostè diu en els discursos de Nadal es plasmí en la realitat. STOP
- Igualtat davant la llei, justícia independent, govern eficaç. STOP
- Atentament, rebí una salutació
- STOP Monarquia STOP

GAT I GOS

Lluís Puigbert

FIBLADES

Llibretetes de 'passacomptistes'

Sí, ja sé que la paraula que he fet servir al títol no és correcta. Però va bé per definir una espècie de personatges que ens pensàvem que havíem perdut de vista, i que darrerament han retornat de les ombres: aquells que porten una llibreteta a la butxaqueta amb els noms dels dolents que creuen que els han de retre comptes. El cas és que els que es pensen que són bons són a la vegada els dolents en una altra llibreteta d'una altra butxaqueta d'un altre *passacomptista*. I així els ganivets van volant d'un costat a un altre i endevina qui t'ha tocat, si l'enemic de tota la vida que te la té votada o l'amic de l'ànima que te la té guardada. Els llores de Cèsar es marceixen de pressa quan estàs voltat de Brutus i el nom de la República és el que menys importa.

Enric Serra Periodista @serraamat

Ras i curt MIQUEL BERGA

Ara que veiem Putin presidint els fastos del mundial, potser és oportú recordar el veredict de la seva biògrafa més implacable. A *El hombre sin rostro*, la periodista russoamericana Masha Gessen explica com Putin, des del capitalisme, ha aconseguit transformar Rússia, un altre cop, en la Unió Soviètica.

OPINIONS

No és un gest polític, és un dret

Des que el PSOE va accedir al govern en una de les caramboles polítiques més extraordinàries d'aquest primer quart de segle, el debat sobre l'acostament dels presos polítics ha estat servit. Durant la setmana del govern Sánchez, el jutge Pablo Llarena i l'exjutge Francisco Grande-Marlaska, actual ministre d'Interior, van despatxar opinions sobre qui tenia la competència. Mertixell Batet, Isabel Celaá i Margarita Robles van anar llançant la idea que Pedro Sánchez ho podria avaluar com un primer gest per rebaixar la tensió entre l'Estat i Catalunya. Una petició que s'ha fet extensiva també des del PSC amb veus com la de Núria Marín, Núria Parlón i Josep Félix Ballesteros, que ja van impulsar mocions a favor de l'apropament des dels seus ajuntaments abans del canvi de govern.

L'acostament és un dret, i així el reivindiquen les famílies que, a través de l'Associació Catalana pels Drets Civils, refermen que l'apropament forma part del sistema penitenciari i que no ordenar-lo vulnera els drets dels infants i els familiars, però també el dret a la defensa dels interns.

“
Els presos no poden ser bescanvi de res. L'únic just és la seva llibertat

Laura Pinyol

LLUÍS ROMERO

El seu dret a ser a prop de casa el determinat la mateixa llei, com la llei d'enjudiciament regula les trucades que poden fer o les visites familiars a què tenen dret un cop al mes. El que és inadmissible és que el debat entre ministres i polítics de tots els colors si-

gui l'avantsala del primer dels gestos polítics del govern Sánchez amb Catalunya. L'intercanvi dialèctic sobre qui té les competències només serveix per dilatar una decisió que és estrictament política i que depèn d'Institucions Penitenciàries, com va quedar clar la nit del 2 de novembre, quan es va ordenar el seu replegament a la presó d'Estremera després d'un primer intent de dispersió ordenat per la jutgessa de l'Audiència Nacional Carmen Lamela. Qualsevol altra cosa és gat per llebre. Els presos no poden ser bescanvi de res. L'únic just és la seva llibertat. Si es tracta de gestos polítics, el govern espanyol també ho té a les seves mans: que la fiscal María José Segarra retiri la querrela per rebel·lió, sedició i malversació que va interposar el seu antecessor, el finat José Manuel Maza.

Periodista @laurapinyol

Eros i Tànatos a la catalana

Un dels grans problemes que patim com a moviment és que hi ha un independentisme que viu millor en la queixa i el plor continuat. Un independentisme que troba cert gust en la derrota, que té tirada cap a Tànatos, cap a la pulsio de mort i autodestrucció. Hi ha gent que volia que tot el que hem fet sortís malament per poder dir que ells tenien raó, que ja havien dit que tot això era massa agosarat i així poder gaudir rebolcant-se en el bassal de la desfeta. Se'ns intenta vendre que tot és impossible, que l'únic que es pot fer és anar tirant cada dia com bonament es pugui i aguantar els mals que els nostres amos a Madrid ens vulguin enviar mentre treba-

Biel Figueras

llem en una ampliació de base de resultat incert o somiem amb els possibles canvis que ens pugui dur el govern buit de Pedro Sánchez i el desinfectador Josep Borrell. Tot això sense molestar gaire els amos, és clar, no sigui que encara ens tractin pitjor del que ja ho fan, tot pel nostre bé.

És un discurs que mai podria fer ni defensar, ni que sigui perquè soc un tossut i vesso d'orgull. I crec que som majoria els que no podríem viure així. Per això defenso que ens hem de desfer de la mandra vital, del gust per la derrota i abraçar la vida, que en el fons vol dir abraçar la lluita constant.

Molta gent vol caure derrotada pel

simple fet que està cansada de lluitar o per pura mandra de continuar en tensió tal com hem fet durant massa anys. I d'això s'aprofiten els que ens voldrien veure anorreats i destruïts. Per això ara més que mai hem de batallar amb el marge que tinguem intentant ampliar-lo cada cop més, pedra a pedra i sense aturador. Potser ens caldrà lluitar més clandestinament, d'una manera més subtil però segurament més efectiva.

Però no podem fer res més que triar entre abraçar Tànatos i la nostra mort lenta i intranquil·la o abraçar la vida, l'amor, la lluita i a la llarga la victòria. Ser morts en vida o ser lliures, no tenim un altre destí. Tànatos o Eros.

Escriptor, historiador i comunicador polític @Rincewindcat

Ras i curt MAGDA GREGORI @MagdaGregori

El filòsof Sal-lusti defensava que “la concòrdia fa créixer les petites coses, la discòrdia arruïna les grans”. El moviment independentista reclama que el govern i els partits consensuïn un objectiu i es treballi per fer-lo possible. Caldren concessions, que no vol dir renúncies, per avançar.

TRIBUNA REPUBLICANA

Twitter no en té la culpa

És creïble que una sola piulada intemperant de Donald Trump pugui dinamitar tota una cimera del G-7, set de les més grans potències econòmiques? Pot ser que aquesta piulada irritada pugui “fer tornar el món al segle XIX”, com deia Christopher Meyer, antic ambaixador britànic als Estats Units? I no exagera molt el ministre d'Exteriors alemany, Heiko Maas, quan diu que “una quantitat extraordinària de confiança [entre els estats] pot quedar ràpidament destruïda per una piulada”?

I no és delirant que tota la sessió d'investidura d'un president de la Generalitat, el Molt Honorable Quim Torra, quedi focalitzada en unes velles piulades del candidat, tretes de context i convertides en escàndol farisaic? Sobretot, és clar, si es té present que aquesta investidura és resultat de la dissolució autoritària d'un Parlament democràtic, de l'empresonament o exili del seu anterior govern i que arriba després d'haver torpedinat totes les anteriors propostes legítimes.

Fins i tot, és tan greu que a un ministre de Cultura acabat d'anomenar se li descobreixi una piulada reactiva dient “*me cago en el puto independentista*”, en referència a l'aparició d'un espontani amb barretina a l'Eurovisió del 2010? Una expressió, a més, prou suau al costat del to que des de fa anys utilitza la majoria de la premsa espanyola per parlar dels catalans. I és més greu aquesta piulada, o que Alfonso Guerra digui –no per Twitter, sinó de paraula i amb tota consciència– que Torra és un nazi?

Sense voler disminuir gens la rellevància que les xarxes socials tenen en la nostra vida de cada dia, a la vista de com se'n parla, les estem convertint en el nou cap de turc tecnològic de la nostra època, a qui atribuïm la culpa de tots els grans mals. És cert que han canviat la nostra manera de relacionar-nos, de treballar i fins i tot de sentir i pensar, afegint complexitat, acceleració i riquesa al nostre món. És a dir, han afavorit el progrés col·lectiu. Però com qualsevol nova tecnologia, com ho va ser la impremta al seu moment, o com ho ha estat més recentment la televisió, també facilita tota mena d'abusos que creen malestar.

Com ja vaig escriure fa anys, les xarxes socials s'han acabat convertint en la ta-

PEP DUIXANS

Estem convertint les xarxes socials en el nou cap de turc tecnològic

verna pública d'aquell famós veïnatge universal (*global village*, en l'original) descrit fa més de cinquanta anys pel canadenc Marshall McLuhan, molt abans que ningú pogués imaginar què representaria internet. La particularitat és que fins fa poc les barbaritats que es podien sentir a la barra d'una taverna quedaven dins les quatre parets de l'establiment. En canvi, ara s'escolten arreu i queden escrites per sempre. El xivarri tavernari –afegint-se al de les tertúlies mediàtiques– s'ha fet global.

Però que hi hagi molt xivarri, que la irritació quedi inscrita en un text de 280 caràcters penjant d'un núvol, no significa de cap manera que sigui el culpable de tots els nostres mals humors, més enllà de servir per expressar-los. Si la cimera del G7

fracassa, no és per una piulada, sinó per la dificultat de conciliar interessos. Si es vol fer trontollar una investidura no és per cap piulada, sinó per l'intent deliberat de provocar divisió i desconfiança cap al nou president. Si un ministre s'irrita pel salt d'un espontani a mig espectacle i l'insulta per independentista, és perquè hi ha un clima general de menyspreu que ho fa possible.

Si em dieu que encara no hem après a domesticar les xarxes socials, hi estaré d'acord. Una domesticació que, en bona part, també depèn de solucions tecnològiques que a poc a poc es van incorporant a les màquines i a les pròpies aplicacions. Però, si us plau, no ens fem adversaris fàcils perquè així mai no vencerem els enemics de veritat.

Salvador Cardús

Sociòleg i periodista @salvadorcardus

Ras i curt ORIOL PONSATÍ-MURLÀ @OPonsatiMurla

El baf de misèria moral comença a ser tan dens, que cada dia costa més respirar, tornar a embriagar-se amb la florida dels til·lers, escriure aquestes tres línies com si res. No arreglarem el món sencer en un dia, i per això ens cal començar per casa i construir amb urgència una república de dignitat.

A FONTS

El gran error de l'unionisme: demonitzar el groc

Les grans publicacions internacionals de moda i tendències com l'edició americana, francesa i italiana de *Vogue*, *Harper's Bazaar* i *The New York Times Style* ja ho anaven advertint des de principis del 2017: el groc de Matisse, Rothko, Miró o Umma Thurman a *Kill Bill* serà el color per excel·lència del 2018. Coneixedors o no de la dictadura i els capricis de la indústria tèxtil, quan l'octubre passat es va triar el llaç groc per protestar per l'engarjolament dels Jordis i, posteriorment, de la resta de presos i exiliats polítics, l'independentisme acabava de guanyar discretament la més poderosa de les batalles: la visual.

La victòria comunicativa es va fer encara més efectiva en el moment en què Cs, PSC, PPC, Societat Civil Catalana, Tabàrnia i la caverna mediàtica van caure en el parany i van pretendre demonitzar no només el llaç sinó el color groc, i iniciar una guerra contra els manaments sagrats llançats per l'imperi de la moda global. Tal com descobreix Miranda Priestly a la profana de la seva becària a *El diable es vesteix de Prada*, és una temeritat enfrontar-se o infravalorar el poder de la moda: "El que no saps és que aquest jersei no és només blau, no és turquesa, ni marí; en realitat, és ceruli. Tampoc ets conscient del fet que el 2002 Óscar de la Renta va presentar una col·lecció de vestits cerulis. I llavors, crec que va ser Yves Saint-Laurent qui va presentar jaquetes militars cerulies. Més tard, el blau ceruli va aparèixer a les col·leccions de vuit dissenyadors diferents, es va filtrar als grans magatzems i finalment va anar a parar a una depriment botiga de roba a preus assequibles, on tu, sens dubte, el vas rescatar d'algun cistell d'ofertes. Alhora, aquest blau representa milers de dòlars, molts llocs de treball, i resulta còmic que creguis que has triat quelcom que t'eximeix de la indústria de la moda quan, de fet, duus un jersei que va ser seleccionat per a tu per persones com nosaltres entre un munt de coses."

Malgrat que la Junta Electoral va donar la raó als unionistes escudant-se en protegir una utòpica neutralitat cromàtica (i què fem amb el blau popular, el vermell socialista, el taronja de Ciutadans, el morat de Podem...?), prohibir als membres de les meses lluir el llaç groc durant els

El groc triomfa als aparadors i al carrer ➔ JOSEP LOSADA

comicis del 21-D o la utilització de l'enllumenat groc en fonts i edificis institucionals només va provocar que tot Catalunya es tenyís de groc i que qualsevol petit detall en aquesta tonalitat, conscient o no, s'associés a la causa separatista.

Quan Aitana, una de les finalistes d'*Operación Triunfo*, es va enfundar un vestit groc per rebre un homenatge al seu poble, Sant Climent de Llobregat, l'elecció es va entendre com una picada d'ullet a l'independentisme, i les crítiques a les xarxes socials van ser ferotges. "Vestiré com em surti de la figa", va contestar Ana Guerra a TV3, una altra *triumfista* i companya de la catalana en el seu èxit *Lo Malo*, en ser previngudes que aparèixer novament vestides de groc a la televisió catalana es podria mal interpretar. De res va servir que Dolors Montserrat es presentés a l'ONU amb una brusa d'aquest color, ni que altres diputades del PP assistissin a la moció de censura a Rajoy amb la mateixa

“

L'unionisme ha comès la temeritat d'infravalorar el poder de la moda

tonalitat. Tampoc els va dissuadir, en aquest ridícul intent per criminalitzar el color de la temporada, que l'advocada Amal Clooney fos de les més aplaudides a l'enllaç del príncep Harry i Meghan Markle per un total *look* mostassa. Perquè el diumenge 17 de juny, sant tornem-hi! Es va arribar a demanar la destitució d'Empar Marco, la directora de la nova televisió pública valenciana À Punt, per fer la seva primera aparició davant de càmera amb un *blazer* groc. No va ser l'única, altres col·laboradors i la presentadora de l'informatiu de nit també van aparèixer amb peces de roba grogues.

Qui faci un volt per qualsevol botiga comprovarà ràpidament que és difícil no vestir de groc aquesta temporada. La persuasió segurament és més estètica que no pas ideològica, però l'obsessió malaltissa d'alguns unionistes ha aconseguit que fins i tot la *gualda* de la bandera espanyola es trobi ara mateix sota sospita.

Patricia Centeno

Periodista @PoliticayModa

COL·LABORA

5€

Sardana per la Llibertat

Dissabte
30 de juny
a les 20 h

Estany de Banyoles

Et sumes
al repte?

www.sardanaperlallibertat.cat

Inscriu-te, ja!

Segueix-nos

Organitzen:

Col·laboren:

Ras i curt **BIEL FIGUERAS** @rincewindcat

El filòsof grec Heràclit l'Obscur deia que "res és permanent menys el canvi", per la qual cosa cal revisar constantment i posar al dia les grans idees i ideologies que ens guien. No podem viure en el passat, ja que aquest ja no és present.

L'HEMEROTECA

Pere Bosch i Cuenca pbosch@lpr.cat

EL QUIOSC

El provincianisme de la premsa espanyola

Només cal aturar-se en el tractament que ha rebut la visita dels reis als Estats Units per adonar-se del provincianisme que inunda la premsa espanyola. Mentre els mitjans de l'altra banda de l'Atlàntic dedicaven un espai residual a la notícia (*The Washington Post*, directament, ni en parlava), la de Madrid el convertia en el tema de portada. L'única excepció, sorprenentment, l'ABC, que acostuma a optar per un tema monogràfic, en aquest cas el duel pel lideratge del PP. De tota manera, el diari ho intentava compensar a l'interior, amb una foto a doble pàgina de la recepció. Bona part dels titulars, però, es van centrar molt més en la possible visita de Donald Trump a Espanya que no pas en els resultats de la trobada.

Durant la reunió, el monarca espanyol va declarar que Espanya i els EUA estaven units per "un tema comú bàsic que és l'estima per la democràcia". Felip VI va demostrar una enorme perspicàcia. Precisa-

Una foto de la trobada bilateral entre Espanya i els EUA

AFP / MANDEL NGAN

ment, aquell mateix dia, bona part dels mitjans nord-americans dedicaven pàgines senceres a l'anunci del president de Trump d'abandonar el Consell de Drets Humans de les Nacions Unides i a la decisió de separar adults i nens sense papers.

Per cert, la nostra col·laboradora Patricia Centeno podria dedicar un llibre sencer a les imatges que van circular d'aquella recepció. Per donar-ne exemple, ens podem fixar en la que publicava *El Periódico* a la portada. Els dos mandataris con-

versaven al fons mentre les seves respectives mullers miraven els fotògrafs, ja fos amb un somriure forçat (Letícia) o bé un posat absent (Melania). La premsa del cor parlava d'un "duel d'estils" entre l'una i l'altra, però si ens fixem en la imatge, i en el centre de flors que hi ha-

via a la tauleta del mig, el missatge que es transmetia era literalment horrorós. Per cert, a la part superior de la portada d'*El Periódico*, hi havia un duel de veritat, el que protagonitzaran Cospedal i Saenz de Santamaría, dues "eternes rivals".

TEMPUS FUGIT

Els 'defensors' dels drets humans

Felip VI
Rei d'Espanya

19 de juny del
2018

"Hi ha un tema comú bàsic [entre Espanya i els Estats Units] que és la nostra estima per la democràcia"

Donald Trump
President dels
Estats Units

16 de juny del
2015

"Quan Mèxic envia la seva gent, envia persones que tenen un munt de problemes. Porten drogues. Porten criminalitat. Són violadors. I alguns, suposo, són bones persones"

L'HAN DITA GROSSA

La indignació

En aquesta ocasió, qui l'ha dita grossa no ha estat el periodista, sinó els protagonistes de la notícia. Dijous passat, es va donar a conèixer la decisió de l'Audiència Provincial de Navarra que va decidir deixar en llibertat els membres de *la manada* amb una fiança de 6.000 euros. Com si no n'hi hagués prou amb la decisió judicial, el diari digital *El Español* va donar a conèixer la reacció dels acusats que es trobaven emprisonats a Alcalà Meco. Segons aquest mitjà, que citava fonts penitenciàries, van sortir de la sala "fent salts d'alegria". Poc després, van tornar a les respectives cel·les "mentre mostraven la interlocutò-

ria a la resta de reclusos". I afegeix que "els somriures i l'alegria de cadascun dels condemnats per abusos sexuals eren difícilment reprimibles".

Ras i curt ADA CASTELLS @AdaCastells

Sincerament, reivindico el meu dret a no opinar. M'agraden els passos cautelosos entre la boirina, el plaer d'aturar-me en els detalls i els matisos, i em calen anys de distància per entendre el present.

L'HEMEROTECA

LA PORTADA HISTÒRICA

La descoberta de l'Escupali

El 9 de novembre del 1909, la portada del diari *La Veu de Catalunya* donava compte d'una descoberta arqueològica excepcional que s'havia produït a les excavacions que la Junta de Museus de Barcelona estava duent a terme a Empúries. Es tractava "d'una estàtua clàssica esculpida en marbre blanc". En el mateix exemplar s'adjuntaven dues fotografies de l'estàtua de l'Esculapi i s'explicava que en el moment de dur a impremta l'edició de *La Veu* s'havia localitzat "el tros inferior de la imatge de marbre, amb la qual queda completada l'estàtua".

La informació s'havia començat a difondre alguns dies abans, però aquella era la primera ocasió en què s'informava amb profusió "de la primera estàtua de marbre, de grans dimensions, un xic més grossa que la del natural, que fins avui s'havia descobert a Empúries". El cronista també es feia ressò de "l'emoció i la sorpresa que havien de sentir els directors i obrers

A dalt, Josep Puig i Cadafalch, en una visita a les ruïnes d'Empúries. A l'esquerra, portada de *La Veu de Catalunya* amb la descoberta de l'Esculapi

ARXIU

d'aquelles excavacions [...]". L'article no és només un testimoni apassionat d'aquell descobriment, sinó també una defensa aferrissada de l'autèntic sentit de l'arqueologia: "És clar que en emprendre el senyor Josep Puig i Cadafalch aquestes excavacions -un dels ideals de tota la seva vida artística- no el guiava pas el propòsit de trobar mosaics, bronzes o marbres. El que es proposava era descobrir aquella antiquíssima ciutat habitada un dia per comerciants focis que allí varen establir-se. El que preocupava, tant a ell com als seus col·laboradors, era treure a la llum, després de tants segles soterrada, aquella urbs primitiva que avui fa parlar els savis de tot el món." El polític i arquitecte barceloní havia estat un dels principals defensors de l'adquisició dels terrenys d'Empúries per tal de dur-hi a terme una excavació sistemàtica, molt més mogut per l'afany noucentista de descobrir les arrels clàssiques del país que no pas per l'obsessió d'omplir vitrines.

TEMPUS FUGIT

Una llengua morta

"[El català és] una llengua morta, però que té mig cos enterrat. [Si s'oficialitza el català] es pertorbarà aquesta obra beneïda del temps i [...] s'alterarà aquest procés d'unificació que es ve fent en llenguatge espanyol."

José Lladó, diputat liberal per Lugo, Congrés dels Diputats, 5 de juny del 1916.

NEGRE SOBRE BLANC

Un boicot dirigit

El 2 d'agost del 1909, el diari *La Correspondencia Militar* es feia ressò de la iniciativa d'algunes "corporacions, que proposen que es trenquin les relacions comercials amb Barcelona veient el ressò que hi troba tot allò que signifiqui odi al poder central, desafecte a la nació de la qual, vulgui o no vulgui, forma part". En altres paraules, es proposava un boicot als productes catalans. El diari recordava que "en els períodes crítics en els quals es desenvolupava el separatisme català, alguns van incitar aquesta idea" i afegia que la proposta "no va quallar i va ser una llàstima". El problema és que, en realitat, la iniciativa de les cor-

poracions no responia a un acte "separatista". Tal com va confessar el ministre de Governació, Juan de la Cierva, a les seves memòries, el govern conservador es va inventar aquesta idea per tal que les protestes de la Setmana Tràgica no arrellessin en altres zones.

Ras i curt XAVI OLTRA @oltrix

No us perdeu el capítol IV del famós *hit* "a la recerca del vot anticatalà." Després de les profitoses primeres versions d'Aznar, les firmes de Rajoy contra l'Estatut i el "a por ellos" abans i després de l'1-O, ara arriba la versió "sense concessions als empresonats" protagonitzada per Rivera, Sánchez, Vox..., i amb l'alè de la Falange.

LA MONARQUIA

Lluís Simon lsimon@lrp.cat

Felip VI beneeix el relleu entre Rajoy i Sánchez ➔ AFP

Partit Socialista Borbó Espanyol

► Només hi ha un afer més metafísic que el sexe dels àngels i és allò que es coneix com l'"ànima republicana" del PSOE. És un concepte que va resumir Zapatero en una frase que no va fer prou fortuna, però que amagava una *saviesa* infinita: "Defensar la Constitució és ser republicà." La constitució a què es referia és l'espanyola, és clar, que consagra la monarquia. Així és com justifiquen els socialistes la seva "ànima republicana", defensant la corona. Veure-ho per creure-ho.

En la relació del PSOE amb els Borbons, necessitaríem un manual de psicologia política o sexual, ves a saber, d'alta volada. Els laboristes, com els socialistes espanyols, també són monàrquics, però almenys tenen la decència

"Defensar la Constitució és ser republicà", va dir Zapatero en un moment de lucidesa mai prou valorat

de no anar amb un barret i una esquella pel carrer proclamant que són republicans.

En el congrés de Suresnes del 1974, quan va néixer el PSOE de la Transició, el partit es va pronunciar per una "república federal de les nacionalitats que integren l'Estat espanyol". Només quatre anys després, sense referèndum ni res, el partit ja acceptava sense rondinar Joan Carles I com a cap d'estat. I aquí, a Catalunya, n'hi ha que parlen de la traïció dels polítics a les seves conviccions. Som uns aprenents.

"Jo soc republicà", va manifestar l'actual president espanyol, Pedro Sánchez, en una entrevista el 2012. Però farà algun dia alguna cosa perquè la seva república sigui realitat?

Monarquia 1 - autodeterminació 0

► Si l'ànima republicana del PSOE encara subsisteix en l'ambient ni que sigui en forma gasosa o d'esperit sant, el que ha quedat sepulrat en el bany de realisme de la Transició i de la sagrada unitat de la pàtria és el dret a l'autodeterminació, que els socialistes encara defensaven el 1974, també per a les nacionalitats de l'Estat espanyol.

iADIÓS!

Letícia, noia de porcellana a Washington

► Els mitjans de Madrid que més s'estimen la reina Letícia han tornat a treure els ganivets aquesta setmana aprofitant la visita dels monarques espanyols als Estats Units. Així, *Periodista Digital* i *OK Diario* s'han fet ressò del que hauria estat l'enèsima batalla entre els reis arran del rol de Letícia a Washington. Mentre Felip VI discutia els afers rellevants amb Donald Trump, la reina va ser obligada a prendre el te amb Melania.

Urdangarin entra a la presó, o això ens diuen

► El fals documental *Dark side of the moon* (2002) va causar rebombori perquè especulava sobre la possibilitat que les imatges de l'arribada de l'home a la lluna fossin, en realitat, un monumental engany encarregat per Richard Nixon a Stanley Kubrick. Tot i que tot era mentida, a alguns sempre els ha quedat la idea al cap. I si l'home, en realitat, no va arribar mai a la lluna? I si tot va ser una conspiració a l'estil del film *Capricorn One* (1977)? Ara ens diuen que Urdangarin ha entrat a la presó -una de ben especial, certament-, però ningú ho ha vist i tampoc hi ha imatges de vídeo. I si continua a Suïssa vivint com el seu cunyat?

Premis Republicans de l'Any

El setmanari La República convoca la primera edició dels Premis Republicans de l'Any, destinats a reconèixer aquelles persones, entitats i organitzacions que hagin destacat per la defensa dels valors republicans relacionats amb la solidaritat, l'excel·lència professional i el compromís cívic i també les trajectòries individuals i col·lectives dedicades a treballar per la construcció de la República Catalana. Les votacions es faran durant l'estiu i l'acte de lliurament dels premis, l'1 d'octubre.

Premis de votació popular:

- Republicà de l'Any.
- Mèrit Republicà.
- República de les Arts.
- Reflexió Republicana.
- Premi Primer d'Octubre.
- República Popular.

Premis atorgats per La República:

- Memòria Republicana.
- Honor de La República.

Del 7 de juliol a l'1 de setembre. Nominacions i votació popular.
8 de setembre. Número especial de la Diada amb els guanyadors.
1 d'octubre. Acte de lliurament de premis.

LA REPÚBLICA

EL DOSSIER DE LA REPÚBLICA

TRANSICIÓ ENERGÈTICA

IRENE CASELLAS
icasellas@lrp.cat

La Núria és una veïna de Girona que fa tres anys es va haver de fer càrrec d'un familiar que va emmalaltir i va quedar connectat les 24 hores del dia a un concentrador d'oxigen. "L'aparell és car, però el cobreix la Seguretat Social. El que no et paguen és la despesa d'electricitat. De cop i volta ens va pujar la factura a 300 euros al mes", explica. Després d'informar-se i de fer números, la Núria va acabar instal·lant d'una placa solar fotovoltaica al terrat de casa seva.

92%

Dependència energètica de l'exterior
Catalunya no té petroli, ni gas, ni carbó, ni urani. Però sí que té energia renovable, que ha de ser la clau de la sobirania energètica.

"En un any ja estava amortitzada, perquè immediatament la factura va baixar a la meitat" explica. També va canviar de companyia i va aprendre a gestionar millor el seu subministrament, per exemple desconnectant la placa quan marxa de vacances. "Deixant-la endollada a l'agost ens arribaven factures altíssimes, encara que no fóssim a casa. I no era per l'electricitat que gastàvem, sinó per la que produïem", afegeix la Núria. Absurd però cert. Fins ara, la legislació espa-

El model energètic català, que depèn de l'exterior, comença a viure un canvi radical. Els combustibles fòssils han de ser substituïts per fonts renovables, i d'un sistema rígid, poc transparent i controlat per grans empreses, s'ha de passar a un escenari de sobirania energètica en què els consumidors siguin també productors i prenguin decisions

nyola penalitza els productors d'energia que no siguin grans empreses amb l'argument que fan servir la xarxa elèctrica pública per a l'autoconsum. És el nefast impost al sol del PP, que ha estat un instrument evident per frenar l'ús de les fonts renovables i que finalment aquest mes la Unió Europea ha acordat eliminar.

Afortunadament, l'esforç dissuasiu envers les renovables -que s'explica veient quins expolítics ocupen ara càrrecs a les grans companyies energètiques- no sempre funciona. Com la Núria, cada cop més particulars i empreses s'interessen per l'energia neta, ja sigui per estalvi o per sensibilitat ambiental. Segons la directora de l'Institut Català de l'Energia, Assumpta Farran, aquest és un procés imparable que lliga la transició tecnològica amb la transició social.

LA FI D'UNA ERA

El 2015 hi va haver dos esdeveniments que es poden considerar l'inici de la fi de l'era dels combustibles fòssils. D'una banda la cimera de París sobre el canvi climàtic i, de l'altra, l'escàndol de les emissions contaminants del cotxes alemanys. Amb la sensibilització ciutadania en augment, els avenços tecnològics no s'aturen i han fet possible, per exemple, que a Alemanya i en altres països europeus ja sigui habitual la propietat compartida de l'energia entre particulars.

A Catalunya, però, tot just comença. Als països més avançats el debat de les renovables ja està superat. La discussió ara és com fer front als pro-

GRÀFIC: LA REPÚBLICA

MODEL ACTUAL

Basat en **COMBUSTIBLES FÒSSILS** que generen gasos d'efecte hivernacle i augmenten l'escalfament global i el canvi climàtic.

Gran **DEPENDÈNCIA EXTERIOR**. Catalunya no té ni petroli, ni gas, ni urani. L'energia que consumim és de km 1.000 o 10.000, i els recursos estan ubicats en països geoestratègicament complexos.

Mercat **CONCENTRAT i RÍGID**. Poques empreses controlen tot el sector i les decisions es prenen de dalt a baix.

El sistema energètic és **OPAC** i les decisions es prenen entre les grans empreses i els governs. **ELS CIUTADANS ESTAN RELEGATS** i no tenen cap veu com a consumidors.

El sistema és **POC EFICIENT** i no incentiva l'estalvi. Per fer arribar 1 kilowatt a una llar se'n malbaraten tres amb el transport.

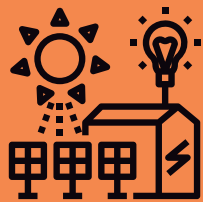
GENERACIÓ CENTRALITZADA. L'energia es produeix en grans infraestructures i és traslladada fins a les llars. Això obliga a invertir en grans obres.

GRÀFIC: LA REPÚBLICA

MODEL FUTUR

100% ENERGIES RENOVABLES, aprofitant la irradiació solar, el vent, la biomassa, la geotèrmia...

Més **SOBIRANIA ENERGÈTICA**, amb energia produïda amb recursos propers, de km 0/100 i amb menys pèrdues en el transport.

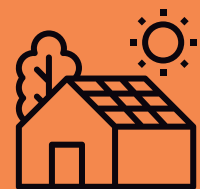
Estructura **DESCENTRALITZADA, FLEXIBLE I HORIZONTAL**. S'incentiva l'**AUTOCONSUM** i el consumidor es pot convertir en productor i pot gestionar la seva energia.

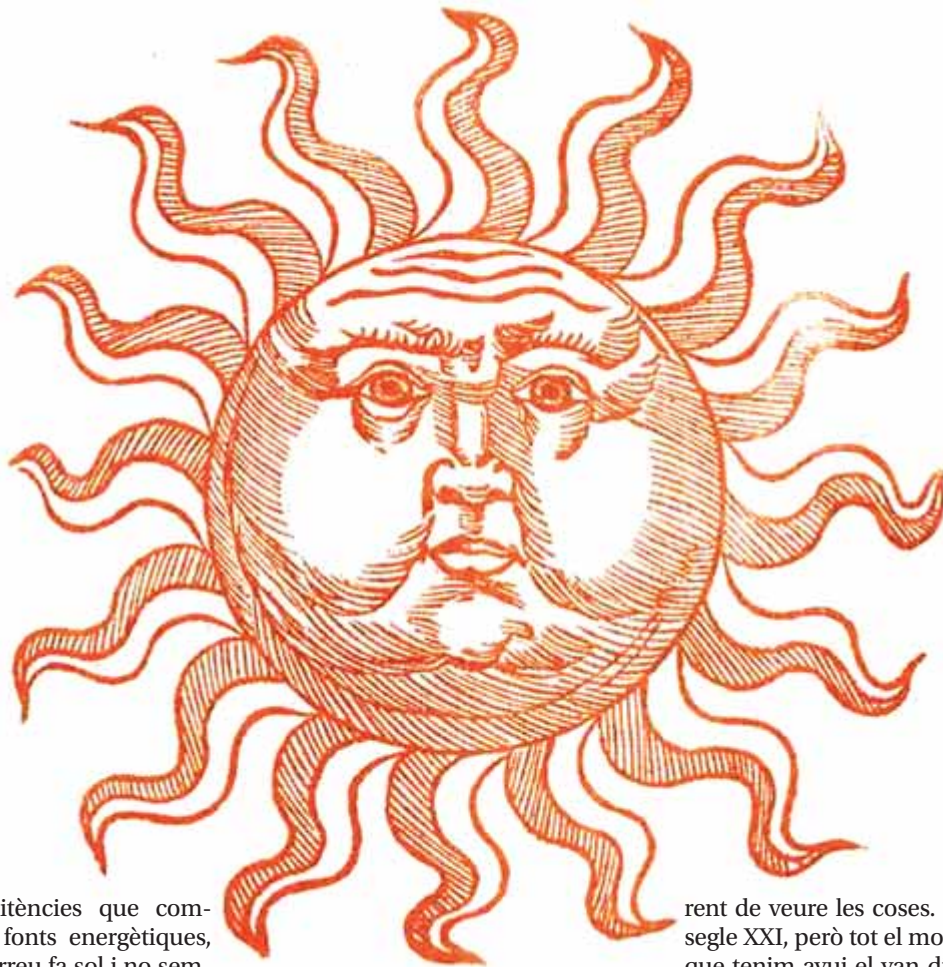
La **DEMOCRATITZACIÓ** del sistema fa possible una major **TRANSPARÈNCIA** i que els consumidors/productors puguin participar en la presa de decisions.

La **DIGITALITZACIÓ** i la **INTERCONNEXIÓ** fan que augmenti l'eficiència i l'estalvi.

GENERACIÓ DESCENTRALITZADA de l'energia, que es produeix a les llars de manera més sostenible i reduïnt costos.

blesmes d'intermitències que comporten aquestes fonts energètiques, perquè no a tot arreu fa sol i no sempre fa vent. "En canvi, nosaltres, amb una situació privilegiada, hem perdut els últims quinze anys. Encara tenim un 92% de dependència energètica de l'exterior, i molt poques renovables", reconeix Farran.

Per a l'empresari Joan Vila, president de la Comissió d'Energia de la PIMEC: "Estem avançant tant a poc a poc que gairebé estem aturats, i fins que no hi hagi una disrupció no hi haurà un salt endavant." Vila creu que costarà molt sortir del confort actual: "Si les coses van bé ningú farà els deures, cap polític voldrà que la gent deixi d'estar confortable." L'empresari insisteix que no s'està desplegant l'energia fotovoltaica perquè l'impost al sol l'ha frenat, "però al mateix temps les Terres de l'Ebre han deixat clar que no volen més infraestructures energètiques, la gent de l'Empordà no en vol cap, i l'energia hidràulica no dona per a més".

CANVIAR MENTALITATS

El que cal, insisteix Vila, és un canvi de mentalitat, també en el consum. "No en farem res, de substituir unes energies per unes altres. Barcelona no deixarà d'estar col·lapsada només substituint els cotxes de gasolina o de gasoil per cotxes elèctrics. El que cal és fomentar el transport públic modal. I el mateix ha de passar en la resta de sector de l'economia", conclou.

Assumpta Farran també creu que s'ha de produir un canvi de paradigma que portarà a una manera dife-

Què gastem?

Entendre com funciona el sistema energètic és complicat –hi ha més de 1.500 normes que el regulen– però la primera cosa que s'ha de tenir clara és que més del 72% de l'energia que consumim prové dels combustibles fòssils, ja sigui petroli o gas; i un 20% prové de centrals nuclears. Per tant les energies renovables suposen menys del 10%. Aquestes són les fonts originals, que es converteixen en carburants per al transport, en gas natural i en electricitat. Del consum elèctric, menys d'un 18% prové d'energies renovables. Mentre a la major part dels països occidentals l'ús d'aquestes energies netes ha anat a l'alça, aquí no han ajudat gens a promoure-les les polítiques del PP, amb l'exemple més clar de l'impost al sol: una taxa que penalitza l'autoconsum elèctric i que ha frenat la instal·lació de plaques fotovoltaïques malgrat ser un territori amb bona irradiació solar. Ara que la UE diu que cal eliminar-los, caldrà veure què fa el nou govern de Pedro Sánchez en matèria energètica.

rent de veure les coses. "Estem en el segle XXI, però tot el model energètic que tenim avui el van dissenyar personatges que van néixer en el segle XIX, com Tesla, Edison, Ford, Graham Bell... I el problema és que la transició energètica s'està plantejant sota els conceptes d'aquella gent del segle XIX", explica. D'aquesta manera ens podem trobar amb un model aparentment nou, però que només impliqui un canvi de les fonts energètiques i obliidi la part social.

"Els grans gurus del canvi energètic són els de sempre, els dels últims cent anys, per tant volen resoldre un problema des del mateix problema. I és aquí on es produirà un trenca-ment", assegura Farran, que reivindica que el canvi no sigui una "evolució", sinó una "revolució" en què els ciutadans guanyin protagonisme.

DEMOCRATITZAR L'ENERGIA

Els consumidors d'energia som milions. Els productors són pocs, un centenar, però controlen l'oferta i, per tant, el mercat. Però en els últims anys, estan passant coses que poden canviar aquesta dinàmica, com l'abatiment de la tecnologia. Així, des del 2010, el preu de l'energia solar fotovoltaica ha caigut un 73%; el de l'eòlica, un 23%, i el de les bateries, un 73%. "Fins ara, cap particular es podia plantejar ser propietari d'una central nuclear, d'una plataforma petrolera o d'un gasoducte. En canvi, ara ja és possible que 500 famílies es posin d'acord i tinguin el seu propi aerogenerador. Fins ara el ciutadà estava relegat, però tot això canviarà.

EL DOSSIER DE LA REPÚBLICA **TRANSICIÓ ENERGÈTICA**

De la mateixa manera que estem vivint una transició política, també viurem una transició energètica”, manté la directora de l’ICAEN, que està convençuda que el segle XXI serà el segle de l’electricitat i de les renovables perquè: “Sincerament, no m’imagino robots traient fum.”

El president del Clúster per a l’Eficiència Energètica de Catalunya, Xavier Farriols, també assenyala que els ciutadans han de ser la palanca, el motor d’aquesta transició. “El canvi –assegura Farriols– s’ha de produir de

Des del 2010, el preu de l’energia solar fotovoltaica ha caigut un 73% i el de l’èolica, un 23%

baix cap a dalt. Però perquè el consumidor actuï cal donar-li les eines per fer-ho. El consumidor, que se situa al centre del sistema elèctric, tal com ho defineix la Comissió Europea, ha de disposar de senyals de mercat i d’instruments que incentivin l’adopció d’aquest nou rol. Per això proposem més flexibilitat del mercat i més capacitat de gestió per als ciutadans.” En el món de l’energia, fins i tot s’ha gestat un nou terme per definir aquests consumidors/productors: els *prosumers* (consumidors proactius).

UNA VISIÓ DE PAÍS

Actualment, a Catalunya l’energia renovable no arriba al 10% del total que consumim, al marge de si prové d’aquí o de fora. Ara bé, l’objectiu de la llei del canvi climàtic –que està correguda pel govern estatal davant del Tribunal Constitucional– es arribar al 50% el 2030 i al 100% el 2050. Es tracta d’un percentatge superior al que marca el consell dels ministres europeus, que recentment ha rebaixat al 32% la proposta del 35% que havia fet el Parlament europeu. En qualsevol cas, és un objectiu complicat, però no impossible.

“Tenim una feina brutal per posarnos al dia, és una missió de govern, una missió de país. Una de les feines més importants que s’ha de fer en aquesta propera legislatura és una llei

Propietat compartida

Aquestes imatges són del primer molí de vent de propietat compartida que hi ha a Catalunya (i a l’Estat espanyol) i que s’acaba d’iniciar a Pujalt, a l’Anoia. És un aerogenerador Enercon E-103 EP2 de 2,35 megawatts com els que veiem als parcs eòlics, però aquest no pertany a cap gran companyia, sinó a 533 particulars que han fet aportacions econòmiques per posar-lo en marxa. L’electricitat que genera, equivalent al consum de 2.000 famílies, s’aboca a la xarxa elèctrica i així fa augmentar la quantitat d’energia neta que hi circula. S’ha calculat que aquest molí evitarà emetre a l’atmosfera fins a 6.000 tones anuals de diòxid de carboni. L’electricitat que produeix es ven i els guanys que es produeixen, un cop des-

L’aerogenerador de Pujalt és el resultat d’una iniciativa anomenada *Viure de l’aire*. Es preveu que funcioni 2.405 hores a l’any.

comptats costos, es repartiran entre els participants que l’han pagat. Es calcula una rendibilitat del 2%, però és evident que la motivació principal no és econòmica, sinó ecològica i de transformació social: els combustibles fòssils els gestionen oligopolis, però afortunadament el vent i el sol són de tothom.

de mesures urgents per implementar l’electricitat solar i èolica sota un model distributiu i participatiu. No estem parlant de fer grans parcs de 300 megawatts, estem parlant de que tots els municipis i tots els ciutadans s’hi impliquin”, insisteix Assumpta Farran.

També recorda que el petroli, el carbó, el gas, l’urani... es treuen del terra. “Ara tenim molt clar que mirant

a baix no hem de fer res, hem de mirar amunt. Però encara no ho hem fet, i si comprovem les normatives urbanístiques, les normatives energètiques, les normatives d’edificabilitat... veurem que el sol no es té en compte enlloc com a possible recurs energètic”, afegeix.

Per això és tan important un canvi legal i convèncer també el territori que s’ha de comprometre en aquest

Barcelona aposta per comercialitzar la seva pròpia energia

Des del febrer passat, Barcelona Energia ha començat a vendre al mercat elèctric la producció de 41 plantes fotovoltaïques instal·lades en edificis municipals, així com l'electricitat generada a la planta de valorització energètica de Sant Adrià del Besós i a la planta de biogàs de l'abocador del Garraf. Es tracta d'una quantitat d'electricitat equivalent al consum aproximat anual de 87.000 famílies, fet que converteix aquesta comercialitzadora en l'elèctrica 100% pública més gran de l'Estat, amb l'afegit que ofereix una energia de proximitat i renovable. La previsió és que aquest estiu abasteixi tots els equipaments municipals i que l'any vinent el

servei s'obri a la ciutadania i arribi a unes 20.000 famílies de la ciutat. "Oferrim les millors tarifes i les més adaptables, afavorint l'estalvi i l'eficiència. No buscarem el benefici econòmic sinó l'apoderament de la ciutadania. No tractarem amb clients, sinó amb famílies", explica Eloi Badia, el regidor de Presidència, Aigua i Energia de l'Ajuntament de Barcelona.

Plaques fotovoltaïques al cementiri de les Corts de Barcelona **DURAN**

a prop. Per què no fer un conveni per garantir la compra durant quinze anys de l'energia produïda per un grup de propietaris d'una comarca propera? Amb aquesta garantia podria tirar endavant la producció local, i així també sortiríem de les regles del joc de l'Estat espanyol, que les canvia cada cop que li dona la gana", lamenta la directora de l'Institut Català de l'Energia.

Aquesta no és una pràctica nova i, de fet, ja la segueixen grans companyies com Google i Amazon, que compren energia per avançat a parcs

Imaginem, per exemple, un agregador que gestioni l'energia d'un miler de llars i d'algunes empreses. Gràcies a les noves tecnologies i a la digitalització dels serveis, l'agregador pot abaixar un grau el termòstat d'una llar quan sap que el preu de l'energia és més alt o pot posposar el moment en què s'engega la rentadora, i pot aprofitar aquella energia per cobrir la demanda puntual d'un altre client.

Així, actua de manera més eficient i sempre garanteix el flux energètic, ja que tindrà capacitat de maniobra: buscarà energia allà on n'hi hagi, ja sigui la que estigui produint la placa solar d'un veí o l'emmagatzemada a les bateries dels vehicles elèctrics d'una empresa que no s'estan utilitzant. En definitiva, gestionen la demanda en funció de l'oferta. "Els consumidors som milions, és cert, però som invisibles. En canvi, quan ens ajuntem deixem de ser-ho", recorda Assumpta Farran.

NOUS NEGOCIS

Però la creació d'Entra, que és pionera a l'Estat espanyol, no és l'únic indicador que el panorama està canviant i que ja hi ha qui percep un nou model de negoci. Webatt, per exemple, és una nova empresa catalana d'instal·lació de bateries elèctriques intel·ligents d'ús domèstic; Innover, també catalana, promou l'autoconsum energètic i s'ha aliat amb l'alemanya Solarwatt per promoure l'ús de bateries; Holaluz ha signat un acord amb Tesla... És evident que trobar una solució per a l'emmagatzematge de l'energia suposarà una transformació radical.

Imaginem que generem la nostra pròpia energia, la guardem a casa, la

73%

Abaratiment d'energia solar

Els preus de les plaques i les bateries s'han reduït des del 2010.

procés. Farran aposta per fer entendre al món rural que implementar renovables li pot sortir a compte, i recorda a les ciutats que han d'assumir el seu paper com a grans consumidores.

"Les ciutats no poden dir que consumeixen renovables sense preocupar-se d'on venen. Les administracions locals han de garantir que compraran l'energia que es produeixi

Els consumidors som milions, però som invisibles. Quan ens ajuntem, deixem de ser-ho

que encara no existeixen perquè així ajuden a finançar-los.

ELS AGREGADORS

Mentre la ciutadania es va conscient que el futur és renovable, a Catalunya ja s'estan fent passos per anar una mica més enllà. Tres empreses catalanes, Bassols Energia, Estabell Energia i Factor Energia, a més d'una malaguenya, Olivo Energy, s'han posat d'acord per crear Entra (Energy Transition) un agregador de la demanda energètica.

Aquesta figura encara no està regulada a l'Estat espanyol, però ja ha demostrat que és tot un èxit en països com la Gran Bretanya i Dinamarca. Per fer-ho entenedor, els agregadors són intermediaris als qual els particulars o les empreses cedeixen la gestió del seu consum i de la seva producció energètica. Així, poden gestionar la demanda de manera flexible i interconnectada.

venem al veí, la compartim, fem transaccions... Tot això ja és tècnicament possible, el que cal és que ho assumim i que ens ho posin més fàcil. "Quan parlem de fer un país parlem d'infraestructures, d'aeroports, de carreteres... i no pensem en l'energia. I és una llàstima, sobretot perquè podem ser un país guanyador, ja que el recurs energètic per excel·lència és el sol. I nosaltres en tenim molt, de sol", conclou Assumpta Farran.

EL DOSSIER DE LA REPÚBLICA TRANSICIÓ ENERGÈTICA

El futur és aquí i té forma d'endoll

IRENE CASELLAS
lrp@lrp.cat

Al carrer Virgili del barri de Sant Andreu de Barcelona hi ha el Casal Can Portabella, un antic espai industrial del segle XIX reconvertit en equipament municipal el 2016, que s'autoabasteix d'electricitat gràcies a plaques solars. No és l'únic espai sostenible de la ciutat: els 11.000 m² del multiequipament Calàbria 66, al barri de Sant Antoni; el Centre Cívic Joan Oliver, a les Corts; l'espai de la Lleialtat Santsenca... Una llarga llista d'equipaments ja funcionen amb energia fotovoltaica i aviat aquesta energia verda també arribarà a escoles i instituts. "Estem impulsant un canvi de model, amb propostes més democràtiques que afavoreixin la sobirania energètica", explica el regidor Eloi Badia. L'objectiu és doblar la quantitat d'energia fotovoltaica que es genera a la ciutat, i per això des de la comercialitzadora Barcelona Energia s'oferirà als usuaris que tinguin plaques una tarifa solar més justa que faci balanç entre l'energia generada i la consumida. Però no tot s'acaba aquí. De fet, tot just comença: el gran repte per aconseguir que l'electricitat renovable s'estengui pel territori és poder-la emmagatzemar. El mercat elèctric és l'únic on el producte es genera i es consumeix immediatament. L'electricitat circula per la xarxa i no hi ha estocs... Fins ara.

LA MOBILITAT ENS SALVARÀ

Albert Clusella, de Moià, va comprar un cotxe elèctric, un Opel Ampera, fa dos anys. Explica que s'hi va tirar de cap per tres motius: per sensibilitat ambiental, per estalviar diners i perquè va trobar el model que li agradava de segona mà i a un preu assequible. "N'estic encantat, té molts avantatges, començant pel consum. Puc fer 100 quilòmetres amb una despesa d'1,5 euros. A més, com que el deixo

El sol es pon i el vent no sempre bufa, per això l'energia solar i l'eòlica són intermitents. De vegades no se'n genera gens i altres n'hi ha massa. I l'electricitat no es pot guardar... a menys que tinguis un cotxe elèctric

En aquesta pàgina, un dels punts de recàrrega que la Generalitat ha instal·lat a Montblanc; un carregador d'un domicili particular i un pàrquing preparat per a vehicles elèctrics. A la següent, un cotxe carregant-se a Girona

GENCAT /
NOYA FIELDS
AJUNTAMENT D'IGUALADA / LLUÍS SERRAT

Compartir cotxe

carregant a la nit, que és quan hi ha la tarifa nocturna, al matí sempre surto de casa carregat, sense haver-me de preocupar d'anar a posar benzina. I la conducció és fantàstica, com que l'acceleració és progressiva gairebé es pot conduir fent el joc amb l'accelerador i les pastilles de fre pràcticament

no es gasten", explica. Que conduir vehicles elèctrics sigui atractiu és important per dues raons: perquè es podrà substituir el petroli per energia verda i perquè, novament, els usuaris podran emmagatzemar al cotxe la seva pròpia energia si, per exemple, tenen plaques solars a casa.

De fet, el gran canvi en el model energètic s'acabarà produït gràcies a la mobilitat: els telèfons mòbils i els ordinadors han fet possible desenvolupar noves bateries, i els vehicles elèctrics, gràcies a aquestes bateries, fan possible emmagatzemar l'energia, és a dir tenir-la en estoc. I controlar l'estoc permetrà superar el problema de les intermitències de les energies renovables: si no fa sol o si no fa vent, o si en fa massa i abocar al sistema tota l'energia que es produeix en aquell moment posa en perill la xarxa. El fet que un cotxe elèctric pu-

Som Mobilitat és una nova cooperativa que vol fomentar un transport més sostenible. Un dels serveis que proposa és compartir o llogar vehicles elèctrics entre els seus socis, utilitzant una aplicació de mòbil. Es tracta d'anar creant una xarxa perquè des dels municipis i els barris es fomenti aquest tipus de desplaçament més net i eficient. Compartir cotxe és cada cop més habitual a les grans ciutats, i es calcula que un vehicle multiusuari pot permetre que cada dia es quedin a casa vuit cotxes particulars.

gui emmagatzemar a la seva bateria l'energia que necessita una casa durant una setmana obre moltes possibilitats. És per això que la Generalitat està apostat fort pels punts de recàrrega per a vehicles elèctrics, ja que donaran seguretat per afavorir aquest tipus de mobilitat. "Hem quedat una mica atrapats pel 155, però confiem que d'aquí a un o dos anys la xarxa estarà enllestida del tot", explica Assumpta Farran, que reconeix que ja que s'arriba tard a les energies renovables, com a mínim ara la tecnologia és més barata. "En el model actual, la tecnologia és vella, però la font energètica, el petroli, el gas, l'urani, és cara. Amb les renovables només paguem la tecnologia i, a més, no deixem el nostre futur energètic en mans de l'OPEP ni de les ganes que tingui Trump de muntar una guerra", insisteix.

Un cotxe elèctric pot emmagatzemar a la seva bateria l'energia que necessita una llar durant una setmana

EL DOSSIER DE LA REPÚBLICA TRANSICIÓ ENERGÈTICA

On ens hem d'emmirallar?

IRENE CASELLAS
icasellas@lrp.cat

Catalunya va tard en el desenvolupament d'energies renovables, però això té una part positiva: permetrà aprendre dels errors dels que van més avançats. Un exemple és Califòrnia, amb una sensibilitat ambiental molt alta que ha disparat l'ús de plaques solars fotovoltaïques. Això fa que durant el dia, quan fa sol, molts consumidors gastin poca energia de la xarxa i n'hi aboquin molta d'autoproduïda. Però per fer possible que l'electricitat arribi a les llars sempre que la necessitem, és necessari que el sistema sigui operatiu les 24 hores, tots els dies, i que es mantingui un equilibri entre generació elèctrica i consum. L'energia no s'emmagatzema a gran escala, simplement ha d'existir contínuament. Així, si de dia les plaques solars californianes subministren electricitat a particulars i a empreses i en generen tanta que en sobra i n'acaben abocant més al sistema, es posen en risc les instal·lacions (els cables, per entendre'ns). Per això ja ha passat que, en moments puntuals, Califòrnia ha de regalar electricitat a estats veïns com Arizona i Nevada. I no només la regala, sinó que paga per fer-ho. Com si se t'inunda la piscina quan plou i pagues al veí perquè t'ajudi a treure l'aigua que sobra.

A més, Califòrnia també busca solució a l'anomenada "corba de l'ànec", el pic de demanda sobtat del vespre, quan les plaques deixen de produir i les llars tornen a xuclar energia de la xarxa. Aquests problemes són extrapolables a altres llocs amb forta irradiació solar, i és per això que alguns polítics, com l'anterior ministre d'Energia del PP, Álvaro Nadal, els utilitzen per defensar l'energia bruta -fòssil o nuclear- perquè és gestionable. "Aquesta és una solució del segle passat. Les bateries a les llars i als vehicles són una opció per al futur. En qualsevol cas, estem obrint una porta nova i hem de veure què hi ha a l'altra banda" diu la directora de l'ICAEN

Les energies renovables continuen a l'alça arreu del planeta. Catalunya ha d'aprendre la lliçó del que passa en altres països per poder superar els reptes que planteja la transició energètica

Preu negatiu

Baden-Württemberg és un estat alemany una mica més gran que Catalunya. Té capacitat fotovoltaïca per generar 5.000 megawatts. Catalunya en té per a 5, tot i disposar de molta més irradiació solar. A diferència de l'Estat espanyol, Alemanya, Suècia i Dinamarca lideren la revolució renovable. "A Alemanya, ni el govern ni les empreses estaven centrats en el tema, i han estat els ciutadans els que l'han impulsat, amb un model d'energia distribuïda i compartida", recorda Assumpta Farran. El resultat és que en algunes ocasions hi ha prou energia perquè sigui gratuïta, o amb un preu negatiu. És a dir, et paguen per consumir. Això, però, no vol dir que els alemanys no paguin electricitat, ja que amb les seves factures continuen assumint el cost tecnològic i de manteniment del sistema.

La imatge de dalt és d'un parc eòlic de Windröder, a Alemanya. El desembre passat hi va haver prou producció energètica perquè el cost de l'electricitat fos negatiu. A sota, una torre elèctrica de Califòrnia JODAGE / NICK FULLERTON

La planta solar fotovoltaica de Som Energia a Alcolea del Río, a Sevilla SOM ENERGIA

La capacitat de decidir

“Les decisions en matèria energètica les prenen grans empreses en connivència amb l'Estat. El govern d'Aznar va liberalitzar el mercat elèctric assegurant un abaratiment de les factures, però ha passat tot el contrari. Paguem un dels rebuts més cars d'Europa”, recorda Judit Casas. Som energia, que no té ànim de lucre, aposta per un canvi de model en què els usuaris/socis deixin de ser estrictament clients i tinguin capacitat de decidir. Per exemple, acordant destinar els beneficis de la cooperativa a construir noves plantes renovables.

em donen un cromó de color verd. Llavors ens trobem amb els consumidors que volen comprar energia verda i els oferim aquests cromos.” D'aquesta manera es pot identificar l'origen verd de l'energia, ja que no es discrimina en el seu destí.

PRESSIONAR EL MERCAT

En una situació hipotètica en què totes les comercialitzadores i tots els productors s'intercanvien cromos, s'està posant en valor l'origen de l'energia. “Com més persones demandin proveïdors d'energia 100% renovable, més senyals rebrà el mercat. I aquesta és una de les poques eines que tenim els consumidors per fer pressió i aconseguir canvis”, afegeix Casas. Evidentment encara queda lluny la possibilitat de saturar el mercat de demanda d'energia verda, però s'està avançant ràpidament. La primera comercialitzadora de renovables de l'Estat es va crear el 2005 i des de llavors n'han sorgit 22 més. De la mateixa manera que la telefonia mòbil i internet ens ha canviat la vida en pocs anys, és indubtable que la transició energètica també ens obrirà nous escenaris de vida quotidiana.

Donar valor a l'energia verda

 IRENE CASELLAS
icasellas@lrp.cat

Ètnicament ja és possible passar d'un model basat en els combustibles fòssils i en les nuclears a un model 100% renovable. “El que cal és la voluntat per fer-ho”, explica Judit Casas, membre de l'equip tècnic de Som Energia. Aquesta cooperativa es va posar en marxa el 2010 a Girona i és pionera en la producció i comercialització d'energia verda. Els seus 47.000 usuaris ho tenen clar i poden presumir que tota l'energia elèctrica que consumeixen és neta. Però entendre com s'ho fan no és senzill, de manera que la responsable de la cooperativa fa servir un parell de metàfores.

L'energia es genera des de les diferents plantes, independentment de la seva tecnologia (nuclear, carbó, hidràulica, solar, eòlica...) i es bolca a la xarxa. “Imaginem el sistema elèctric com una piscina gran -explica Casas- amb gent que hi va aportant cubells d'aigua. Aquesta persona és un productor d'energia, pot ser una empresa com Iberdrola o Endesa o un petit productor com Som Energia. Els pro-

Som Energia, amb 47.000 usuaris, és la primera cooperativa de consum i de producció d'energia renovable. La participació i la transparència són els instruments que ofereix per afavorir un canvi en el model energètic

L'ENTREVISTA

DOLORS SABATER

SARA MUÑOZ
smunoz@lrp.cat

▮ Va presentar una qüestió de confiança per poder aprovar el “presupost més social de la història de Badalona” que dies abans li havia tombat el ple, però Dolors Sabater la va perdre i el bloc constitucionalista va aprofitar l'ocasió per segellar un pacte que ha catapultat el socialista Àlex Pastor a l'alcaldia de Badalona, però que ha donat la clau del ple al PP de Xavier García Albiol. Guanyem Badalona en Comú, ERC i ICV-EUiA ja són als bancs de l'oposició, un any abans de l'esperat. Sabater ja ha anunciat que l'any que ve es veuran les cares a les urnes ja que aspirarà a reconquistar l'alcaldia.

A què ha dedicat les primeres hores a l'oposició?

Bàsicament a insistir en el tema del traspàs, perquè es faci com toca. En l'aspecte personal, he pogut veure la meva filla i la meva neta i també he dedicat temps a agrair les mostres de suport rebudes, immenses i plurals.

Quines són les primeres paraules que va creuar amb Àlex Pastor després del ple de la moció de censura?

Vaig ser la primera a felicitar-lo, però no ens vam dir res més.

Van poder parlar els dies previs?

Li vaig dir de veure'ns i el vaig convo-

Un pacte entre els partits del 155 l'ha desbancat com a alcaldessa de Badalona

Entrada per la porta gran

Dolors Sabater (Badalona, 1960) es va estrenar en política l'any 2015, liderant una confluència d'esquerres batejada com a Guanyem Badalona en Comú. El resultat de les urnes la va conduir, per sorpresa, a ser la candidata de l'esquerra més votada (els comicis els va guanyar García Albiol) i de la nit al dia va veure com era proclamada alcaldessa. Mestre de professió, acumula un llarg bagatge en els moviments socials, on ha format part d'Omnium Cultural i de la plataforma Badalona Som Totes i Tots, entre altres. Es va presentar amb la idea de marxar en quatre anys però l'assemblea de Guanyem ha decidit que repetirà, i ella es mostra encantada.

car a una reunió el dilluns dia 18 per començar a preparar el traspàs. Tenim molts processos entre mans i jo em volia reunir amb el senyor Pastor amb calma. Ell es va negar a reunir-se amb mi fins després del dia 20.

Què li va semblar l'espectacle del ple?

Dimecres es van confirmar els pitjors pronòstics: aquesta moció és una trampa contra el PSC. El senyor García Albiol ha utilitzat i ha humiliat el PSC. Badalona no mereix aquests espectacles indignes.

En algun moment s'ha penedit d'haver presentat aquella qüestió de confiança que va obrir les portes a la moció?

No, perquè crec que és un gest coherent. Jo havia de lluitar fins al final per aprovar el pressupost més social de l'Ajuntament de Badalona.

Tenint en compte que fa dos anys el PSC i el PP no es van posar d'acord, donava per fet que es repetiria aquell escenari?

Per diferència ideològica pensava que no passaria. El PSC ens va donar a entendre que no aprovaria el pressupost del 2018 perquè necessitava marcar perfil i manifestar discrepància amb el govern, però no vaig poder imaginar que arribessin al punt de contradir-se ells mateixos donant suport en el partit que el 2015 van fer fora.

Els seus socis de govern no volien que

presentés la qüestió de confiança. Els té emprenyats?

És cert que tant ERC com ICV-EUiA haurien preferit que no la presentés, però tots dos em van manifestar que passés el que passés era una decisió que havia de prendre l'alcaldesa. I a Guanyem, que som la meitat del govern, vam aprovar presentar-la.

La manera com ha mogut les fitxes torna a donar al PP de García Albiol un paper rellevant. S'ha arribat a sentir culpable?

Aquesta sensació m'hauria quedat si hagués dimitit. Plegar volia dir obrir la porta de bat a bat a García Albiol. Per això he estat tan segura que no podia fer un pas al costat. Sempre hem sabut que érem un govern fràgil, perquè teníem deu regidors i la majoria del ple està situada en catorze. Amb el PSC vam arribar a un petit acord de governabilitat, bastant feble, al qual ells també han estat deslleials en alguns moments.

Entén les motivacions del PSC per presentar la moció de censura de bracet del PP i Cs?

Després de la moció de censura a Mariano Rajoy, tot feia pensar que la moció de Badalona no tindria lloc. Però el PSC ha fet un moviment electoralista. Al maig vam fer públic el baròmetre respecte a la satisfacció de la població, i a l'estudi es deien tres coses clau: que hi ha una majoria de la

Sabater, a la porta del que ha estat el seu despatx durant tres anys. Espera recuperar-lo l'any que ve i es compromet a picar pedra per aconseguir-ho

ORIOI DURAN

PLE DE LA MOCIÓ

“El senyor Albiol ha utilitzat i ha humiliat el PSC”

CULPABILITAT

“La sensació de culpa m'hauria quedat si hagués dimitit”

GIR DEL PSC

“No me l'esperava, però ha fet un moviment electoralista”

PANCARTA

“De debò que es fa la moció per una pancarta en què es llegeix “llibertat presos polítics?”

població que aprova el govern d'esquerres; que un 67% dels votants del PSC aproven l'acció del govern i, finalment, que al contrari de Dolors Sabater, que és molt coneguda, al candidat del PSC, Àlex Pastor, el coneix una de cada quatre persones. S'han vist en tan mala situació de cara al 2019 que, perdut per perdut, deuen haver pensat que aquest moviment com a mínim els donarà visibilitat.

Va intentar reconduir la situació?

Els vaig demanar que parléssim i els vaig oferir gestos, com explicar als seus votants per què el 27-O vaig prendre la paraula en nom dels ajuntaments del procés. Admeto que aquell dia no tenia la majoria del ple, i ni tan sols el meu govern havia avalat que estigués allà. Però al PSC no li interessaven els meus gestos. De debò que aquesta moció es fa perquè a l'ajuntament hi ha penjada una pancarta en què es llegeix “llibertat presos polítics”? I pel que fa als projectes pactats, el PSC sap que s'hi està treballant.

Es veu amb cor d'arribar a l'electorat socialista que està en desacord amb la moció?

Ara no estic pensant en clau electoral, però sí que és veritat que em dol quan sento que només m'he dedicat a la independència i no he fet res pels barris. Si us plau, que mirin la meva agenda i el portal de transparència de l'Ajuntament. Aquesta mateixa setmana hem signat la inversió al polígon industrial Badalona Sud. Hem reduït les barreres arquitectòniques. Què he fet jo, dedicat a la independència? Res, més enllà del 27 d'octubre, i tinc els meus arguments. Jo no vaig impedir que es votés l'1 d'octubre perquè vull que tothom pugui votar. Però si la causa de la moció són els fets del 27-O, com és

que no van presentar la moció en aquell moment?

Ha pogut parlar amb la direcció nacional del PSC?

L'ENTREVISTA

Indirectament, i m'arriba que hi ha una part del PSC i del PSOE a la qual incomoda moltíssim la moció i una altra part que la justifica.

Els impulsors de la moció li retreuen ineficàcia en la gestió municipal.

La gestió pública és lenta per a tothom, no només per a Badalona. En un dels primers actes que vaig fer com a alcaldessa, la Núria Marín [alcaldessa de l'Hospitalet de Llobregat] em va dir: "Suposo que tens clar que tot allò que avui no tinguis en marxa ja no ho podràs veure acabat." I és cert. Els procediments administratius són molt llargs. A més, s'ha de tenir en compte que una de les línies del PP a Madrid ha estat impedir l'autonomia local perquè els municipis som els que podem fer canvis més profunds. I també hem d'afegir que vam entrar a un ajuntament devastat. Amb l'Albiol es van estancar la majoria de línies programàtiques, es va estancar el pressupost i es va deixar d'invertir en manteniment d'una manera molt dràstica. Perquè un ajuntament no s'aturi has de deixar projectes a la màquina. El senyor Albiol prometia coses i no deixava res fet, com la supressió de les barreres arquitectòniques de l'escola d'adults de Lloreda, que hem signat aquesta setmana.

Quins projectes capitalitzarà el nou govern de manera immediata?

Estem preparant una memòria, però em venen al cap les obres dels polígons industrials, l'escola d'adults de Lloreda, la plaça Roja de Sant Roc, el trasllat dels serveis socials de Llefà, l'ascensor al carrer Albert Llanas, la supressió de barreres arquitectòniques als districtes dos i quatre... Farem una audiència pública per explicar-ho tot.

Ara que ha trepitjat més carrer que mai, com s'explica que en una ciutat històricament d'esquerres Albiol guanyés en 30 dels 34 barris en les darreres eleccions municipals?

Quan el populisme s'instrumentalitza té la capacitat d'aconseguir que les víctimes d'unes polítiques votin els botxins. És un fenomen que no és nou. El lepenisme va per aquí. Albiol sap utilitzar molt bé els mitjans de comunicació, té una bona capacitat de mentir i d'instaurar relats. És un bon comunicador i aconsegueix que la gent que està patint les conseqüències de les polítiques del seu partit no identifiqui aquest líder local amb aquestes polítiques.

Com interpreta la xiulada que va rebre fa uns dies a Llefià, tot i ser la regidora d'aquell barri?

És molt senzill. Estava orquestrada pel PP. Tota la gent de les entitats em va dir que s'havien sentit fatal i que havien passat vergonya.

Amb quina fórmula serà candidata el 2019?

Jo soc la candidata de Guanyem Badalona en Comú, que, o bé es presentarà en col·lecció amb altres organitzacions germanes que eixamplin la base, o bé s'eixamplarà la base dins de Guanyem. El que és segur és que aquest espai no es presentarà per separat. Ens hauria agradat que ERC s'hi afegís, però ja ha dit que no. Parlem de l'esquerra transformadora.

Les candidatures independentistes han de fer llista única com es planteja en algunes ciutats?

A nosaltres el model de Guanyem ens agrada i ens demanen que l'expliquem. És el model que suma l'esquerra transformadora. A Badalona, la CUP i Podem han anat juntes. Hem sumat federalistes i independentistes. És un model que interessa.

A Barcelona o en alguna altra ciutat recomanaria la llista única de l'independentisme?

Les dinàmiques municipals són molt diverses i cada municipi ha de trobar quina és la fórmula per sumar al màxim. Sí que em sembla que és important fer una reflexió: el mateix que impedeix que hi hagi acord amb el tema del dret d'autodeterminació de Catalunya és el mateix que impedeix que hi pugui haver una Espanya federal. A Guanyem tenim clar que és el poble qui ha de decidir les coses i que això depèn de superar el règim del 78. Les esquerres que criminalitzen l'independentisme s'equivoquen molt pensant que no poden anar juntes.

Percep una societat trencada?

Per mi la societat està trencada pel tema de la pobresa. És l'única fractura que existeix a Badalona.

Quin rumb li agradaria que emprenguessin els partits independentistes en relació amb el procés?

S'ha d'activar el procés constituent, el debat i la presa de decisions des de baix, sobre aspectes concrets de com ens volem governar. Això apodera la gent, i el poder del poble és el que mou realment qualsevol canvi. L'1 d'octubre es va viure un autèntic poder popular, va ser la força de la gent el que ens va portar fins on som ara. Ara

estem en un context de repressió i de ressituar la lluita, no es poden fer passos enrere ni obviar els obstacles.

I això com es fa?

Tothom, sense excloure ningú, ha de participar en un debat sobre com ens volem governar. És molt diferent que les decisions les prenguin els quatre que estan a l'*statu quo*, dominats per l'Ibex 35, o que les prengui la gent del carrer. Com fem que la gent tingui eines per no votar els seus propis botxins? Doncs fent que hi hagi debat i que aquesta gent pugui reflexionar i prendre decisions. El debat monarquia o república, per exemple, tant de bo que tothom tingués espais on dur-lo a terme. El dubte és si el debat s'ha de fer des de les institucions o des de les organitzacions, i mentre debatem això ens passen els mesos. Hi ha gent que sent que va donar la cara per tot això i que ara no entén què està passant. Tenir gent a la presó és molt greu.

Què hem d'esperar del govern de Pedro Sánchez?

Se li ha de donar una mica de temps, tot i que sembla que no en podem esperar gaire cosa. Encara estem en un context de repressió política. El que no es pot permetre és que es criminalitzi l'independentisme i la unilateralitat ni que se'ns recriminin coses. Tenim presos, tenim exiliats, el 155 ha estat devastador..., però l'1 d'octubre va marcar un abans i un després i fent veure que això no ha passat no anem enlloc. La defensa d'una república catalana té uns valors potentíssims.

No tothom hi està d'acord.

La gent que s'hi ha posicionat en contra i ha comprat el discurs unionista i fins i tot catalanofòbic no podrà avançar cap a un canvi d'opinió si no té espais de debat i de reflexió en què vegi els avantatges que té ser republicà respecte a l'*statu quo* actual. I no des del debat de l'independentisme o de l'unionisme, sinó des del debat de la superació del règim del 78. El que ha passat a Catalunya és una revolució popular no violenta tan potent

que l'*statu quo* l'ha de desactivar i per això l'ha convertit en una pugna entre Catalunya i Espanya.

CANDIDATURA ÚNICA

“Soc més partidària de sumar l'esquerra transformadora”

ERROR DE L'ESQUERRA

“Les esquerres que criminalitzen l'independentisme s'equivoquen pensant que no poden anar juntes”

SOCIETAT TRENCADA

“La societat està trencada pel tema de la pobresa. És l'única fractura que existeix”

PEDRO SÁNCHEZ

“Se li ha de donar temps, tot i que sembla que no en podem esperar gaire cosa”

Dolors Sabater, fotografada aquesta setmana al despatx que ha ocupat durant tres anys, recomana a tots els municipis aplicar la fórmula de Guanyem Badalona en Comú amb vista al 2019 ➔ ORIOL

DURAN

EL REPORTATGE

Dones contra COUBERTIN

La discriminació de les dones en l'esport en l'inici del segle XX va provocar la creació d'una federació esportiva femenina en el període d'entreguerres que va organitzar els seus propis Jocs Olímpics

JORDI CAMPS

jcampsp@lesportiudecatalunya.cat

La lluita de les dones en l'esport actual és per la igualtat i la paritat. Fa cent anys, era per poder participar. En la primera edició dels Jocs Olímpics, l'any 1896, no hi va haver presència femenina. Les dones es van estrenar en els Jocs del 1900, en tennis i en golf. El 1904, s'hi van afegir en tir amb arc; el 1908, en patinatge i vela, i el 1912, en natació. La Primera Guerra Mundial ho va aturar tot. Els Jocs van tornar el 1920, a Anvers, i moltes coses havien canviat. L'any 1917 s'havia fundat la Federació Femenina Esportiva de França, que va iniciar la lluita per la presència femenina en l'esport. Entre els impulsors, dones i homes, hi havia Alice Milliat, una mestra de 33 anys, que va ser la gran protagonista de la revolta femenina que es va viure en les dues dècades següents contra la visió de l'esport promoguda pel baró de Coubertin i el Comitè Olímpic Internacional (COI).

L'any 1919, Alice Milliat va demanar al COI que en la represa dels Jocs Olímpics, prevista per al 1920, a Anvers, s'incorporessin al programa més esports en què les dones poguessin participar, principalment, l'atletisme. No li van fer cas. El 1912 havien competit en els Jocs d'Estocolm 48 dones, un 2% dels participants. A Anvers 1920, ho van fer 63, un 2,4%. Davant d'aquesta situació, Milliat va decidir impulsar la creació d'un organisme esportiu exclusivament femení. Així va néixer el 1921 la Federació Esportiva Femenina Internacional (FSFI). Esportistes de França, la Gran Bretanya, els Estats Units, Itàlia i Txecoslovàquia van donar su-

port a la iniciativa de la pedagoga francesa, que es va convertir en la primera presidenta de la FSFI. La nova federació va anar per feina i aquell mateix any 1921 va organitzar a Montecarlo la primera edició del que van anomenar Jocs Olímpics Femenins, amb la participació de 100 atletes de cinc països -França, la Gran Bretanya, Suïssa, Noruega i Itàlia-. La competició es va repetir els anys 1922 i 1923 a Montecarlo i el 1924 es va traslladar a Londres. El 1922 també es van organitzar a París uns Jocs Mun-

Avui, la lluita de les dones en l'esport és per la igualtat i la paritat. Fa cent anys, era per poder participar

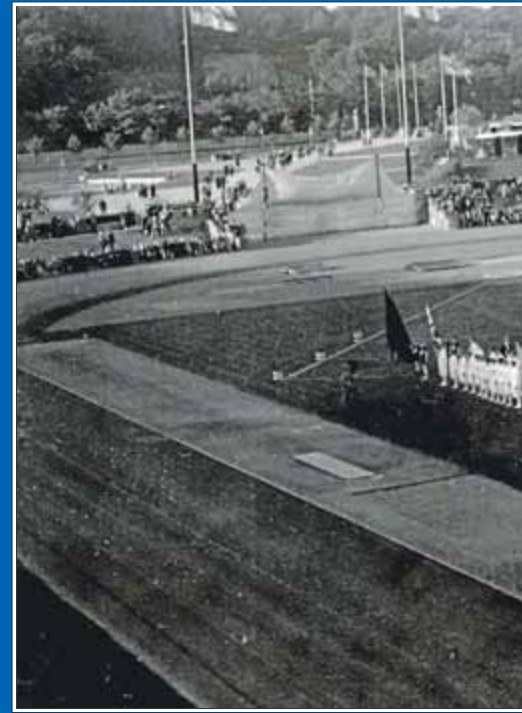
dials Femenins. Que la FSFI anomenés Jocs Olímpics Femenins una de les seves competicions no va agradar al COI, i la FSFI es va avenir a deixar de fer els Jocs Olímpics Femenins i a quedar-se amb els Jocs Mundials Femenins, que es van disputar el 1926 a Göteborg, el 1930 a Praga i el 1934 a Londres.

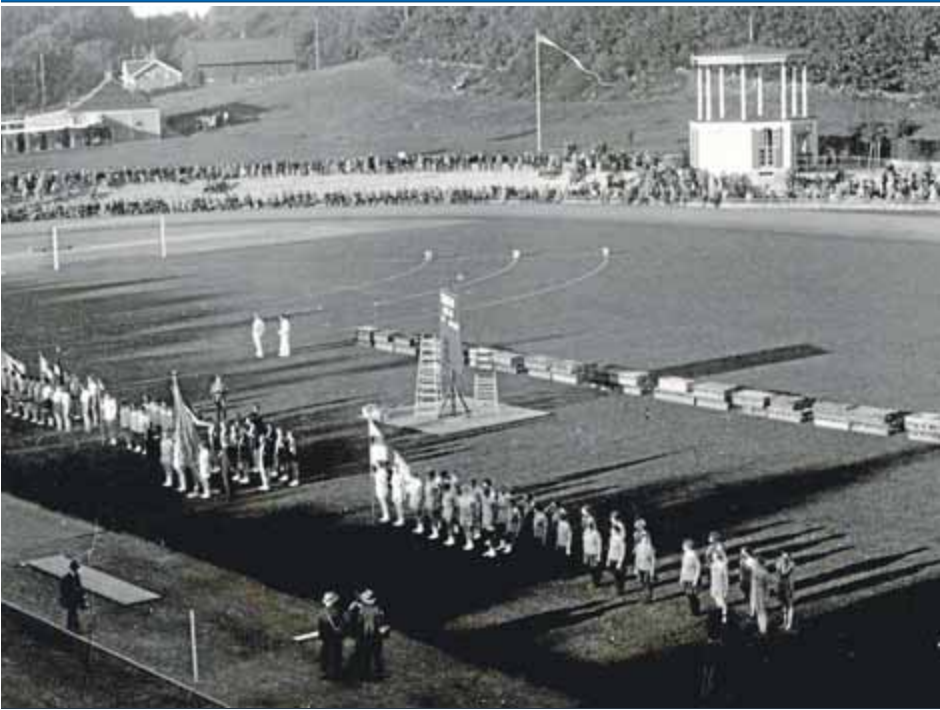
El baró de Coubertin va deixar la presidència del COI el 1925, però això no va fer que millorés sensiblement la presència femenina en els Jocs, que no superava el 9% dels participants. Arribats a aquest punt, el 1935, la FSFI va demanar al COI la total exclusió de

les dones dels Jocs per poder desenvolupar lliurement el seu projecte. El COI, format íntegrament per homes -la primera dona membre no hi va ingressar fins al 1981-, s'hi va negar.

La lluita era lenta i esgotava Alice Milliat i la FSFI. La batalla havia estat, bàsicament, en l'atletisme, que havia acaparat quasi totes les proves en les competicions impulsades per la FSFI entre el 1922 i el 1934 i que no havia entrat en el programa dels Jocs fins al 1928. La Federació Internacional d'Atletisme (IAAF) ja va col·laborar amb la FSFI en els Jocs Mundials del 1926 a Göteborg i va acabar sent clau en la desaparició de la FSFI. Els Jocs Mundials del 1934 van ser l'última competició de la FSFI. Alice Milliat en va deixar la presidència el 1935. El seu estat de salut i el boicot financer a la seva organització van ser reptes insuperables. El 1936 es van anul·lar els Jocs Mundials Femenins, perquè en el programa de Berlín hi havia nou proves d'atletisme per a dones. El 1938, la FSFI tenia previst fer els cinquens Jocs Mundials Femenins. La IAAF s'hi va oposar, la FSFI -que havia arribat a aplegar 30 països- va cedir i es va dissoldre. El setembre del 1938, es disputaven a Viena els primers campionats d'Europa femenins d'atletisme -els masculins s'havien començat a fer el 1934- ja dirigits per la IAAF. La revolta s'havia acabat. La incorporació de la dona a l'esport estava encaminada.

El llegat de la FSFI no van ser només les competicions. Entre el 1921 i el 1936 va organitzar nou congressos, els treballs dels quals van ser clau en la reglamentació i l'estructura de l'esport femení del futur, com ara la instauració dels controls de feminitat per evitar les trampes.

Diverses imatges de les proves de la segona edició dels Jocs Mundials Femenins que es van disputar l'any 1926 a Göteborg. A dalt, la inauguració, al mig els relleus de 4x110 iardes i Alice Milliat conversant amb D. Englund, i a sota, la cursa dels 1.000 m

BERTIL NORBERG / SVENSKA BILDCENTRALEN

L'any 1921, va néixer a França la Federació Esportiva Femenina Internacional

Entre el 1921 i el 1934 es van organitzar vuit campionats estrictament femenins

Pierre Fredy, baró de Coubertin, restaurador dels Jocs Olímpics, assegut al seu despatx COI

La misogínia del baró

Les dones havien estat prosclites en els Jocs Olímpics de l'Antiga Grècia, tot i que sí que tenien uns festivals exclusivament femenins, els jocs que es feien en honor d'Hera. El baró de Coubertin, quan va ressuscitar els Jocs Olímpics, s'ho va agafar al peu de la lletra i tampoc va admetre les dones en els primers Jocs de l'era moderna, el 1896. Coubertin tampoc no va fer res estrany per a la societat de finals del segle XIX, en què la discriminació de la dona era total i el seu destí era portar fills al món i tenir-ne cura, igual que del marit i de la casa. Paradoxalment, Coubertin, que amb l'olimpisme volia canviar la societat, va acceptar totes les normes que hi havia respecte a les dones. L'olimpisme, que va néixer amb l'internacionalisme com a bandera, una de les primeres coses que va fer va ser excloure la meitat de la humanitat.

El 1912, en un article a la *Revista Olímpica*, Coubertin s'oposava a una olimpíada femenina, a la qual qualificava de "no pràctica, sense interès, falta d'estètica i incorrecta". La seva fórmula per als Jocs era "l'exaltació solemne i periòdica de l'atletisme masculí amb l'internacionalisme com a base, la lleialtat com a mètode, l'art per marc i l'aplaudiment femení com a recompensa". Aquest era el lloc de la dona en els Jocs: aplaudir els homes. Coubertin pensava que els Jocs havien de ser només per a homes; deia que no tenia sentit que es permetés a les dones fer unes determinades proves i unes altres no. Malgrat totes aquestes afirmacions, hi ha estudiosos de l'obra de Coubertin que afirmen que el baró reconeixia a les dones el dret a una educació esportiva i fins i tot a una competició esportiva entre elles, però sempre lluny del públic masculí.

INTERNACIONAL

PRIMAVERA NICARAGÜ

El país centreamericà viu una revolta que ha causat més de 200 morts en els darrers mesos. Moviments estudiantils s'oposen al govern de Daniel Ortega

ADELA GENÍS
agenis@lrp.cat

Què passa a Nicaragua? Per què milers d'estudiants es revoltent per demanar més democràcia? Qui són? Estan organitzats? Des de fa dos mesos, el país centreamericà viu immers en una revolta que ja ha causat més de 200 morts. "Són joves que es rebel·len contra un govern autoritari i corrupte, no hi ha organització i el moviment és relativament espontani", assenyala el professor de Ciència Política de la Universitat de Girona Salvador Martí, autor del llibre *La revolución enredada*, en què explica la lluita sandinista a Nicaragua durant la dècada dels vuitanta del segle passat. I per què comencen aquestes protestes? "Són fruit d'uns anys de govern que han anat tancat tots els espais de dissensió, d'oposició. El govern no ha tolerat la crítica." Els motius que van fer esclatar la protesta són les reformes de les pensions i de l'institut de la seguretat social. Tot i que el govern ja ha fet marxa enrere, el malestar continua latent, i ara per ara no sembla fàcil que es puguin apaivagar els ànims.

Segons el professor, mentre hi va haver diners –que arribaven directament injectats des de Veneçuela– i es van poder mantenir els beneficis socials –es va lluitar contra la pobresa extrema– i els avantatges per a les empreses més importants –es van fer accions de mercat, fet que va suposar

Una jove en una manifestació a Managua, la capital de Nicaragua, l'abril passat JORGE

CABRERA / REUTERS

grans beneficis–, les queixes eren inexistents. Era una aliança entre els més rics i els més pobres. La crisi veneçolana va fer saltar pels aires aquest equilibri de forces nicaragüenc. Els incidents d'aquests darrers mesos s'interpreten en clau local, no hi ha una lluita geoestratègica que afecti el país centreamericà. "Això no és un joc geopolític important.

No és un posicionament d'escacs estratègic de guerra freda. Tot i això, als Estats Units no els interessa un gran desgavell, una gran crisi", assenyala Martí, que també és investigador associat al CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs). Martí explica que Nicaragua tampoc ha estat un país problemàtic, amb els grans problemes de drogues o de criminalitat

que hi ha al triangle nord (Guatemala, Honduras i el Salvador).

ORTEGA, HOME FORT

"La resposta del govern ha estat actuar amb més repressió. El professor ho compara amb els moviments que fa uns anys es van estendre per diversos països àrabs i que, amb l'excepció de Tunísia, van acabar en guerres o amb els militars al poder. "El govern ha actuat amb més repressió." I és que, a més, els grups paramilitars han actuat de manera organitzada i violenta. I quin podria ser el desenllaç? Sembla complicat que les protestes organitzades a Nicaragua serveixin per posar fi al règim o perquè hi hagi una democratització. La violència amb què han actuat aquests grups contra la gent ja deixa intuir que el govern no cedirà ni un mil·lí-

ENCA

metre en les seves posicions. D'altra banda, l'oposició no està vertebrada i es fa complicat organitzar una alternativa viable. Veient les protestes dels estudiants, el president del país, Daniel Ortega, no va dubtar a acusar-los de "vándals". La figura del mandatari també és controvertida. "La situació d'Ortega és molt kafkiana, perquè ja va ser president en els anys vuitanta durant la revolució sandinista. Per als nostàlgics és una icona de la revolució, malgrat que és un tipus que des que va perdre la revolució ha anat canviant. Ell, el seu partit... Fa quaranta anys que es dedica a la política, ha utilitzat els recursos simbòlics de la revolució, però ja fa molts anys que els seus interessos estan molt allunyats d'aquells dels anys vuitanta. S'ha aliat amb el gran capital, amb l'església més conservadora... El partit el domina ell personalment. La presidència, també. També hi ha un fenomen de mobilització

important contra la seva persona, i també contra la seva dona, Rosario Murillo." Martí assegura que es produeix un paral·lelisme patètic amb el que va ser el somozisme que va caure el 1979 precisament per la revolució. "Que un dels líders de la revolució repeteixi el fet de quedar-se al poder, a través de la repressió, que sigui un poder molt familiar, que s'hagi enriquit... És com una tragèdia. És caure en allò contra el que havies lluitat", assenyala. En quin moment es troba la revolució? "Fa un mes la gent era optimista, en el sentit que la situació no es podia allargar. I ara veuen que sí que es manté. El que està succeint no em sorprèn, però no es pot allargar gaire..." assegura el professor. Martí afirma que a Ortega encara li queden tres anys de mandat i que si aguanta en el poder es prevenen convulsos. "Hauran de trobar alguna sortida. Tot és complicat, però podria ser unes noves eleccions."

De la revolució sandinista al 'nou' president Ortega

Nicaragua, l'estat més extens de l'Amèrica Central, viu moments convulsos. La història recent del país està marcada per la revolució sandinista –impulsada pel FSLN (Front Sandinista d'Alliberament Nacional), un grup armat i organitzat en guerrilles que deu el seu nom a Augusto C. Sandino, que va lluitar contra els Estats Units en la dècada dels trenta– que el 1979 va fer caure la dictadura d'Anastasio Somoza Debayle, l'últim membre del clan familiar que havia ocupat el poder durant quatre dècades. Aquesta revolta va tenir moltes simpaties arreu del món, ja que es basava en dos pilars: l'alfabetització

El president Ortega AFP

de les classes populars i una reforma agrària. Aquests avenços es van aconseguir a mitges. Els Estats Units, presidits en aquell moment per Ronald Reagan, es van encarregar de dinamitar des de l'exterior els projectes del govern sandinista, presidit per Daniel Ortega. Del 1979 al 1990, els sandinistes van tenir a les seves mans el govern, però el van perdre en unes eleccions en què es va imposar Violeta Chamorro. El 2006, amb Daniel Ortega un altre cop al capdavant, l'FSLN va tornar a guanyar les eleccions i va tornar a repetir victòria el 2011. Tot i l'aura que manté Ortega entre els més fidels, la segona etapa en el poder ha trobat una oposició no només dels clàssics oponents, sinó també de certes capes de la població castigades per la crisi econòmica, provocada pel tall d'ajuts de Veneçuela, que també viu una situació econòmica complicada. La deriva autoritària d'Ortega també s'ha accentuat en els darrers anys amb la pràctica eliminació de l'espai per al debat i la dissensió.

COM HI HA MÓN

Uns nens en una protesta a Washington EFE

Els nens de Trump

El president dels Estats Units, Donald Trump, ha hagut de fer marxa enrere pel que fa a un dels seus eixos de política migratòria: separar els nens de les seves famílies. Mà dura perquè ningú entri als Estats Units. Els seus votants volien aquestes mesures, però ara el país, el mateix partit republicà i fins i tot la seva dona, Melania, s'avergonyeixen d'unes imatges que ja han fet la volta al món i que mostren com els infants són separats dels seus progenitors i posats en gàbies. Les xifres parlen per si soles: més de 2.000 nens han estat separats dels seus pares en el darrer mes. Trump ha de fer equilibris entre l'Amèrica que veu aquests nens com uns invasors i la que ja ha començat a omplir els carrers de les principals ciutats nord-americanes per protestar contra aquesta mesura inhumana. Mentrestant, Europa no pot dir que faci les coses gaire millor. El ministre de l'Interior italià, Matteo Salvini, en una nova demostració contra els migrants –continua donant molts vots– tornava a carregar contra una barca plena de persones que anaven a la deriva a les costes del Mediterrani. I Hongria ha aprovat una llei que penalitzarà els que ajudin els sensepapers. A més, Europa paga diners a Turquia i a Líbia (un país sense govern legítim i immers en el caos) perquè facin de tap i tinguin en centres d'internament i en condicions infrahumanes persones que esperen pujar a barques de joguina per arribar a l'altra riba del Mediterrani. També es criminalitza les ONG que són al Mediterrani salvant vides. I a l'Estat espanyol es debat si s'han d'eliminar les concertines (aquests ganivets tallants que hi ha a les tanques de la frontera sud). Quedem-nos tranquils, però, perquè el comissari europeu d'Immigració, Dimitris Avramopoulos, assegura que no es faran presons com les de Guantánamo. Gràcies!

Adela Genís
agenis@lrp.cat

SALUT

Riscos del 'RUNNING'

IRENE CASELLAS
icasellas@lrp.cat

▶ Córrer és una activitat física assequible per a tothom qui tingui bona salut. No fa falta ser cap expert, és relativament barata i no està condicionada a horaris, equips i instal·lacions. Només cal motivació i el calçat adequat. Potser per això, aquesta pràctica s'ha generalitzat tant en els últims anys, esperonada també per un aire de modernitat –ja no se surt a córrer, ara es fa *running*– i, evidentment, per les noves tecnologies, que ofereixen als corredors –o *runners*, si ho preferiu– aplicacions que permeten controlar temps, distàncies, consum calòric, constants vitals... tot el que faci falta.

SOCIETAT SEDENTÀRIA

En una societat on el sedentarisme s'estén perillosament –les administracions ens ho recorden cada dia–, el *running* s'ha convertit en una sortida per a moltes persones que han decidit iniciar-se d'aquesta manera en la pràctica esportiva. Que està quallant amb força, es pot comprovar repassant les llistes dels corredors que cada any s'apunten a curses populars de tota mena, unes xifres que no paren de créixer. Però que sigui fàcil i assequible, no vol dir que el *running* no s'hagi de prendre seriosament, com qualsevol altra activitat física vigorosa.

No val arrencar a córrer i prou, s'han de tenir en compte una sèrie de precaucions per evitar que un esport que ens ha d'ajudar físicament i mentalment no acabi sent perjudi-

Tan dolent és el sedentarisme com llançar-se a córrer sense cap control. El 'running' s'ha posat de moda, però abans de calçar-se les sabatilles s'han de tenir en compte prevencions indispensables

cial. En el cas de persones que no han fet mai exercici físic, encara que es trobin bé de salut, és important que facin una visita al metge abans de posar-se a córrer fins a l'extenuació. Així es podrà valorar si cal que se sotmetin a una prova d'esforç per descartar que hi hagi cap complicació cardíaca que suposi un risc. De fet, les revisions mèdiques i les proves d'esforç ja són obligatòries en alguns clubs esportius on s'entrenen menors.

CONSELLS BÀSICS

Tal com explica el secretari del Col·legi Oficial de Podòlegs de Catalunya, Carles Espinosa, en començar a córrer són pocs els corredors que prenen consciència de la importància de ser intel·ligents i d'extremar les precaucions. "Encara que en algunes

lesions hi ha un grau d'atzar –de vegades tenim mala sort, com una ensopegada–, moltes són generades com a conseqüència d'errors comuns pels corredors", explica.

Per això insisteix que la majoria de lesions es poden evitar prenent algunes precaucions simples: planificant correctament els entrenaments; enfortint tot el cos i fent bé els estiraments (no només de les cames); escalfant abans de córrer; duent a terme un protocol adequat de recuperació després de l'entrenament, i treballant per a la millora de la tècnica de carrera i per a la correcció de desequilibris que puguin provocar sobrecàrregues.

LA CURA DELS PEUS

Al marge dels consells generals aplicables a qualsevol activitat esportiva, els corredors també han de tenir una cura especial dels peus. Així, els podòlegs recomanen neutralitzar l'excés de suor amb productes en pols específics, aplicant-los entre el peu i el mitjà i també entre el mitjà i la sabatilla. També cal evitar l'ús de sabatilles esportives en el dia a dia, i assecar bé el peu després de la dutxa per evitar l'aparició de fongs o bacteris.

"Si el corredor té qualsevol tipus de trastorn al peu, ja sigui a la pell, a les ungles, a les articulacions, als lligaments... és imprescindible que es posi en mans d'un podòleg que li faci una revisió i li deixi els peus en les millors condicions possibles per afrontar els entrenaments", afegeix Espinosa. En qualsevol cas, les ungles s'han de tallar sempre rectes, evitant arestes que puguin danyar els

Les lesions esportives són més habituals entre els aficionats que entre els esportistes d'elit

Saber triar les sabatilles

▮ Sembla una obvietat, però els especialistes diuen que cal insistir-hi: les sabatilles no han de ser ni massa grans ni massa petites. L'ideal és que quedi una distància de mig centímetre entre el dit més llarg del peu i la punta. És indispensable assegurar-se que la sabatilla s'adapta bé als peus per poder córrer. Segons els podòlegs, és preferible que les sabatilles siguin folgades a estretes, i que ofereixin una subjecció correcta per evitar el cisallament del peu, especialment en els descensos. En principi, la sabatilla ha de ser neutra i és el podòleg qui ha d'indicar altres opcions després de dur a terme un estudi biomecànic complet.

Alerta amb la roba esportiva

▮ Més de trenta metalls pesants van aparèixer a la roba esportiva que un grup de científics de la Universitat Rovira i Virgili va analitzar per valorar si aquestes peces podien representar algun risc per a la salut. Els investigadors del grup de recerca TecNA-Tox (Centre de Tecnologia Ambiental Alimentària i Toxicològica) van analitzar 150 peces comprades en diverses botigues de Tarragona i Reus, des de supermercats fins a establiments de roba de marca. Aquestes peces es van posar en contacte amb

suor artificial per veure si desprenien algun producte nociu. Així, els investigadors van descobrir que en la roba de polièster –molt utilitzada en les samarretes tècniques– hi ha presència d'antimoni, un element que pot produir problemes a la pell, però també gastrointestinals i ginecològics. Paral·lelament, en peces de poliamida negra es van trobar nivells elevats de crom i en peces de color verd, blau i marró, alts nivells de coure. També van aparèixer nanopartícules de titani i de plata en moltes de les peces analitzades, sense que es pugui determinar encara quins efectes poden tenir per a l'organisme. La recomanació lògica és no utilitzar la roba esportiva de manera continuada, rentar-la bé abans de fer-la servir per primer cop i canviar-se ràpidament un cop estigui suada.

dits contigus i llimant bé les vores. Els podòlegs també recomanen, en benefici dels peus, que els entrenaments segueixin un ordre relacionat amb el tipus de superfície, començant per herba i seguint per sorra, asfalt i com a últim formigó. És a dir, fent una transició de superfícies toves a dures. "S'han d'aprofitar els entrenaments per observar en quines parts se solen formar les butllofes i protegir-les. Es poden col·locar esparadraps en aquelles zones que ja estiguin localitzades. És important posar l'esparadrap sobre la pell neta i seca perquè s'enganxi bé. També es poden aplicar productes lubricants, com vaselina o similars, en zones de possible fricció per prevenir l'aparició d'aquestes butllofes", indica Espinosa. Revisar bé la llaçada de les sabatilles; utilitzar mitjons que facilitin l'expulsió de la suor i fer estiraments específics per als peus són altres mesures que ajudaran a evitar problemes.

EXERCICIS HIPOPRESSIUS

Un altre dels efectes de córrer o de qualsevol activitat esportiva d'impacte (per exemple l'aeròbic) és que pot debilitar el sòl pelvià. Quan correm, cada vegada que els peus toquen a terra el nostre cos rep un impacte equivalent a fins a quatre vegades el nostre pes. Part d'aquest impacte el rep el sòl pelvià, el conjunt de músculs que tanquen i sostenen tota la part baixa de l'abdomen, una mena de plataforma on es recolzen els òrgans genitals, la bufeta de l'orina i el recte.

Hi ha diversos factors que el poden debilitar, com els parts, fer abdominals, aixecar pesos, tossir molt, tocar instruments de vent, fer força per anar de ventre o qualsevol altra activitat que faci augmentar la pressió abdominal. Això passa perquè l'abdomen és com un globus inflat: si augmenta la pressió pels costats, empeny cap avall i tiba el sòl pelvià. Com a conseqüència, si es debilita molt és possible que s'acabi produint incontinència, dolor, algun tipus d'hèrnia o de prolapse dels òrgans i fins i tot disfunció erèctil. La millor manera d'evitar-ho és exercitar aquesta musculatura correctament, fent gimnàstica hipopressiva: exercicis específics que es fan reduint la pressió dins l'abdomen. Són més fàcils del que sembla, però assegureu-vos que us els ensenyen a fer bé.

LA CONVERSA

Pepa Plana Pallassa

“Un somriure de pallaso desarma”

MERCÈ MIRALLES
mmiralles@lrp.cat

La pallasa Pepa Plana viu a Sant Jaume d'Enveja, però aprofitem per quedar un dia que ha d'anar a Barcelona. Ens trobem al restaurant del Cercle Artístic, al Gòtic, amb el tallat d'havent dinat al davant. En un primer moment, obre els ulls -molt clars-, rodons com taronges. Mira al seu voltant fascina: “Com ha canviat tot!” Fa més de vint anys, quan estava a l'Institut del Teatre, ella rentava, estenia i planxava les estovalles i els tovallons d'aquest restaurant, precisament. “Era una de les moltes feines que tenia... [somriu] Era un lloc de menús, molt familiar...” Segueix passejant la mirada. “Gairebé sempre hi venien les mateixes persones, artistes.” Ara mira i només hi veu turistes. Hi ha sorpresa, i també una certa melangia, a la mirada. Quan era ben joveneta es delia per marxar a Barcelona i al cap dels anys es va delir per marxar de Barcelona, i ho va aconseguir. Del Raval de Barcelona, d'una urbs que resultava feixuga, a la natura, per anar-hi fent un projecte de centre de creació. N'ha fet molts, de canvis de rumb. Però ha mantingut l'amor per l'actuació i la crida a ser pallaso. Pallassa de teatre, i pallaso per a públic adult. Ens vam conèixer fa gairebé vint anys, quan va estrenar *Giulietta*. Una història hilarant i tràgica, tendra i punyent alhora, al voltant d'un dels clàssics més clàssics sobre l'amor romàntic. Des de l'espectacle *Giulietta* i *De Pe a Pa* -anterior (1998)-, ha pogut molt.

Sí és una paraula que la defineix. Ha anat dient que sí a allò que la vida li ha presentat. “Hem d'aprendre a dir que sí! Hem de viure al país del sí!” El 2012 va dir sí a treballar al Cirque du Soleil, en el projecte *Amaluna*. Va decidir marxar-ne abans d'acabar el contracte. “Estic molt contenta d'haver anat al Cirque du Soleil, i també d'haver-ne marxat, perquè ho vaig fer sense tenir un pla B!”

PALLASSO VS. POLICIA

“No hi ha res que obri més portes que un nas de pallaso, i donar un globus, una flor, fer un petó... De cop i volta desarmes qui tens al davant. El que ha passat amb en Pesarrodona és surrealista!”

MARE ADOLESCENT

“«Què volia fer?», em va preguntar el meu avi. Volia fer teatre! El més fàcil era dir «no puc per culpa de...», però em vaig dir: «He tingut la gran sort de ser mare i he de resoldre com aconseguir el que vull»”

“Un cop après el que havia d'aprendre, i veient que em quedava com un ratolí dins d'una gàbia, fent deu funcions per setmana, sense poder canviar res... vaig dir: «Me'n vaig!» Quan els ho vaig dir em van sortir ales: «Ja està, ja ho he fet: volo!» Després d'aquesta experiència, de la llibertat i la por a sortir de l'espai de confort, va néixer el muntatge *Paradís pintat*.

NAS DE PAU

Quan arriba el fotògraf, la Pepa regira la bossa. S'ha deixat el nas de pallaso! Sempre el du a les fotografies. Recordem que al pallaso -i polític- Jordi Pesarrodona li han estat buscant les pessigolles per un simple nas vermell. Nas de pallaso i policies espa-

nyols no mariden gaire bé. Els temps que corren semblen faltats de sentit de l'humor. “És com el món al revés! Un sense sentit!... Com a figura, el pallaso, o la pallaso, és un dels éssers més innocents del món, més amables. El conec, en Pesarrodona, és de Pallassos sense Fronteres, com jo. Moltes vegades, a Pallassos sense Fronteres, davant d'una situació conflictiva, o amb hostilitat, no hi ha res que obri més portes que un nas de pallaso, i donar un globus, una flor, fer un petó... Desarmes qui tens al davant. Un somriure de pallaso desarma. El que ha passat amb en Pesarrodona és surrealista... No va dir res, no va fer res! Delicte d'odi?” L'humor té una altra cara que, en cap cas, però, és violenta. La pallaso reflexiona: “Quan veus que ric, que estic molt bé, que canto, i que tu no estàs així, et fa molt mal.” El pallaso provoca, remou.

En tot cas, seguim parlant, tot plegat podria ser, potser, més fàcil. “Sempre! Quan treballo un espectacle busco les essències.” I l'essència és el més pur, el més senzill. La pallaso, que afegeix al *clown* la seva mirada de dona, canta les veritats, desmitifica, posa el dit a la nafra, sense ferir. “Ets un adult, no un nen o una nena. Però tens la capacitat de dir les coses com les diria un nen de menys de 4 anys, que no té maldat, però que té molta veritat. És allò de les seves preguntes impertinents, que en realitat són molt pertinents.”

PALLASSA? AU, VA

Hi ha una vocació, la d'actriu, que la sent des que té memòria, quan tenia 6 anys i muntava festivals. Qui anava als seus espectacles tenia el berenar assegurat. Contra vent i marea -contra l'oposició dels pares, que entén perfectament-, va seguir la carrera d'artista. Contra tot pronòstic, va aconseguir anar a l'Institut del Teatre. Fins i tot enmig d'una maternitat molt primerenca, als 17 anys, que la va deixar aclaparada. El seu fill ja en

té 36. Mig acluca els ulls per expressar un desig: “Vull ser àvia!”

Aquest procés de maternitat i carrera professional va tenir molt a veure amb la voluntat d'anar dient que sí a la vida, explica, i també amb una xerrada amb el seu avi, un militant anarquista exiliat a França. Quan la Pepa va tenir el seu fill -havia marxat de casa dels pares-, el va anar a visitar, per presentar-li el besnet. Van parlar de la guerra, de la vida. “Em va fer un regal. Em va dir que no carregués les culpes de res, que el que no feia era la meva por. «Què volia fer?», em va preguntar el meu avi. Volia fer teatre! El més fàcil era dir «no puc per culpa de...», però em vaig dir: «He tingut la gran sort de ser mare i he de resoldre com aconseguir el que vull.» L'avi em va aconsellar que em mengés l'orgull i demanés ajuda als pares.” Va tornar a casa, i no sense dificultats i discussions, va aconseguir ser actriu. “Ara els pares són els meus fans número u!”

Pepa Plana és de Valls i la seva parella, des de fa més de vint anys, de Reus. Ell va deixar la feina per unir-se al projecte d'ella. S'ocupa de la part tècnica i de la gestió. "Soc la dona més feliç del món!"

➔ JUANMA RAMOS

Van passar anys fins que es va adonar que volia ser pallaso, i pallaso per a públic adult. Va haver de topiar amb tres dones, sentir tres campanades, per saber que aquell era el seu camí. La primera va ser l'Ariane Mnouchkine, fundadora del Théâtre du Soleil (1964), amb qui va fer una estada a París. La segona campanada va ser veure actuar la pallaso suïssa Gardi Hutter. "Era tan bo, el que vaig veure, que em sabia greu dir-ne «pallaso». No tenia res a veure amb algú vestit de manera estrafolària ni amb les festes infantils!" I la tercera i definitiva, la Virgínia Imaz, basca. La va conèixer en els vuitanta, a La Vakeria, a l'Hospitalet. La Pepa, en aquells moments, estava vinculada a les cases ocupades i autogestionades. "Fèiem jocs de pallaso desobedient, rebel... La vaig anar seguint, fins que em va dir: «Prou!» Ja no hi havia marxa enrere." Una frase seva ho diu tot: "La primera vegada que em vaig posar el nas, vaig pensar: «Què bèstia!»"

BUSCAR LA LLIBERTAT

"Estic molt contenta d'haver anat al Cirque du Soleil, i també d'haver-ne marxat, perquè ho faig fer sense tenir un pla B! Un cop après el que havia d'aprendre, i veient que em quedava com un ratolí dins d'una gàbia, fent deu funcions per setmana... vaig dir: «Me'n vaig!»"

Ara treballa en un muntatge de duos, basat en les entrades clàssiques dels pallasos al circ. Però ara fet per dones. I té al tinter una peça de Samuel Beckett, *Oh, els bons dies*, amb nas de pallaso. Una dona parla, perquè hi ha un home que l'escolta. Encara que ell no obre boca, Pepa Plana s'ho planteja com una obra de dos personatges. Quan va pensar en aquest home que l'havia d'acompanyar a l'escenari, va pensar en Carles Santos. "Li vaig proposar... i em va dir que sí! Em vaig posar a plorar. Era la bomba! Però saps què? No va interessar ningú... Vaig pensar: «Bé, no tinguem pressa.» Doncs si hagués tingut pressa, hauria treballat amb en Carles Santos. I me n'he quedat amb les ganes, perquè és mort. Després tot són homenatges i reconeixements... Massa tard, massa tard! Per tant, tot allò que vulgui fer, ho faré. Faré *Oh, els bons dies*, amb en Carles Santos, només que ell no hi serà. Ara, però, hi ha massa dolor, estic massa enrabada."

EN DETALL

► Això de ser pallaso per a adults és més conegut ara que fa vint anys, no li sembla?

Crec que es portava més quan vaig començar que no pas ara. Sento que m'he quedat sola com a pallaso teatral per a adults. Vam aconseguir tenir un circuit! Caroline Dream, Leandre, Los Excèntrics, Marcel Gros... S'ha passat a fer espectacles per a públic infantil o familiar. En Marcel Gros, que és molt amic, tenia espectacles fantàstics per a adults, però no tenia bolos.

Com és?

Als pallasos se'ns ha ficat en un sac que es diu circ. Els promotors han fet com parcel·les i quotes. Resulta que el circ és considerat familiar, per tant... Però jo no vull ser una quota! Jo faig teatre!

Tot això té a veure amb la proliferació de l'humorista de "club de comèdia"?

L'humor ha derivat cap a aquí. Però l'humorista no és un pallaso. L'humorista fa humor local i actual, que amb el temps caduca. El millor humorista d'Anglaterra aquí no l'entendríem, perquè no entendríem els seus codis. És un altre gènere. L'humor del pallaso és universal, i no caduca. Mira una pel·lícula de Chaplin, parla d'allò que és essencial en l'ésser humà: té gana, té fred, té amor, treballa... I això no ha caducat.

En el seu cas, s'hi ha de sumar la perspectiva femenina en un món dominat pels homes.

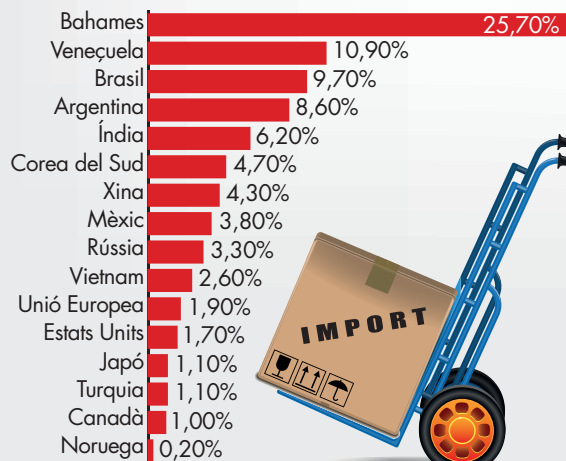
La història de l'humor és masculina. Les coses canvien quan les dones comencem a emetre des dels nostres satèl·lits. Les dones, per no quedar excloses, hem rigut de l'humor masculí. I quan les dones *jugàvem*, érem l'objecte del riure, perquè qui escribia era l'home. Es reia de la gorda, la lletja, la ximple... Quan les dones comencem a escriure els nostres espectacles i expliquem les nostres èpiques, els nostres deliris, les coses canvien.

MEGAGRÀFIC

EL PROTECCIONISME COMERCIAL

La decisió del govern de Donald Trump de gravar les importacions d'acer i alumini amb aranzels del 25% i el 10%, respectivament (la

Aranzels. Taxa mitjana ponderada

Els països industrialitzats cobraven per les compres a l'exterior uns impostos (aranzels) mitjans del 40% l'any 1948, quan 27 estats van firmar els primers acords GATT amb l'objectiu de reduir aquests gravàmens i altres barreres al comerç, com l'establiment de quotes màximes d'importació i el *dumping* (venda per sota de cost). El 1994, els GATT van ser integrats en l'Organització Mundial del Comerç (OMC), a la qual estan adherits 164 estats. L'aranzel mitjà ponderat mundial per a productes manufacturats ha baixat a menys del 4%, i és superior en les economies emergents.

Els aranzels són superiors en els productes agroalimentaris, amb una mitjana del 5,6% als **Estats Units** i del 13% a la UE, amb megaaranzels que superen el 500% en alguns productes làctics i el 100% en algunes carns, fruites i sucre.

Zones de lliure comerç

Unió Europea

Té els seus orígens en la **Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer**, creada l'any 1951 per la **República Federal d'Alemanya, Bèlgica, França, Itàlia, Luxemburg i Holanda**. Les traves a la lliure circulació de mercaderies entre els estats membres es van eliminar el 1986, i la **UE** va anar passant d'un acord de comerç a la integració de les polítiques econòmiques i monetàries, amb la creació de l'euro, moneda comuna de 18 dels 28 estats que ara en formen part.

APEC

Asia-Pacific Economic Cooperation (Fòrum de Cooperació Econòmica Àsia-Pacífic). Fundada l'any 1989, en formen part **Austràlia, Brunei, el Canadà, Xile, la Xina, Hong Kong, Indonèsia, el Japó, la República de Corea, Malàisia, Mèxic, Nova Zelanda, Papua Nova Guinea, el Perú, les Filipines, Rússia, Singapur, Taipei, Tailàndia, els Estats Units i el Vietnam**. Els seus membres es comprometen a reduir els obstacles al comerç i la inversió sense exigir obligacions jurídicament vinculants.

Asean

L'Association of Southeast Asian Nations (Associació de Nacions del Sud-est Asiàtic), formada per **Birmània, Brunei, Cambodja, les Filipines, Indonèsia, Laos, Malàisia, Singapur, Tailàndia i el Vietnam**, funciona des del 1967. Nascuda com una aliança anticomunista durant la guerra freda, va evolucionar cap un fòrum que advoca pel lliure comerç, i fa tres anys, va crear la Comunitat Econòmica de l'**Asean** com un mercat únic amb lliure circulació de béns, capital, serveis i personal qualificat.

Nafta

Els **Estats Units, Mèxic i el Canadà** organitzaran conjuntament el mundial de futbol del 2026... si no ho esguerren les baralles comercials entre els tres estats membres del **Nafta** (North American Free Trade Agreement, 'Tractat de Lliure Comerç d'Amèrica del Nord'), firmat el 1994. L'eliminació gradual de les tarifes a la circulació de productes entre els tres països i de restriccions a les inversions ha quedat aturada perquè Trump vol renegociar el pacte davant la indignació del **Canadà**, principal afectat pels nous aranzels a l'acer i l'alumini.

Mercosur

El Mercat Comú del Sud (**Mercosur**) és un procés d'integració regional instituit inicialment el 1991 per **l'Argentina, el Brasil, el Paraguai i l'Uruguai**, al qual posteriorment es va incorporar **Veneçuela** (suspesa com a membre per la seva situació política), mentre que **Bolivia** està en procés d'adherir-s'hi. En els seus inicis, prevalien els aspectes econòmics i comercials, com la reducció dels impostos i els aranzels; posteriorment, han avançat en la integració de polítiques d'educació, salut, cultura, treball i residència.

Joan Poyano jpoyano@lrp.cat
Lluís Romero Infografia

mitjana que els Estats Units aplica als productes manufacturats és de l'1,7%) és un pas enrere en un procés constant d'eliminació de barreres

al comerç encetat acabada la Segona Guerra Mundial. Aquest retorn nord-americà al proteccionisme s'afegeix a la paralització de nego-

ciacions de nous tractats amb Àsia i Europa, fet que aprofita la Xina per impulsar noves aliances al Pacífic.

Negociacions paralizades

El primer acte proteccionista de Trump va ser restringir la importació de rentadores i panells solars de la **Xina**. A continuació, va paraitzar les negociacions del Tractat Transatlàntic de Comerç i Inversions (**TTIP** per les sigles en anglès de Transatlantic Trade and Investment Partnership) amb la Unió Europea, iniciades el 2013. L'acord no buscava tan abaixar els aranzels com l'harmonització de les legislacions, liberalitzar nous mercats i harmonitzar la legislació entre les dues potències. A Europa es va crear una forta oposició a aquest tractat, sobretot quan es va saber que es negociava la introducció de tribunals d'arbitratge privats que havien de decidir sobre les demandes d'inversors estrangers que es consideressin perjudicades per lleis (laborals, mediambientals,

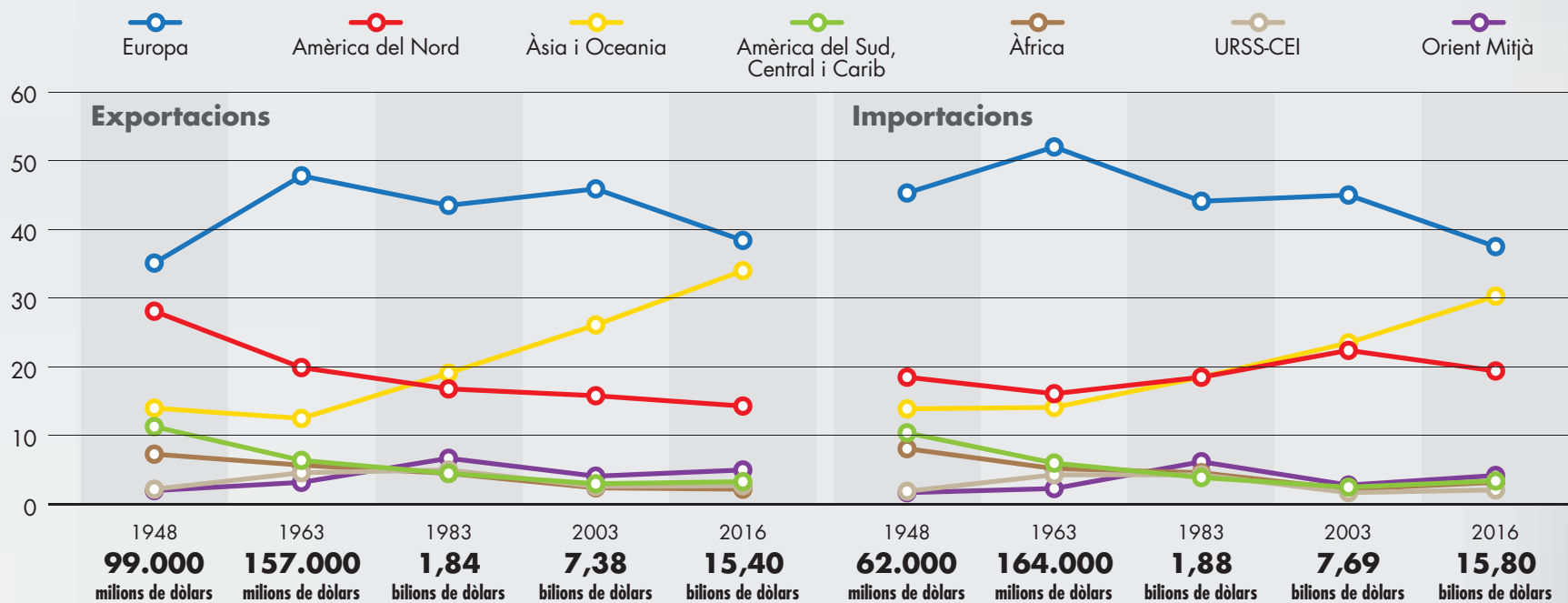
de seguretat...) contràries als seus interessos. **Trump** manté que el gran dèficit comercial dels **Estats Units** és conseqüència que els anteriors governs van donar massa facilitats a les importacions de països amb costos més baixos. Per això, el dia que va prendre possessió va dir que no deixaria que el país entrés al **TPP** (Trans-Pacific Partnership, 'Acord Transpacífic de Cooperació Econòmica'), que negociava la creació del que seria el tractat de lliure comerç més gran, amb el 40% del PIB i un terç del comerç mundial. Els altres onze negociadors (**Austràlia, Brunei, el Canadà, Xile, el Japó, Malàisia, Mèxic, Nova Zelanda, el Perú, Singapur i el Vietnam**) van firmar el 8 de març passat un acord que sense els nord-americans està mort.

Tractats en negociació

La Xina està impulsant les negociacions sobre el **RCEP** (Regional Comprehensive Economic Partnership, Associació Econòmica Integral Regional), que des de l'any 2012 negocien l'**Asean** i els estats amb els quals aquesta organització té acords de lliure comerç: **Austràlia, la Xina, l'Índia, el Japó, la República de Corea i Nova Zelanda**. 44 dels 55 estats africans promouen l'**Acta** (African Continental Free Trade Area, 'Tractat Africà de Lliure Comerç'), que preveu per a l'any 2020 la liberalització dels serveis i l'eliminació dels aranzels en el 90% dels productes. El major problema són les reticències de **Sud-àfrica**, la principal economia del continent.

Evolució de les exportacions i importacions de mercaderies. En percentatge

Unió Econòmica Euroasiàtica

Desintegrada la **Unió Soviètica**, va fracassar l'intent d'integrar les economies de les noves repúbliques a través de la Comunitat d'Estats Independents (**CEI**). Els russos ho van tornar a provar a petita escala amb la **UEE**, una aliança per a la lliure circulació de béns, serveis, capital i mà d'obra que va començar a funcionar l'any 2010 amb una unió duanera entre **Rússia** i el **Kazakhstan** a la qual es van afegir **Armènia** i el **Kirguizistan**.

Exportador

2.251	Estats Units
1.889	Unió Europea (*)
1.587	Xina
607	Japó
547	Hong Kong
417	Canadà
406	Corea del Sud
398	Mèxic
359	Índia
283	Singapur
269	Suïssa
231	Taipei
225	Emirats Àrabs
199	Turquia
196	Austràlia
195	Tailàndia
191	Rússia
174	Vietnam
168	Malàisia
143	Brasil

Els majors comerciants de mercaderies el 2016

En milers de milions de dòlars

Importador

2.098	Xina
1.932	Unió Europea (*)
1.455	Estats Units
645	Japó
517	Hong Kong
495	Corea del Sud
390	Canadà
374	Mèxic
330	Singapur
303	Suïssa
282	Rússia
280	Taipei
266	Emirats Àrabs
264	Índia
219	Tailàndia
190	Austràlia
189	Malàisia
185	Brasil
177	Vietnam
175	Àràbia Saudita

(*) Excloent el comerç entre estats de la UE

UNIVERSITATS

Estudiants de cabells blancs

Les universitats volen veus de l'experiència i obren les aules als majors de 50 anys. A l'oferta exclusiva per a gent gran, s'hi sumen programes específics en què els jubilats compareixen pupitre amb joves universitaris

MERCÈ RIBÉ
mribe@lrp.cat

Les aules ja estan tancades, però la maquinària universitària continua en marxa i els processos de matrícula estan oberts. Estudiar no és només cosa de joves, i anar a la universitat, tampoc. A la Universitat de Girona (UdG), per exemple, aquest curs hi ha hagut set estudiants de grau majors de 65 anys i quatre han fet un màster. A la Universitat de Lleida (UdL), entre els 7.816 estudiants matriculats el curs passat, n'hi havia tres de jubilats. Però aquests són casos excepcionals, perquè la majoria de sèniors s'acullen als programes específics que té cada centre.

A la Universitat de Barcelona (UB) el presenten com la Universitat de l'Experiència, i es tracta d'un programa específic per a majors de 55 anys que ofereix fins a 50 places per curs. L'oferta és variada, i hi ha des de plans d'estudi d'alimentació i gastronomia fins a astronomia i meteorologia passant per belles arts, benestar personal i social, biologia, economia social i branques més humanitàries com història i psicologia. En funció del programa, la durada és d'un o dos cursos, i més enllà de les classes també s'ofereixen activitats complementàries, com teatre, cant coral, informàtica i llengües.

Sergi Arenas és el coordinador tècnic del programa Universitat a l'Abast de la UAB i professor de psicologia i envelliment en aquesta universitat. El que coordina és un programa específic per a gent gran que inclou, d'una banda, fins a disset aules d'extensió universitària repartides en diversos municipis que donen servei a 4.500 alumnes i, de l'altra, el pla formatiu Aprenent al Campus, un pro-

grama integrat que ofereix als majors de 50 anys la possibilitat de cursar assignatures de diferents titulacions. Les persones grans s'integren a les aules amb els estudiants joves amb l'única diferència que no han de cursar totes les assignatures i que no totes han de ser d'un mateix grau, sinó que poden escollir què volen cursar i de quina titulació. "Vam ser pioners d'aquest tipus de programes oberts l'any 2000, perquè havíem detectat que es tractava d'un perfil d'estudiants que no buscava la professionalització, sinó donar resposta a les seves inquietuds", explica Arenas.

67 anys

La majoria de programes donen accés a estudiants a partir de 50 anys, però la mitjana d'edat de l'universitari sènior a la UAB és de 66,92 anys.

L'oferta formativa inclou 395 assignatures provinents de 37 graus i impartides en 12 facultats, i el fet que es tracti d'un programa intergeneracional contribueix a trencar estereotips entre grans i joves.

La mitjana d'edat d'aquests universitaris sèniors és de 67 anys i la majoria escullen assignatures relacionades amb l'àmbit de les humanitats, com ara filosofia i lletres, història i història de l'art. "Són gent que volen gaudir aprenent i que els mobilitza fer créixer les seves fortaleses per a la vida quotidiana. La persona s'endú seguretat, perquè té més memòria, perquè treballa en grup...", explica Sergi Arenas. A la UAB, l'any passat s'hi van matricular 475 estudiants i

des de la creació del programa hi ha hagut 1.429 sèniors. "La majoria repeteixen i tenim persones que fa més de quinze anys que hi són", destaca el coordinador del programa. Que la gent gran formi part de la comunitat universitària s'ha normalitzat i, de fet, acostumen a convertir-se en administradors d'apunts. "Són estudiants potents, que s'ho llegeixen tot i que en lloc d'inseguretat ofereixen experiència. Això fa que tothom els busqui per fer treballs en grup i per demanar-los els apunts", comenta Arena a tall d'anècdota.

ALTRES UNIVERSITATS

Amb peculiaritats més o menys específiques, la majoria d'universitats tenen un programa propi adaptat a la gent gran. A la Universitat de Vic (UVic) hi ha el Campus Sènior i a la UdL els estudiants de més de 50 anys es poden matricular al Programa Sènior, una proposta que l'any passat va acollir 84 alumnes, dels quals 35 tenien més de 65 anys. A la Universitat Rovira i Virgili, el programa s'ha batejat amb el nom d'URV Ciutadana, i tot i que quan va ser creat el curs 2007/08 es presentava només per a majors de 55 anys, ara s'ha obert a tothom a partir dels 18 anys, tot i que de la cinquantena de matriculats l'any passat gairebé tots superaven els 55 anys. A Girona, han estat 115 les persones de més de 50 anys que han cursat el Programa de Formació Universitària per a més de 50 anys, i en altres universitats com la Politècnica de Catalunya (UPC) hi ha una oferta més específica, com el Diploma Universitari en Ciències, Tecnologia i Societat per a majors de 55 anys, un programa de tres cursos de durada, que en deu anys ha diplomats 175 estudiants.

Cada universitat ofereix un programa específic per a persones de més de 50 anys i a la majoria de centres es tracta de programes intergeneracionals, en què els sèniors cursen les mateixes assignatures que els universitaris joves. A dalt, una classe amb gent gran a la Universitat Autònoma de Barcelona i, a sota, dos estudiants sèniors de la UdG ➔ UAB | UdG

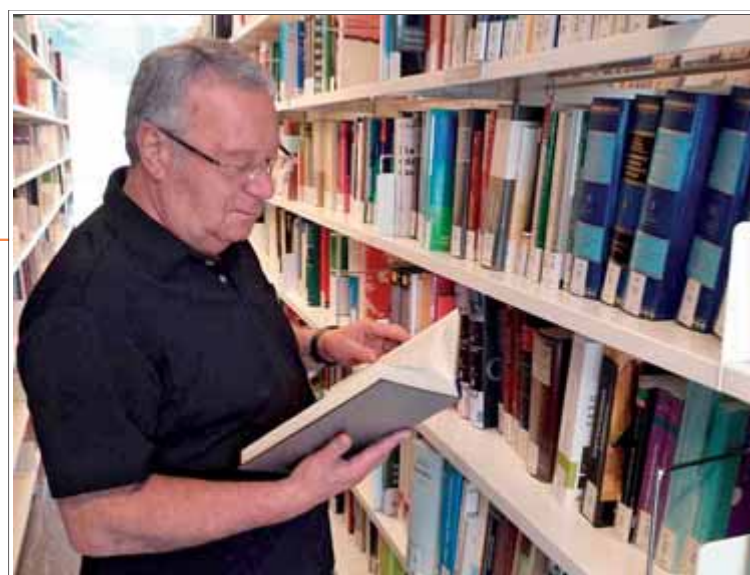

“

Volen gaudir aprenent i els mobilitza fer créixer les seves fortaleses per a la vida quotidiana

“

La meva recomanació és que la gent planifiqui abans de jubilar-se a què dedicarà el temps

Domingo Pascual, a la biblioteca del CRAE del Campus Catalunya de la URV ➔ M.R.

Un metge interessat en art

La història de l'art sempre l'havia atret, però Domingo Pascual, un reusenc nascut el 1949, es va decantar per la medicina i va dedicar la seva vida professional a fer de digestòleg a l'Hospital Universitari Sant Joan de Reus, on era el cap del servei. Als 65 anys i nou mesos va dir que ja n'hi havia prou, de medicina, i va ser llavors que va decidir tornar a la universitat. "Volia fer la carrera i també sabia que existia la URV Ciutadana, i el que vaig fer va ser informar-me'n", explica Pascual. Tot i que des del primer dia tenia clar que faria exàmens i treballs com la resta d'estudiants, tampoc es tractava de deixar-hi el fetge, i per això l'alternativa que li oferia la universitat a través del seu programa per a gent gran encaixava amb els seus plans. "Puc cursar les assignatures que vulgui, estalviar-me les que són una murga i anar sumant crèdits fins que en tens 60, quan et donen un títol." Examinar-se no és obligatori

però ell ha decidit presentar-se a tot: "Si no t'ho prens amb interès per mi és una pèrdua de temps", diu. Ja fa quatre anys que hi està posat i ho té clar: "Mentre la neurona aguanti, continuaré." A més de les classes, s'apunta a totes les activitats i visites a museus que es fan i com que no en té prou també s'ha implicat en l'altre projecte per a estudiants de la tercera edat que té la URV: les aules d'extensió universitària que es fan en diversos municipis de la demarcació. Aquí, però, en Domingo no és alumne, sinó professor. "Com que sabien que era digestòleg em van demanar si podia fer alguna conferència i van agradar molt." Ara les xerrades les fa sobre pintura i impressionisme, i el balanç també és molt positiu. Recomanacions? "Que la gent planifiqui abans de jubilar-se a què dedicarà el temps." Beneficis? "Quan et fas gran és molt important fer anar el cap." Paraula de metge.

INNOVACIÓ

Llegint el cervell

El sistema Brain Polyphony reconeix a través d'un casc i un *software* els impulsos elèctrics i tradueix en temps real i en so les emocions i reaccions que emet aquest òrgan

XAVI OLTRA
xoltra@lrp.cat

No hi ha dubte que aprofundir en l'òrgan més complex dels nostres cos, el cervell humà, pot obrir finestres clau i fins ara desconegudes per comprendre i millorar la raça humana. La ciència i la tecnologia fan passos importants i llaminers, com el sistema Brain Polyphony, desenvolupat per l'empresa catalana Starlab, el Centre de Regulació Genòmica i la UB. Els investigadors han pogut traduir en temps real i en so audible les emocions i reaccions emeses pel cervell. Alegria, tristesa, empipament... Tot captat per un patró determinat per a cada emoció i mitjançant un casc tèxtil flexible amb sensors i sense fils anomenat Enobio, que comercialitza l'empresa catalana Neuroelèctrics. Aquest és connecta a un *software* que reconeix tots aquests impulsos elèctrics. Així podem sentir el so del cervell. És com un lector de sentiments, un sistema pioner de comunicació basat en la lectura de les ones elèctriques.

Aquesta tecnologia, que recull dades del ritme cardíac i de l'activitat muscular, té com a principals usuaris potencials persones amb discapacitats i amb paràlisi cerebral. S'estan fent proves i l'objectiu és "donar-los veu", la qual cosa suposaria un avenç en la qualitat de vida per a prop de 13.000 malalts a Catalunya. La intenció és "que aquesta tecnologia es democratitzi i pugui arribar a tothom", diu Aureli Soria, director de la Unitat de Negoci de Neurociència de Starlab. El somni dels investigadors és que en el futur el malalt pugui actuar sobre el seu entorn i pugui respondre "apagant la llum si té son o encenent la calefacció si té fred".

Projecte Luminous

M. MASSIMINI & S. LAUREYS

Starlab està desenvolupant els darrers mesos una nova tecnologia per mesurar i alterar els nivells de consciència amb un casc anomenat Starstim, que llegeix i modula l'activitat cerebral. Està inclòs en el projecte Luminous, finançat per la UE. Amb corrents de baixa intensitat es pot estimular el cervell en la rehabilitació de persones que han patit un ictus, i també en el tractament de migranyes i fibromiàlgia. "Neuroelèctrics ha començat els assajos clínics per aconseguir la certificació de l'oficina reguladora dels Estats Units per tractar un tipus d'epilèpsia per a la qual no hi ha un tractament amb fàrmacs", explica Soria. Les aplicacions altament innovadores desenvolupades pel projecte Luminous permetran el desenvolupament de tractaments per a pacients en coma, amb problemes de son o per a malats d'ELA.

El casc basat en la intel·ligència artificial podria diagnosticar autisme i Parkinson, com ho demostra un estudi dut a terme entre 200 pacients i finançat per la fundació Michael J. Fox, en què en el 85% dels casos es va predir el Parkinson amb vuit anys d'antelació respecte al diagnòstic habitual

NEUROELÈCTRICS

MADE IN CATALONIA

Benestar i disseny

Des de Sabadell, J&T BCN, referència històrica en el món tèxtil, manté la recerca d'una personalitat pròpia a través de les catifes que elabora

El plaer d'un espai acollidor i càlid on sentir-se a gust. Tots ens volem trobar en qualsevol lloc com a casa. Si a l'espai on vius hi estàs bé, el cos funciona, i això és bo per a tu i per als teus. Amb aquesta filosofia, la marca J&T BCN, de Sabadell, treballa i experimenta des de fa setze anys en l'elaboració de catifes i moquetes. I és que a Sabadell, de tèxtil, en saben molt. I l'empresa fundada per Jordi Mas, amb una personalitat pròpia, és una referència del sector. Com a exemples, els models de catifes Rugby i Esquiador, elaborades a partir d'una nova tècnica. Es tracta d'un teixit de trama i ordit, que subjecta un altre fil tallat i vertical d'uns 7 mm d'alçada. Al damunt, hi pinten el disseny. És a dir, el semiestampen. Així aconseguixen molta resolució. Per exemple, les traces marcades a la neu del model Esquiador les fan rebaixant a 5 mm, per aconseguir un efecte més real. El reproduïxen a 11 mm sobresortint del fons de 7 mm. La composició d'aquest teixit és 100% Tencel, una seda artificial de molt poc gruix, que ofereix la mateixa brillantor que la seda natural. El Tencel es produeix sense contaminar el medi ambient, és molt suau i, a més, es pot netejar fàcilment. J&T reproduïx qualsevol mida i disseny i aconseguix la millor combinació dins l'espai que es vol decorar.

Preu: 260 euros/m² (375 euros/m² si és nuada a mà)

www.jordi-mas.com

Amb fàbrica pròpia a l'Índia

Jordi Mas, que va heretar fa trenta anys una gran tradició familiar tèxtil, sap donar llum i elegància a grans espais amb més de 200 models fabricats de diversos materials (100% llana o combinada amb seda, vellut, acer o astracan). La marca té una planta pròpia a l'Índia, on fabrica moquetes de quatre metres d'amplada. El Celler de Can Roca i els hotels Vela i Arts de Barcelona són alguns dels seus clients.

Una altra opció són les catifes nuades a mà. En el procés de rentat, és treuen els olis i enzims, com els mateixos greixos naturals de les llanes

Amb una peça única, Efecto Limón dona forma a molts dissenys

Un toc cosmopolita

Ser únic, diferent. I amb un estil personal. És, en origen, el gran objectiu de qualsevol creador. Efecto Limón, l'empresa creativa de William Nunes i Paqui Costea ubicada al cor de Ciutat Vella, ha desplegat aquests arguments en el seu projecte cosmopolita: crear artesanalment faldilles. Ho fan mitjançant una sola peça, una única cremallera, i emprant tots els colors per donar forma a una gran varietat de dissenys. La creativitat es materialitza en forma de variacions sobre un mateix tema, com si fos una

composició musical. Les faldilles es confeccionen a partir d'una cremallera (pot ser de 45 a 50 m) fins a obtenir un vol alegre, que es pugui adaptar al maluc. Els materials són fabricats a casa nostra i utilitzen colors vius per a l'estiu i tons sobris per a l'hivern. Les possibilitats també s'amplien a propostes clàssiques, amb un tall elegant, i a models folkòrics i dissenys atrevids i amb reminiscències punk.

Preu: Entre 150 i 245 euros
www.efectolimón.com

La República de les arts

Jordi Juan Escriptor

Llibre recomanat per...

La mirada del observador, de Marc Behm.
És un llibre molt revelador, que explora els límits del gènere negre. I com els tracta, aquests límits!

CATALANS AL COR DE WASHINGTON

Catalunya serà la cultura convidada a l'Smithsonian Folklife Festival, la trobada més important del món dedicada al patrimoni cultural immaterial, que tindrà lloc del 27 de juny al 8 de juliol a Washington. Hi serà present la tradició, però també la innovació

CARINA FILELLA
cfilella@lrp.cat

En un país com el nostre, on hi ha més de 4.000 entitats relacionades amb la cultura popular, que sumen més de 500.000 persones associades; on hi ha més de 100 colles castelleres i més de 700 corals, entre d'altres, el grau de riquesa d'allò que en diem patrimoni immaterial és inqüestionable. Potser per això el festival més important del món d'aquest sector, l'Smithsonian Folklife Festival, que tindrà lloc a Washington entre el 27 de juny i el 8 de juliol, ha volgut que Catalunya hi sigui present, com a cultura convidada. "Serà una oportunitat única per internacionalitzar la cultura catalana arreu del món", assenyala el Departament de Cultura de la Generalitat, que fa dos anys, el juny del 2016, ja va signar un acord de col·laboració amb els responsables d'aquest festival americà per fixar-hi la participació catalana.

No serà poca cosa: s'hi esperen més d'1 milió de visitants en deu dies i que generi un fort impacte i retorn per al país.

No hi poden ser tots, però una bona representació de la música i la dansa d'arrel, la gastronomia, el món casteller, l'artesanía, la imatgeria festiva i les festes tradicionals es traslladarà fins a terres americanes per mostrar la vitalitat d'una cultura catalana que ha estat exemple de resistència al llarg de la història. Durant deu dies, una vuitantena de catalans seran a Washington per explicar i mostrar els trets principals dels elements populars i tradicionals, però també la innovació, la Catalunya moderna. A tots ells s'hi sumaran, el 5 de juliol, 300 castellers (150 de la Colla Joves i 150 de la Colla Vella dels Xiquets de Valls), que hi aniran a mostrar el fet casteller -les *torres humanes*, com es coneixen allà.

L'espai dedicat a la cultura popular catalana es dividirà en quatre subespais, que serviran per explicar el país de nord a sud i d'est a oest. El primer

Trenta anys d'espera al MNAT

Feia trenta anys que el Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (MNAT) esperava que es fes realitat un projecte de rehabilitació que posés en condicions un equipament que conserva un dels llegats del patrimoni romà més important. En aquestes tres dècades, hi ha hagut diversos intents, projectes frustrats i inversions que no han acabat d'arribar. Però ara sí, el museu més an-

tic de Catalunya de la seva especialitat ha penjat el cartell de tancat per obres, tot i que ha obert una exposició provisional alternativa en un altre espai, el Tinglado 4. S'hi invertiran més de 5 milions d'euros. Ara només cal que el MNAT, que encara és propietat de l'Estat espanyol, passi definitivament a mans del govern català.

La Colla Vella dels Xiquets de Valls. Al costat, un ball de diables, l'Esbart Ciutat Comtal i l'Arpella del Barri Gòtic EL PUNT AVUI / F. PRATS

estarà dedicat als Pirineus, la vida rural, la ciutat i la Mediterrània, amb la voluntat de mostrar el patrimoni immaterial del país des d'una òptica geogràfica. S'hi donaran a conèixer, per exemple, les falles del Pirineu, declarades Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat per la UNESCO fa poc més de dos anys. Un fallaire explicarà les característiques d'aquesta tradició festiva que se sol celebrar durant el solstici d'estiu i també hi haurà una demostració *in situ*, ja que se n'han construït expressament per poder-les exposar en terres americanes. En aquest apartat, també hi serà present l'aranès, gràcies a la cantautora Adilé Sans. I es mostraran algunes tradicions pròpies de l'entorn rural, com ara la de la trementinaire (dona que es dedicava a la recol·lecció d'herbes remeieres). Procedent de la Vall d'en Bas, el forner Àngel Zamora explicarà com ha aconseguit modernitzar el seu ofici fins a acabar fent el pa per a alguns dels restaurants amb estrelles

A l'Smithsonian Folklife Festival s'hi esperen més d'1 milió de visitants en deu dies i que generi un fort impacte i retorn per al país

Michelin més prestigiosos. El segon espai s'inspirarà en una plaça major. Se n'ha recreat una, envoltada d'arcs de mig punt, que podria ser qualsevol plaça típica catalana. Hi haurà un escenari, per on desfilaran bona part dels representants del seguici festiu català. Hi passaran les bèsties de foc, els gegants, els grallers... Una petita festa major al cor de Washington. Un tercer espai es dedicarà als ateneus, "la columna vertebral, resilient, de la cultura popular catalana", destaca la directora general de Cultura Popular i Associacionisme Cultural, M. Àngels Blasco. Aquí tindran lloc conferències i intercanvi d'experiències. I el quart

serà el dedicat a la Mediterrània, amb demostracions de música -no hi faltaran, per exemple, les havaneres-, on hi haurà una barca de Palamós, amb pescadors que explicaran les tècniques més tradicionals.

L'artesanía també jugarà un paper determinant en el festival. Sis artesans aniran a Washington per crear una obra contemporània però amb tècniques tradicionals. Un cisteller que treballa amb fibra vegetal i un ferrer, per exemple, crearan conjuntament una obra d'art amb què s'obsequiarà la fundació Smithsonian. Un ceramista de Folgueroles, Joan Farré, explicarà a través de la ceràmica com queden els camps llaurats, amb una peça de tres metres de llarg que també es quedarà a Washington. El festival serà, segons M. Àngels Blasco, una gran oportunitat per fer descobrir Catalunya als EUA, una bona manera de reforçar la marca Catalunya i de consolidar el país com a una destinació cultural privilegiada.

LA REPÚBLICA DE LES ARTS CULTURA POPULAR

“És el moment d'explicar-nos al món a través de la cultura”

Angels Blasco

és la directora general de Cultura Popular de la Generalitat. És una de les responsables de capitanejar la participació de Catalunya en l'Smithsonian Folklife Festival. Diu que el sector de la cultura popular catalana mai havia estat tan viu com ara

CARINA FILELLA
cfilella@lrp.cat

La directora general de Cultura Popular, Àngels Blasco, destaca que el país s'ha construït col·lectivament gràcies al ric teixit associatiu. Ella capitanejarà la participació de Catalunya com a cultura convidada a l'Smithsonian Folklife Festival, a Washington. Una cultura, diu, que pot aportar “molt valor afegit”.

Com s'ha fet realitat la participació de Catalunya en l'Smithsonian?

Fa dos anys, el 2016, el director del festival actual [Michael Mason], que fa molts anys que coneix Catalunya, es va posar en contacte amb nosaltres per proposar-nos-ho. Vam començar a visitar el festival, per veure realment l'impacte que podia tenir. En aquella ocasió, hi havia el País Basc com a cultura convidada. Es va valorar tot molt positivament, per moltes raons: en primer lloc, pel pes específic que té la fundació i per la quantitat de gent que visita normalment els museus Smithsonian. També per la localització, ja que estem parlant de Washington, de la capital, just al National Mall, per on passen centenars de milers de persones. I a més les dates, que coincideixen amb el 4 de juliol, una de les festes més importants per a ells.

Que aportarà a Catalunya participar en aquest festival?

D'entrada, és la primera vegada que podem parlar de cultura popular globalment, en el desembarcament a l'altra banda de l'Atlàntic amb més força que haurem fet mai. No per mostrar què és una entitat o què és una altra, sinó com a país. Als participants els hem insistit molt a dir que no es representen a ells mateixos, sinó que representen Catalunya. A les dues colles de Valls també els ho hem dit: totes dues representen un fet cultural del país. El que explicarem és el país en global. I

ho farem amb una bona quantitat de gent: 80 participants i 300 castellers. Són moltes persones que des del seu propi àmbit i disciplina explicaran en conjunt què és la cultura catalana. És un festival de reconegut prestigi mundial, i esperem que es conegui Catalunya com a cultura i la construcció col·lectiva de la nostra part festiva, de socialització, d'inclusió, de cohesió... També podem aprofitar l'esdeveniment per bastir ponts de contacte, ja que compartirem el festival amb una altra cultura convidada, l'armènia. Podrem establir relacions entre un país i l'altre.

Quin grau de coneixement tenen els Estats Units de Catalunya, actualment?

Curiosament, fa dos anys els organitzadors es plantejaven què podia aportar Catalunya a Amèrica. Però en aquests dos anys ens han passat moltes coses com a país, i s'ha conegut molt més, sobretot pel vessant polític. Però el vessant polític també porta a conèixer com és la gent de Catalunya, com viu, com s'estima el dia a dia el país... En aquests dos últims anys el grau de coneixement ha anat *in crescendo* i actualment saben perfectament on estem situats. L'interès ha anat creixent.

Servirà per donar a conèixer la situació del poble català en uns moments polítics complicats?

És un festival cultural, i no hi anirem a explicar política. És un festival que explica les cultures, com ha viscut el poble i com ha anat evolucionant al llarg dels anys. És un festival que no té banderes. Per tant, estem parlant de ponts culturals a tot el món, i aquest és l'aparador i el marc en què ens mourem.

De tota manera, la cultura catalana és un exemple de resistència al llarg de la història.

És indiscutible que el teixit associatiu català ha patit, en la història de Cata-

M. Àngels Blasco, a la terrassa del seu despatx, a la plaça de Salvador Seguí de Barcelona

ANDREU PUIG

lunya, uns moments en què no ha pogut mantenir la seva activitat a causa de la guerra, durant el franquisme... Després, amb la restauració de la democràcia, s'ha enfortit aquest teixit associatiu i s'ha fet molt més visible. La gent s'ha associat una altra vegada i amb molta més força. Mai no havíem tingut la quantitat d'entitats que tenim ara. És un valor en alça a la societat, pel fet no només cultural, sinó social. De cadascun dels àmbits, hi haurà representants que explicaran d'on ve la seva activitat i com s'ha anat transformant al llarg d'aquest últim segle.

L'estat de salut de la cultura popular catalana és bo, doncs?

S'ha anat recuperant després de l'època del franquisme, en què hi havia moltes expressions de cultura popular que no s'havien pogut mostrar als carrers tal com se solia fer dos segles ençà. S'ha recuperat amb molta força. Ara el món associatiu està creixent i s'està fent fort. Els mateixos participants a les entitats senten molt orgull

PARTICIPANTS

Camí de Washington

SEGUICI FESTIU

- ▶ Agrupació de Colles de Geganters de Catalunya (gegants en Treball i na Cultura)
- ▶ Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya (drac i fura)
- ▶ Associació de Festes de la Plaça Nova (Arpella del barri Gòtic de Barcelona)
- ▶ Associació de Geganters i Grallers d'Oliana (gegants vells d'Oliana)
- ▶ Diablers d'Igualada

CASTELLERS

- Colla Joves Xiquets de Valls
- Colla Vella dels Xiquets de Valls

MÚSICA I DANSA

- ▶ Alidé Sans
- ▶ Carles Belda
- ▶ Cobla Sons Essencials
- ▶ Esbart Ciutat Comtal
- ▶ Ivan Caro
- ▶ Joan Garriga & Galàctic Mariatxis
- ▶ Les Anxovetes

ARTESANS / CONFERENCIANTS

- ▶ Àngel Zamora (mestre forner)
- ▶ Associació Cultural de Fallaires d'Isil
- ▶ Càtedra d'Educació i Patrimoni Immaterial dels Pirineus
- ▶ Universitat de Lleida
- ▶ Enric Pla (artesanía, ferro)
- ▶ Eva Rosich (herbolària)
- ▶ Federació Catalana d'Entitats Catifaires
- ▶ Federació d'Ateneus de Catalunya
- ▶ Joan Farré (artesanía, fibra vegetal)
- ▶ Jordi Traveria (artesanía, vidre)
- ▶ Josep Maria Contel (historiador)
- ▶ Josep Madrenas (artesanía, ceràmica)
- ▶ Livia Garreta (artesanía, trencadís)
- ▶ Miquel Grima (artesanía, creació d'imaginari)
- ▶ Museu de la Pesca
- ▶ Pau Fernández (vestuari tradicional)
- ▶ Roger Solé (artesanía, pedra seca)

de formar-ne part. És el moment d'explicar-nos al món. Així com el país ha estat capaç d'internacionalitzar els nostres escriptors, pintors i músics, el col·lectiu de cultura popular ha trigat més a poder sortir, precisament perquè s'havia de recuperar i també perquè són col·lectius molt grans i de vegades no tenim tots els recursos necessaris. Però aquesta és una de les direccions en què volem treballar per internacionalitzar la nostra cultura. Tots estem vivint amb gran entusiasme l'Smithsonian. Serà el moment en què Catalunya s'explicarà al món a través de la seva cultura; la cultura és això tan transversal que ens apropa a qualsevol altre país i esperem que serveixi de trampolí perquè les nostres entitats i la nostra cultura es puguin posar en contacte amb altres països i cultures que ens puguin enriquir.

Mai no hi havia hagut una representació tan gran de la cultura catalana en un altre país?

Tant no. I és un gran repte. L'entitat Adifolk, que ens ha ajudat a posar en marxa tota la logística del festival, ja organitza anualment una trobada en l'àmbit europeu, en què concentra moltes persones, però no hi ha tota la filosofia que hi ha al darrere de

L'Smithsonian servirà de trampolí perquè les nostres entitats es posin en contacte amb altres països i cultures que ens puguin enriquir

l'Smithsonian per explicar com vivim la cultura col·lectivament.

Quins altres projectes té a la cartera per promoure la cultura popular?

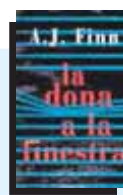
Enguany és l'Any Europeu del Patrimoni Cultural, i la nostra participació en l'Smithsonian hi queda emmarcada. És on hem abocat més recursos [el pressupost és de 2 milions] i més temps, però no hem deixat de banda el país. Hem fet un simposi sobre campanes i campaners, a Os de Balaguer, perquè havíem de mirar quins pros i contres tenim amb les campanes. Aquesta reflexió ens porta a engegar projectes conjuntament amb la Direcció General de Patrimoni, com ara la restauració de campanars i campa-

nes... A partir d'ara hem de tirar endavant aquest projecte. Un altre punt important és un congrés de jotes de terres de parla catalana, que farem a l'octubre a Falset. Volem que hi hagi una representació de totes els vessants de la jota, cantada i ballada, de Catalunya, el País Valencià i les illes Balears. A més, estem portant les activitats de l'Any Aureli Capmany, que va ser un folklorista important i n'hem de fer difusió.

La sardana ha perdut vitalitat en els últims anys?

Aquesta és l'eterna pregunta. Sempre ens la fem. Penso que pel que fa a la música, a la sonoritat dels instruments de cobla, mai no hem estat tan bé. Tenim molt bons músics, joves i molt ben formats, i les cobles toquen de manera excel·lent. D'esdeveniments de sardanes, n'hi ha a tot el país i mouen molta gent. Però des de l'any passat, la Direcció General de Cultura Popular i l'Ajuntament de Palamós vam decidir que havíem de fer un pas més, i enguany hi haurà la segona edició d'un festival, del 8 al 12 d'agost, com a aparador de tot allò que passa a Catalunya en el camp de la sardana; com la dansa i la cobla es van adaptant a les noves necessitats del segle XXI. Estan sortint projectes molt interessants.

LA REPÚBLICA DE LES ARTS LLETRES

ELS MÉS
VENUTS
FiccióPermagel
Eva BaltasarSusqueda
Miquel FañanàsLa dona a la
finestra
A.J. FinnLa força d'un
destí
Martí GironellCreumaràs en
la tempesta
John Verdon

OPINIÓ

L'Àlien de Màrius Sampere

Vaig conèixer Màrius Sampere fa uns trenta anys. Em va semblar un tipus abrupte –també potser perquè jo en devia ser més que ell–, en el punt en què la resposta pública passa l'etapa en què el poeta ja no és una joguina nova, i encara no s'ha convertit en patum indiscutible. Corre vulgarment el mite que els grans artistes no són conscients de la importància i de l'abast de la seva obra, alhora que d'altres que no en són tant es creuen molt per sobre de la seva realitat. Res més lluny de com són les coses. Tret que no sigui un perfecte idiota, per bé o per mal l'artista és de cap a peus conscient de la pròpia dimensió. Sampere ho era, i la manera de gestionar-ho havia canviat de forma substancial quan ens vam retrobar, fa dos anys. El guerrer d'antany era ara un savi de tracte exquisit, burleta i bondadós, aparentment desarmat, potser físicament més dèbil

Se li deu un
lloc al costat
d'Espriu, Vinyoli
i –potser–
Ferrater

Miquel de Palol

pel pas dels anys, però per la mateixa causa, incommensurablement més poderós.

El seu últim llibre publicat és *Àlien i la terra promesa*, una novel·la que juga amb la convenció preceptiva plantejament-nus-desenllaç, elaborada des de la juxtaposició d'elements autosuficients, accedint a la imatge de conjunt a partir del fonament, amb argument assimilable dins la gran tradició utopista, des del mateix Plató, passant per Lluçia de Samòsata, Campanella, Rabelais, Swift, fins a Kafka, Lem i tants més amb qui no acabaria.

El tal Àlien té relativament poc a veure amb l'octau passatger de la pel·lícula, més aviat convoca l'alienació en el sentit patològic, literàriament patològic, com el Quixot, i igual que el Quixot, mirall de l'autor mateix –Àlien / Sampere–, desdoblant en bessons asimètrics com el Quixot amb Sancho, Bouvard

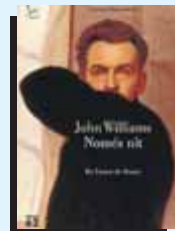
i Pécuchet, Holmes i Watson, Tintín i Haddock, per Sampere encarnats en Zapilio i Endriapo, Fremin i Contrac, Truc i Retruc, Grum i Grumoll, Flux i Reflux, avatars de la parella clàssica del *clown* i l'august, la sàtira com el resultat de la tensió entre el que se'n fot per defecte i el que se'n fot per excés.

La iconografia i l'univers samperians, instal·lats en el magne edifici de la seva poesia, on senyoreja amb un domini complet dels recursos en envejable equilibri amb les aspiracions, reclamen amb urgència unes quantes tesis doctorals. Apuntem algunes coordenades: la reducció del mal a l'absurd, una gestió personalíssima de l'humor metafísic, fonamentat en un mecanisme de paradoxa encadenada. La burla convertida en àtom de l'existència com a funció de la ment.

Sampere és un dels grans. Se li deu un lloc al costat d'Espriu, Vinyoli i –potser– Ferrater.

@miqueldepalol

Crítica

Una
tetera
sense te

Només Nit
John Williams.
Traducció d'Anna
Llisterrí
Edicions 62

La prosa neutra i àtona de John Williams funcionava bé a *Stoner*, la novel·la més coneguda de l'autor. L'estil desmenjat ajudava a explicar la vida d'un personatge infeliç i covard, en un llibre que va

triumfar perquè s'ha llegit com una oda a la literatura. Empúries acaba de publicar *Només nit*, la primera novel·la de Williams, publicada el 1948. L'autor tenia 26 anys, però ja hi intuïm els trets característics de la seva obra.

Només nit explica la història d'un jove perdut i desanimat. Si a *Stoner* s'explicava la vida sencera d'un professor universitari, aquesta novel·la ocupa només un dia en la vida del seu protagonista. Arthur Maxley, el jove en qüestió, està traumatitzat per una experiència que va patir quan era un nen. El trauma marca la vida del jove i el sentit del llibre, però no l'explicarem perquè és l'única emoció que ens contagia la novel·la.

Escrita en una prosa impersonal i distant, Williams escriu un experiment narratiu que li per-

L'escriptor nord-americà John Edward Williams

Marina Porras

met veure què pot fer i fins on pot arribar amb la seva escriptura. Si no en coneguéssim l'autor, ens atreviríem a dir que aquesta és la primera novel·la d'un estudiant excel·lent d'una escola d'escriptura, que ha agafat la tècnica, però a qui falta la força.

Només nit és un llibre tècnicament ben resolt. Tot és a lloc, la trama ens manté atents i el final encaixa amb les expectatives dramàtiques que l'autor ha generat. Però llegint-lo no podem evitar pensar en aquell text de Katherine Mansfield en què diu que l'escriptor E.M. Forster no va mai més enllà d'escalfar la tetera: "Toqueu la tetera. Oi que està deliciosament calenta? Sí, però no hi ha te."

ELS MÉS VENUTS
No ficció

Dies que duraran anys
Jordi Borràs

Operació urnes
Laia Vicens i Xavi Tedó

Estima'm quan menys ho mereixi...
Jaume Funes

Bon dia, són les vuit!
Antoni Bassas

El quadern suís
Quim Torra

LLETRES EN BATALLA

Joan-Lluís Lluís
@joanlluisslluis

Del món als Països Catalans

És molt evident que no cal ser escriptor català per tenir alguna relació amb Catalunya o els Països Catalans, però de tant en tant pot ser bo repetir-ho. Per haver-hi viscut o passat, per haver-hi mort o per haver-ne sentit a parlar de lluny, són molts els escriptors d'arreu del món que tenen alguna relació amb el nostre país. Què en sabeu, d'aquestes relacions?

1. Quin autor anglès va dedicar la seva última novel·la, "als metges catalans"?
A. Patricia Highsmith
B. Tom Sharpe
C. Arthur Conan Doyle
D. George Orwell

2. A la novel·la Hèctor Servadac, de Jules Verne, l'illa de Formentera pateix una catàstrofe natural:
A. Una onada la recobreix íntegrament
B. Una erupció volcànica la submergeix de lava
C. Un cometa se n'emporta un tros a l'espai
D. Una pluja de llamps fulmina tots els seus habitants

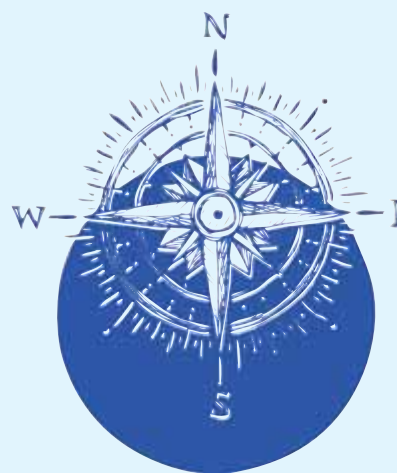

3. Quin d'aquests autors nord-americans de novel·la negra està enterrat a Benissa (Marina Alta)?
A. Raymond Chandler
B. Chester Himes
C. Jim Thompson
D. Donald Westlake

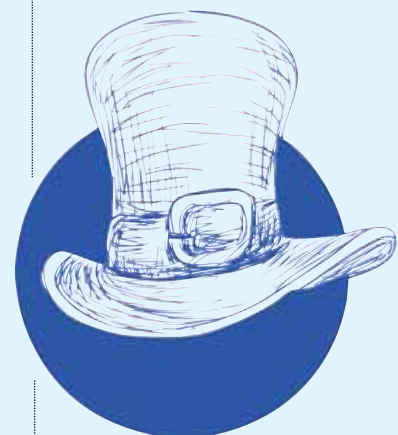
4. En quina novel·la del segle XIX una part de l'acció té lloc a la platja dels Catalans de Marsella?
A. Guerra i pau, de Lev Tolstoi
B. Els cent mil fills de Sant Lluís, de Benito Pérez Galdós
C. Germinal, d'Émile Zola
D. El comte de Monte Cristo, d'Alexandre Dumas

5. Quin autor va concebre una novel·la al balneari del Voló (Rosselló), fins que, fatigat per la tramuntana, va escampar la boira?
A. Vladímir Nabokov
B. Günter Grass
C. Italo Calvino
D. Albert Camus

6. Quin escriptor català va inspirar a Gabriel García Márquez el personatge del "savi català" de Cent anys de solitud?
A. Ramon Vinyes
B. Prudenci Bertrana
C. Avel·lí Artís-Gener
D. Vicenç Riera Llorca

7. El novel·lista irlandès Colm Tóibín, considerat un dels millors autors de llengua anglesa actuals, viu des de fa anys a Catalunya. En quina comarca?
A. L'Alt Empordà
B. El Pallars Sobirà
C. La Terra Alta
D. Osona

Solucions: 1.B, 2.C, 3.B, 4.D, 5.A, 6.A, 7.B

Feliu Formosa

“La traducció porta a la poesia”

DAVID MARÍN
dmarin@lrp.cat

Traductor, poeta, dramaturg i pensador. Als 83 anys, Feliu Formosa manté en forma totes les facetes de la seva carrera. Durant la primera meitat del 2018, ha presentat quatre novetats editorials: el dietari *El present vulnerable* (Núvol), una nova versió dels que va escriure el 1992 (Laie) i el 1998 (La Magrana); una traducció d'*El meu piano blau* (Adesiara), de la poeta alemanya d'origen jueu Else Lasker-Schüler, considerada una de les grans poetes germàniques; el monogràfic que la revista *El procés* li ha dedicat, el primer que la publicació fa d'un escriptor viu, i l'autoantologia il·lustrada *Papallona de l'ombra*, que tot just acaba de presentar aquest mes de juny amb l'editorial Pagès Editors.

L'autoantologia és una tria personal del mateix autor d'un centenar de poemes extrets del conjunt de la seva obra poètica, que ha estat una carrera de fons de 45 anys de durada des de la presentació d'*Albes breus a les mans*, el seu primer poemari, l'any 1973. Aquesta singular elecció està acompanyada d'il·lustracions d'Albert Novellon, artista avantguardista, director de l'Escola d'Arts de Terrassa entre els anys 1992 i 2004 i amic personal de Formosa, que dona forma visual a alguns dels poemes a través de

la interpretació personal que en fa de la seva lectura.

No és el primer cop que Pagès Editors presenta aquesta fórmula. L'any passat, l'editorial lleidatana va publicar *Concert d'esferes*, una tria personal del poeta Josep Maria Sala-Valldaura a partir dels reculls publicats al llarg de la seva vida, i amb il·lustracions de Vall Palou. Ni serà l'última. L'editorial, que ha posat els poetes Xavier Macià i Àngels Marzo al capdavant de la col·lecció de poesia del segell amb l'ambició d'atreure-hi les principals figures del país, té previst continuar la col·lecció La Suda. Tria Personal amb futures antologies personals d'Àlex Susanna i Josep Lluís Aguiló.

UN LLIBRE NECESSARI

“Aquest era un llibre necessari, després d'un silenci creatiu de tretze anys i d'una trajectòria poètica de prop de cinquanta. Actualitzar-la se'ns presentava com una necessitat, com una oportunitat de rellegir la seva obra a partir de la seva pròpia tria, creant un nou paisatge en què els poemes prenen una nova dimensió”, va explicar la poeta Àngels Marzo durant la presentació del llibre a la seu de l'editorial. I més encara tenint en compte el pas del temps: Feliu Formosa va publicar la seva obra poètica completa amb *Empúries* el 2004, i dos anys després va completar el seu patrimoni poètic amb els cinquanta poemes que alternen vers i prosa a *Centre de brevetat* (Meteora), el seu dotzè i fins ara últim llibre pu-

Feliu Formosa, amb 'Papallona de l'ombra' a les mans, a la seu de l'editorial Pagès © D.M.

El poeta sabadellenc ha fet una tria de més d'un centenar de poemes del conjunt de la seva obra, que es presenten amb il·lustracions de l'artista Albert Novellon

blicat. “Havíem d'instar el poeta a fer una revisió exhaustiva dels seus versos [...] Cal destriar allò de nosaltres mateixos per resistir l'investida indefugible del temps.”

Marzo és una de les promeses de la poesia escrita des de Ponent i és una profunda analítica d'obres alienes. En aquesta ocasió ho ha demostrat amb l'extens pròleg que ha escrit per a *Papallona de l'ombra*, en què posa en context les diverses etapes creatives de Formosa com a poeta i n'interpreta les principals claus. Una profunditat i una sensibilitat d'anàlisi que han sorprès el mateix Formosa. “El pròleg que em va fer l'any 1977 Agustí Bartra i aquest d'ara de l'Àngels Marzo són els dos millors pròlegs que m'han fet mai; són magnífics”, la va elogiar el poeta sabadellenc durant la presentació del llibre a Lleida.

L'ORIGEN DE LA POESIA

Tot i que el llibre exhibeix mig segle de poesia, Formosa adverteix d'en-

Feliu Formosa

es defineix com un home de teatre (ha estat director, dramaturg, actor i professor d'art dramàtic) i com a traductor. Va estudiar filologia i es va especialitzar en germanística a Heidelberg, i gràcies a ell disposem en català d'algunes de les principals obres dramàtiques alemanyes. L'any 2005 va rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes

social i des del compromís d'un home de teatre i de lletres militant, en aquells anys, del PSUC. "Vaig passar a la poesia l'any 1972 seguint els passos de Salvat-Papasseit, intentant fer un resum de qui era jo." En la recerca de la pròpia veu poètica, va evolucionar ràpidament cap al formalisme, influenciat per Brossa i J.V. Foix. De l'any 1977 són els poemes del *Llibre dels viatges* (Proa), premi Carles Riba. "Acabava de traduir Kafka, i havia adquirit una mirada diferent", explica Formosa. A l'autoantologia *Papallona de l'ombra* (que, curiosament, pren el títol d'un vers que finalment no va ser seleccionat), s'observa aquest viratge de la seva poesia des de la subjectivitat cap a la recerca de l'essència formal i cap al misticisme dels dubtes: "El poema clava / fíbules a la polpa. / Compartimenta / la boira. / Entreobre una mica / els serrells del teló. / Veu caure tot allò / que no té forma. / Es queda amb tot allò / que s'ha arborat. / Diu no sé què / del silenci" (*Al llarg de tota una impaciència*, 1994).

MÉS TRADUCCIONS

La publicació de l'antologia personal *Papallona de l'ombra* ha arribat mentre Formosa continua a ple rendiment en la seva feina principal: acaba de publicar la traducció d'*El meu piano blau* de la poeta Else Lasker-Schüler, que per primer cop ha estat traduïda al català, i ja prepara una segona traducció. A més, ha participat en l'antologia d'August Strindberg, reeditada per l'Institut del Teatre i Comanegra, per a la qual ha traduït la peça *Dansa de la mort*. "El que marca la meua personalitat literària és la traducció", conclou Feliu Formosa.

trada que ell ha estat sempre "un home de teatre": "Soc home de teatre, el teatre em va portar a la traducció, i va ser la traducció la que em va portar a la poesia." Formosa ha portat als lectors catalans les obres dramàtiques de Bertolt Brecht, Henrik Ibsen, Thomas Bernhard i Anton Txékhov, els poemes de Goethe, Georg Trakl i François Villon i la narrativa de Thomas Mann, Herman Hesse, Frank Kafka i Joseph Roth, entre molts altres, fins a completar més de cent traduccions publicades al llarg de la seva vida, més de la meitat de teatre.

PRIMERA INCURSIÓ

Va ser així que a l'edat de 38 anys, amb diverses obres de teatre pròpies i diverses traduccions ja fetes, es va llançar a la poesia amb *Albes breus a les mans* (1973), la seva primera incursió. "La traducció dona llenguatge, treballar un text que no és teu

t'obliga a buscar la paraula precisa, la solució més adient, l'essència del llenguatge", explica Formosa. "La traducció porta a la poesia, en el meu cas va ser una evolució natural", conclou Formosa, que des d'aquest punt de vista arriba a considerar "la poesia com un subproducte de la traducció".

DEL SUBJECTE A L'ESSÈNCIA

Aquelles primeres incursions poètiques exploraven el lirisme i la subjectivitat del jo, provinent del realisme

El museu de Tàrraco, de mudança

Unes obres de rehabilitació han obligat a tancar les portes del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (MNAT), però la part més important del seu fons s'ha traslladat a una seu provisional, a tocar del mar, perquè es pugui continuar mostrant al públic

 CARINA FILELLA
cfilella@lrp.cat

La Nina d'Ivori és una nina amb els braços i les cames articulats, que es va trobar a la necròpolis paleocristiana de Tàrraco, a l'interior d'un sarcòfag que contenia les restes d'una nena de cinc o sis anys d'edat i que va ser datada entre els segles III i IV dC. Aquesta joguina antiga, una peça emblemàtica de l'arqueologia i que s'ha arribat a convertir en una icona de Tarragona, és una de les poques que es conserven al món d'aquella època pel material emprat i pel fet que és articulada. I ara que està de mudança, el Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (MNAT) s'ha endut la Nina d'Ivori a la que serà la nova seu del museu els pròxims anys –quatre, com a mínim–. El MNAT, el més antic de la seva especialitat al país, ha hagut de tancar l'edifici de la Part Alta de la ciutat per iniciar-hi un procés de rehabilitació. Mentre durin les obres (que costaran uns 5 milions d'euros), el MNAT continuarà mostrant una part del seu fons a la Part Baixa, al Tinglado 4 del Moll de Costa, un antic magatzem portuari de 850 m², a tocar del mar, que s'ha transformat ara en un renovat museu arqueològic.

La directora del museu, Mònica

Borrell, reconeix que ha estat un procés llarg i delicat, el del trasllat. Però està molt satisfeta del resultat final, que permet exposar al públic 207 peces arqueològiques significatives del passat romà de Tarragona. És una petita part del miler de peces que fins ara omplien les sales del museu, i de les més de 5.000 que es guarden emmagatzemades. Però l'exposició *Tàrraco /MNAT* sintetitza perfectament la història de la ciutat que va ser capital de l'imperi romà i la col·lecció del museu centenari

La selecció ha estat molt acurada i el material que s'hi exposa és de diferent tipologia: arquitectura, escultura, pintura, bronzes, mosaics, ceràmica, joieria... D'entre les peces que llueixen al Tinglado 4, destaquen el mosaic de la Medusa; un cuirassat, dos togats i la Venus trobats a les excavacions del Teatre romà; un mil·liari; la pintura de la Nèmesi i una inscripció de l'amfiteatre; el lampadari conegut com el Negret (una escultura de bronze que representa un esclau jove, etiop, que sosté una safata en què es col·locaven les llànties i els instruments per encendre-les); un mosaic d'*opus sectile*, i les estàtues i els mosaics de les muses procedents de la vil·la dels Munts, a Altafulla. També s'exposa el fragment (el dit petit del peu esquerre) d'una estàtua

Col·lecció de retrats imperials de marbre blanc; una pintura mural romana i, a la dreta, estàtua de l'emperador August. A la pàgina anterior, la singular Nina d'Ivori [ORIO](#) DURAN

colossal que formaria part del temple en honor a l'emperador August.

COM UN TEMPLE ROMÀ

El muntatge emula un temple romà, amb columnes dibuixades sobre tela que penjen del sostre i que serveixen per distribuir els vuit àmbits en què es divideix el recorregut. Curiosament, l'exposició s'obre i es tanca amb dues obres contemporànies. La primera, la peça *Anti-noos i l'estàtua cuirassada*, de Jorge Egea i Ramon Casanova, una instal·lació amb 54 càmeres fosques que miren cap a una estàtua romana. I la darrera, el recorregut per l'obra d'onze fotògrafs, entre els quals hi ha Joan Fontcuberta, Toni Catany, Humberto Rivas, Jordi Guillumet, Ferran Freixa i Manuel Serra.

Al Tinglado 4 s'exposen 207 peces arqueològiques significatives del passat romà de Tarragona

Entremig, el visitant pot fer un recorregut pels sis àmbits que fan un repàs de vuit segles de la història de Tàrraco: el domini per part dels romans de la Mediterrània; la ciutat que va governar l'imperi romà durant els dos anys (26-25 aC) que hi va residir l'emperador August; l'esplendor que va viure en el segle II; la Tàrraco ja consolidada a imatge de Roma; la importància de les vil·les i el món rural;

l'inici de la crisi, i la transformació, a partir del segle III.

El Tinglado 4 serà el MNAT durant un període d'uns quatre anys. En feia més de trenta que s'esperaven una obres de rehabilitació i condicionament d'un equipament amb diversos problemes estructurals, que no reunia les mesures de seguretat ni de climatització adients. Després d'un munt de projectes frustrats i d'inversions fallides, al final l'execució de les obres ha estat obligada per una sentència judicial del 2014: els treballadors del museu van presentar una denúncia per les pèssimes condicions laborals en què havien de treballar, sobretot per la falta de climatització. Amb l'ordre judicial a les mans, en principi només es preveia millorar

la climatització i unes poques actuacions de millora estructural, però un cop feta la primera avaluació sobre l'estat de l'edifici, la Generalitat ha acabat impulsant un ambiciós projecte de rehabilitació, que costarà uns 5 milions d'euros (finançats en bona part pel Ministeri de Cultura, ja que el MNAT és propietat de l'Estat), als quals s'ha de sumar un altre milió d'euros per a la museografia. Un projecte gran per a una ciutat, Tarragona, que "conserva el conjunt històric romà més important de Catalunya", segons Elsa Ibar, directora general de Patrimoni Cultural, que en la inauguració de la seu provisional al Moll de Costa va anunciar que properament es presentarà un pla de conservació de tot el patrimoni de Tàrraco.

LA REPÚBLICA DE LES ARTS PANTALLA

EN SÈRIE

THE TERROR

La sensació de claustrofòbia en un paratge immens i fred. Pors interiors, bogeria i trets sobrenaturals en una sèrie per als amants de l'època i l'èpica imperial britànica.

El misteri real de **The Terror**

Els vaixells britànics 'Erebus' i 'Terror' van protagonitzar un dels misteris més inquietants del segle XIX, en desaparèixer sense deixar rastre a l'Àrtic. AMC ha recreat el seu malson

IRENE CASELLAS
icasellas@rp.cat

Un repartiment d'excepció, encapçalat per Jared Harris –extraordinari hereu del seu pare, Richard Harris– és sens dubte la peça clau de l'èxit de *The Terror*, la sèrie de la cadena AMC produïda pel director Ridley Scott i basada en una novel·la de Dan Simmons. Es tracta de deu episodis que recreen l'expedició que els vaixells de la marina britànica *HMS Erebus* i *HMS Terror* van fer a l'Àrtic el 1845 i durant el qual van desaparèixer misteriosament sense deixar rastre.

A mitjan del segle XIX, aquests vaixells eren les naus més sofisticades de la seva època, preparades per superar tots els reptes de la navegació àrtica. Per això la seva desaparició i la dels

seus 129 tripulants va resultar incomprendible per a la societat britànica i va donar peu a tota mena de teories i especulacions, que incloïen des d'elements sobrenaturals fins a canibalisme. Si l'assassinat de Kennedy és el misteri més famós del segle XX, el destí d'aquests vaixells seria l'equiparable de l'època victoriana.

Les dues naus van salpar d'Anglaterra el maig del 1845 i van ser vistes per última vegada per dos vaixells baleners a la badia de Baffin, entre Groenlàndia i el Canadà, a finals del mes de juny d'aquell mateix any. Posteriorment, es va confirmar que estaven esperant una millora de les condicions meteorològiques per poder endinsar-se en el laberint àrtic i continuar viatjant cap al nord. L'expedició comandada pel capità John Franklin (a la sèrie Ciaran Hinds), que llavors tenia gairebé 60 anys, era una ambiciosa

aposta de la Royal Navy per intentar trobar el pas del Nord-oest, una ruta que voregés Amèrica del Nord pel nord, travessant l'oceà Àrtic i connectant l'oceà Atlàntic i l'oceà Pacífic. Trobar-la havia estat un somni per als exploradors marítims de totes les potències colonials europees, que volien escurçar el trajecte fins a Àsia (encara no existia el canal de Panamà). No ha estat fins a aquest segle, i a conseqüència del desglaç provocat pel canvi climàtic, que aquesta ruta comercial s'ha materialitzat.

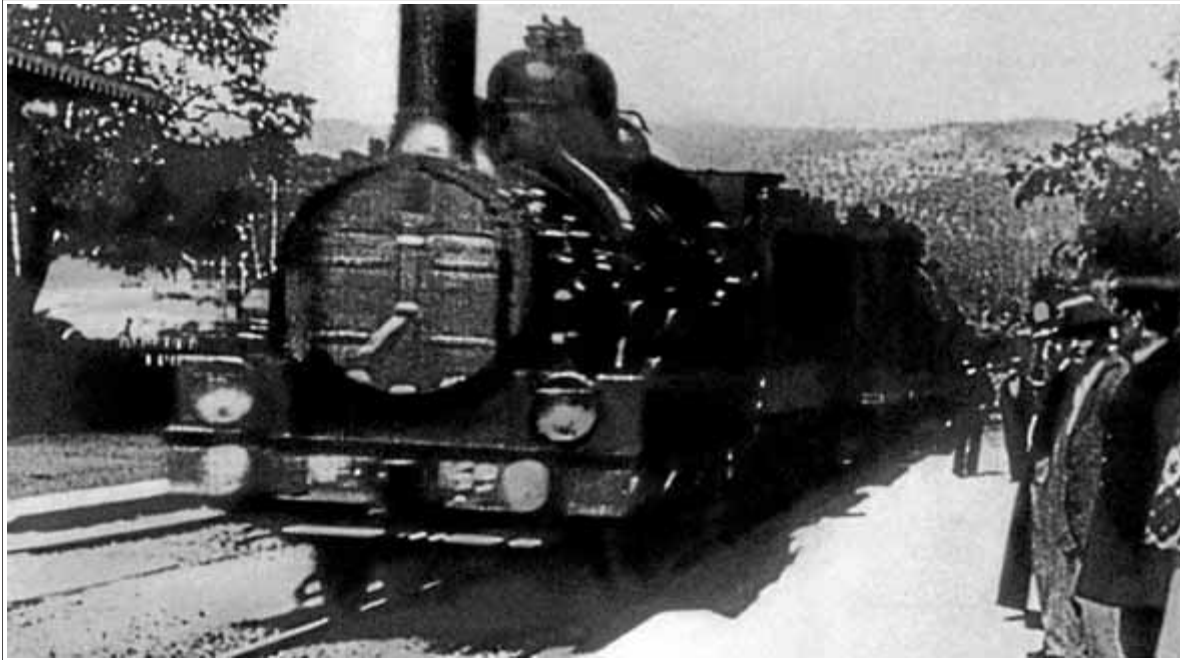
En qualsevol cas, ni l'*HMS Erebus* ni l'*HMS Terror* van tornar de la seva aventura, malgrat disposar de tots els equipaments que la feien relativament segura, fins i tot en el cas que els vaixells quedessin temporalment atrapats pel gel. De fet, disposaven de queviures per alimentar-se durant tres anys. Per això, quan el 1847 encara no s'ha-

via rebut cap notícia sobre el seu destí, les autoritats britàniques van donar el vistiplau a diverses expedicions de rescat, que tampoc van poder aclarir què havia passat.

Sense entrar en detalls per evitar *spoilers*, no va ser fins al 2014 que es van localitzar les restes enfonsades de l'*Erebus* i fins al 2016 que va aparèixer el *Terror*, en un indret que ara el Canadà considera parc històric. Altres troballes han permès formular noves hipòtesis sobre els motius del fracàs de l'expedició. Se sap, per exemple, que alguns membres de la tripulació van abandonar els vaixells per intentar dirigir-se cap al sud. El que no sabem –ni sabem mai– és si les penúries que retrata la sèrie de l'AMC es corresponen amb les que van patir aquells homes perduts en un dels indrets més inhòspits del planeta.

<http://www.amctv.es/series/the-terror>

EL CINE DE LA MEVA VIDA

El tren dels Lumière va ser el primer d'un llarg comboi ferroviari en la història del cinema

L'arribada d'un tren a La Ciutat

Els germans Lumière no solament es van inventar el cine tal com el coneixem –uns espectadors acomodats davant una pantalla amb l'adquisició prèvia d'una entrada–, sinó que ja en la primera sessió van indicar com s'havia de filmar un tren en marxa: no des de davant, perquè llavors t'atropella, ni en posició paral·lela, perquè llavors no es veu res, sinó amb la càmera en situació obliqua per atrapar la perspectiva del tren avançant i els passatgers de l'estació. Anys més tard Ernst Lubitsch va dir: "Hi ha molts punts on situar la càmera, però només n'hi ha un." És el punt que els Lumière van triar per filmar *L'arrivée d'un train à La Ciotat*.

Els Lumière eren fotògrafs. Els fotògrafs, com els pintors, tot això ja ho sabien. El que no sabien ni els pintors ni els fotògrafs, i aquesta va ser la gran sorpresa, també per als Lumière, és que el cine fa els objectes ingràvids. Una màquina de tren aturada, real o en fotografia, pesa moltes tones. Com les pesa un cotxe, un tramvia, una moto de curses o Charles Laughton. En moviment s'alliberen del pes, i és així com Buster Keaton va poder agafar un tren i fer-lo anar amb una sola mà o un sol peu. *El maquinista de la general* és la història d'amor de Keaton amb una màquina de tren. La treu a passejar, hi balla, l'alimenta, la protegeix d'altres pretendents. Al final es casa amb la noia només perquè no ho pot fer amb la locomotora.

Els americans sempre diuen que el cine

L'ARRIVÉE D'UN TRAIN À LA CIOTAT

Direcció: Auguste i Louis Lumière

País: França

Any: 1896

Lloc de rodatge: Gare de La Ciotat

el va inventar Edison, però la veritat és que de seguida es van adherir al pagament d'entrada i al tren dels Lumière. Els rusos, també. Sense els trens, no hauria estat possible la Revolució Russa ni les pel·lícules que la van il·lustrar. Sense trens, no hi hauria hagut el western. A la pel·lícula *La conquesta de l'Oest* la càmera se situa davant el tren, ficada en un forat. Fa venir un ensurt, però ni de lluny com el dels espectadors dels Lumière. David Lean va agafar tots els trens que va veure passar: el de *Breu encontre* per explicar una íntima història d'amor; el de *El pont del riu Kwai* per tirar-lo a l'aigua, el de *Lawrence d'Aràbia* per fer-lo circular pel desert, el de *Doctor Jivago* per travessar la neu. Els germans Marx van convertir els vagons en combustible de la locomotora, que és com anar descalç per no gastar sabates o menjar-se el propi cos per no passar gana. Hi ha els trens de Hitchcock. En el d'*Estranys en un tren* es planeja un crim bifurcat. A *Perseguit per la mort*, una escena d'amor es potencia amb la penetració del tren en un túnel. Jo em quedo amb el de *L'home tranquil* de Ford, que arriba a l'estació, però no n'acaba de sortir mai. Com va sortir de La Ciutat el tren dels Lumière?

En francès es diu *L'arrivée d'un train à La Ciotat*. En castellà l'han traduït per "*la ciudad*". La Ciotat és un poble pròxim a Marsella on els Lumière anaven a estiuejar amb tren. En provençal és com en català, La Ciutat.

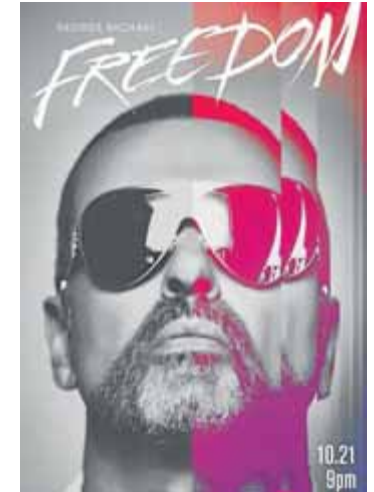

MANUEL CUYÀS

@manuelcuyas

PROPOSTES

IRENE CASELLAS icasellas@lrp.cat

Orgull LGTBIQ

El 28 de juny se celebra el Dia de l'Orgull LGTBIQ, i per aquest motiu, la plataforma Movistar ha preparat una graella especial que inclou l'estrena del programa de producció pròpia *Días de orgullo*, en què la presentadora Paula Vázquez i els professors del programa *Fama, ¡a bailar!* parlen del paper que ha tingut el cine i la televisió en la normalització i visibilització d'aquest col·lectiu. També s'emetran els documentals *George Michael: Freedom* i *Grace Jones: La Panterra del pop*, a més de setze sèries i pel·lícules.

Torna 'Paquita Salas'

Netflix estrena aquest mes la segona temporada de *Paquita Salas*, la websèrie espanyola que va revolucionar les xarxes socials quan es va estrenar el 2016 a la plataforma Flooxer i que Netflix va comprar per emetre a tot el món. La sèrie, de la parella formada per Javier Ambrossi i Javier Calvo (coneguts com *Los Javis*), va guanyar tres premis Feroz el 2017. Rodada com un fals documental, té com a protagonista el personatge de Paquita, una peculiar representant d'actors que no ha evolucionat i viu en el passat.

LA REPÚBLICA DE LES ARTS **TEATRE**

La representació de les llegendes aplega cada any unes 3.000 persones al municipi
 FESLLECAT

Un festival de llegendes

El petit municipi de Sant Miquel de Tous celebra el primer cap de setmana de juliol el Festival de Llegendes de Catalunya

DAVID MARÍN
 dmarin@lrp.cat

Les narracions populars dels Països Catalans tenen el seu propi festival. L'any 2010, el petit municipi de Sant Martí de Tous, a l'Anoia, va posar en marxa el Festival de Llegendes de Catalunya (FesLleCat), una trobada d'espectacles que reprodueixen diverses llegendes i narracions populars del país, algunes de ben conegudes i d'altres que són un descobriment.

Aquest any, doncs, el festival arriba a la novena edició, que tindrà lloc durant el cap de setmana del 30 de juny i l'1 de juliol. El moment central de la mostra serà el dissabte a la nit, durant l'Apagada de Misteri, al pati interior del castell de Sant Martí de Tous. Aquest equipament ha estat rehabilitat i s'ha aconseguit convertir-lo en un lloc destinat a celebracions i esdeveniments populars, gràcies a l'Espai

Gastronomia. Durant l'Apagada de Misteri, el poble apaga l'enllumenat públic i s'il·lumina tot el nucli antic amb més de 6.000 espelmes que marquen un recorregut de llegendes misterioses que culminen amb una última llegenda. Aquest any, la interpretació d'aquest moment central del festival anirà a càrrec de l'actriu Àurea Màrquez (una de les protagonistes de la sèrie de TV3 *Com si fos ahir*).

El festival sol reunir més de 3.000 persones en un municipi que amb prou feines supera el miler d'habitants. En aquesta edició, l'escriptora i periodista Empar Moliner serà una de les estrelles convidades. Explicarà la seva particular versió d'algunes llegendes catalanes i les relacionarà amb diferents tipus de vins.

L'origen del festival va ser convertir en una festa les pròpies llegendes locals, però amb el temps s'ha convertit en una mostra que pretén abraçar tota la cultura catalana.

LA REPÚBLICA DE LES ARTS **ART**

Parlem!

ARNAU PUIG

Arts, mitologies i producció

Recordo que quan era molt jove, d'això fa gairebé cent anys, circulava entre la canalla un llibre –ben enquadernat, procedent de les idees i edicions de finals del XIX i principis del XX– titulat *Física recreativa*, en què s'explicaven al lector les curiositats de la nova i potent ciència i tecnologia de base científica. El text i imatges feien referència a fenòmens i fets fins aleshores considerats misteriosos o miraculosos, mostrats, llavors, com a processos naturals (l'electricitat i els seus benfets explicaven moltes d'aquelles curiositats). Perquè entre els nostres mestres n'hi havia de capdavanters, com el malaurat pedagog Francesc Ferrer i Guàrdia, ideològicament molt més progressista que alguns dels creadors de l'espanyola Institución Libre de Enseñanza (Julián Sanz del Río i Francisco Giner de los Ríos).

Tot això ve al cas per les noves problemàtiques sobre les representacions o presències formals que revesteixen les arts actuals.

Caryatid Cavalcade II, de l'artista nord-americà Robert Rauschenberg

Les arts –les d'ara i les de sempre– són l'expressió de les angoixes, les necessitats, les joies i les satisfaccions que hom experimenta, però que no troba (o els poders establerts li ho impedeixen) la manera precisa, concreta, d'expressar. L'art és la plasmació d'uns sentiments i sensacions personals intransferibles. El segle XIX en va dir *einfühlung*: les formes transiten i reproduïen el que

se sent sense que, tanmateix, es puguin formular amb mots precisos inequívocs ni en fórmules matemàtiques transformables en objectes concrets d'allò que humanament resulta gairebé ineformulable; no debades, a la part més subtil de l'art contemporani del segle XX se l'ha designat "informalisme" o "expressionisme abstracte" (actualment traduïm l'expressió alemanya per 'empatia', per-

què indica amb precisió sentir en l'altre o veure plasmats els sentiments propis o aliens en quelcom exterior a nosaltres, és dir: l'art).

De moment, només vull afegir que les mitologies clàssiques, en el segle XX les representem per mitjà de mecanismes explicatius i/o de producció industrial. Del que no és possible fer-ho així, en diem art.

RECOMANACIONS

Lo Pati, amb la Biennial d'Art

Sala: Lo Pati **Adreça:** Gran Capità, 38-40. Amposta
Horaris: divendres i dissabtes, de 16 h a 20 h. Fins al 29 de juliol

El Centre d'Art de les Terres de l'Ebre Lo Pati exposa les obres seleccionades de la quinzena edició de la Biennial d'Art Ciutat d'Amposta (BI-AM). En aquesta ocasió, el guanyador ha estat l'artista italià Matteo Guidi amb l'obra *Retomar sonidos*, una peça d'àudio i vídeo creada a la presó de dones de Brians.

El fotògraf de la moda

Sala: Museu Palau Solterra **Adreça:** Església, 10. Torroella de Montgrí **Horaris:** de dimarts a diumenge, de 17 a 21 h. Fins al 27 de novembre

L'exposició *Please don't smile*, dedicada a Frank Horvat, compila una vuitantena d'obres del fotògraf, que es va consagrar durant els anys cinquanta i seixanta en el gènere de la fotografia de moda, el qual va contribuir a fer popular a través de col·laboracions per a una llarga llista de revistes.

Contra el consumisme

Sala: La Panera **Adreça:** plaça de la Panera, 2. Lleida
Horaris: de dimarts a divendres, de 10 a 14 h i de 17 a 20 h; dissabtes, d'11 a 14 h i de 17 a 20 h; diumenges i festius, d'11 a 14 h. Fins al 2 de setembre

La mostra reuneix obres d'artistes catalans contemporanis, de generacions i perfils molt diferents, que sota un nexa comú es declaren en contra del consumisme, de la banalitat de l'economia i de l'abús massiu de tot allò innecessari.

FA MÉS DE CINC MIL ANYS QUE ELS HUMANS SABEM LLEGIR I ESCRIURE, PERÒ NO SEMPRE HO HEM FET DE LA MATEIXA MANERA.

3000 a.C.

AGUSTÍ D'HIPONA, UN SAVI DEL SEGLE IV, EXPLICAVA QUE UN DIA VA ENTRAR SENSE AVISAR A L'ESTUDI D'UN ALTRE GRAN SAVI DE LA SEVA ÈPOCA...

...AMBRÓS DE MILÀ

AMBRÓS ESTAVA LLEGINT UN GRAN LLIBRE QUE TENIA OBERT SOBRE L'ESCRITORI I, COM QUE NO ES VA ADONAR DE LA PRESENCIA DEL SEU AMIC, VA CONTINUAR AMB LA LECTURA

I AGUSTÍ ES VA QUEDAR MOLT I MOLT SORPRÈS PERQUÈ AMBRÓS LLEGIA...

EN SILENCI

FINS LLAVORS, LA LECTURA ES FEIA SEMPRE EN VEU ALTA, FINS I TOT SI EL LECTOR ESTAVA SOL I LLEGIA PER A ELL MATEIX.

EN AQUESTS CASOS, ES PODIA LLEGIR EN VEU MOLT BAIXA, POTSER NOMÉS AMB UN FI MURMURI, COM EL ZUMZEIG D'UNA ABELLA, PERÒ SEMPRE MOVENT ELS LLAVIS.

AVUI DIA, LA LECTURA EN SILENCI ÉS LA MÉS COMUNA I LA QUE MÉS PRACTIQUEM.

I AQUEST NO ÉS L'ÚNIC HÀBIT DE LECTURA QUE HEM CANVIAT AL LLARG DELS ANYS. DE FET, UN DELS CANVIS MÉS RADICALS S'ESTÀ PRODUIENT ARA MATEIX: EL CANVI DEL PAPER PER LA PANTALLA.

DES QUE EL 2009 VA APARÈIXER EL PRIMER LLIBRE ELECTRÒNIC EN CATALÀ...

...MOLTS EXPERTS HAN PRONOSTICAT QUE ELS LLIBRES, LES REVISTES I ELS DIARIS EN PAPER TENEN ELS DIES COMPTATS.

PERÒ PASSEN ELS ANYS I SEMBLA QUE AQUESTA PROFECIA NO ES COMPLEIX, SOBRETOT PERQUÈ ELS LECTORS DE PAPER SÓN FIDELS I ELS COSTA CANVIAR D'HÀBITS.

ACTUALMENT, AL NOSTRE PAÍS NOMÉS UN 5% DE LES VENDES DE LLIBRES SÓN EN SUPORT DIGITAL.

Oriol Canosa Text
Cristina Bueno Il·lustració

ELS AVANTATGES DE LLEGIR EN UNA PANTALLA SÓN EVIDENTS.

D'UNA BANDA, EN ELS PROP DE 200 GRAMS QUE PESA UN LLIBRE ELECTRÒNIC T'HI CAP UNA BIBLIOTECA SENCERA...

...QUE POTS DUR A LA BUTXACA SEMPRE QUE VULGIS.

A MÉS, POTS AMPLIAR O REDUIR EL VOLUM DE LA LLETRA, DE MANERA QUE PER A LA GENT GRAN O AMB PROBLEMES DE VISIÓ L'ACCÉS ÉS MOLT MÉS FÀCIL.

I, TOT I QUE LA FABRICACIÓ DE MATERIAL ELECTRÒNIC ÉS MOLT CONTAMINANT, ÉS VERITAT QUE ESTALVIES LA TALA D'UN MUNT D'ARBRES PER FABRICAR PAPER.

PERÒ LA CIÈNCIA HA DESCOBERT QUE ELS LLIBRES ELECTRÒNICS TAMBÉ TENEN INCONVENIENTS. HI HA ESTUDIS QUE DIVEN QUE SI LLEGIM EN UNA PANTALLA ENS CONCENTREM MENYS I ENS DISTRAIEM MOLT MÉS QUE SI HO FEM EN PAPER.

EN UN D'AQUESTS ESTUDIS, PER EXEMPLE, ES VA DEMOSTRAR QUE EL 92% DELS ESTUDIANTS ENTENIEN MILLOR ELS TEXTOS ESCRITS SOBRE PAPER QUE SOBRE PANTALLA QUE ELS HAVIEN DONAT, I QUE FINS I TOT EN RECORDAVEN MOLT MILLOR EL CONTINGUT AL CAP D'UN TEMPS.

TOT AIXÒ S'ASSOCIA AL FET QUE QUAN ES LLEGEIX EN PAPER S'ACTIVA MOLT MÉS EL QUE ES CONEIX COM A MEMÒRIA ICÒNICA...

...ÉS A DIR, QUE EN RECORDES "LES PARAULES" PERÒ TAMBÉ LA PART DEL PAPER EN QUÈ ESTÀ ESCRIT...

...EL TIPUS DE LLETRA...
...EL TACTE DE PAPER, ETC.

I, PER TANT, ÉS COM SI EL TEU CERVELL HO HAGUÉS LLEGIT DUES VEGADES.

A MÉS, LES PANTALLES TAMBÉ SUPOSEN UN PROBLEMA PER A TOTS AQUELLS QUE LES MIREN ABANS D'ANAR A DORMIR...

...PERQUÈ FER-HO POT PROVOCAR INSOMNI, UN SON DE MÉS MALA QUALITAT... I POT FER QUE RECORDIS MENYS EL QUE LLEGEIXES ABANS D'ADORMIR-TE.

NO SABEM COM S'ADAPTARÀ EL CERVELL DE LES GENERACIONS FUTURES A LLEGIR EN PANTALLA. POTSER TOT AIXÒ NO SERÀ UN PROBLEMA PER A ELLS.

PERÒ, EN QUALESVOL CAS, ÉS POSSIBLE QUE SEMPRE HI HAGI LECTORS DE LLIBRES I DE REVISTES EN PAPER.

PERQUÈ, COM ES DIU EN UN DELS CONTES DE LES MIL I UNA NITS, UN PRESTATGE PLE DE LLIBRES ÉS EL MÉS BONIC DELS JARDINS.

Sherezade

COMITECA

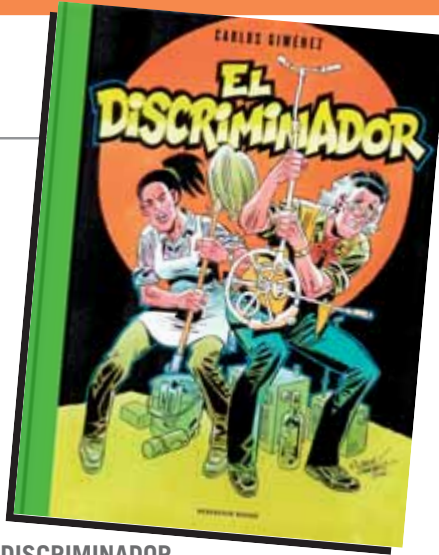
Jaume Vidal

LA TRIA

L'ofec dels mitjans

La trajectòria de Carlos Giménez ha tingut diverses línies que han caminat paral·lelament. Una d'aquestes fa referència a l'observació crítica i paròdica del seu entorn. Els temes generalistes, els ha convertit en personals. I els propis, en globals. En la seva darrera obra, *El discriminador*, Giménez planteja una crítica als mitjans de comunicació, especialment a les tertúlies de ràdio. Per posar fi a l'ofec que li produeixen certs missatges dels mitjans, el protagonista s'inventa un aparell que discrimina els programes i que se salta el que no interessa el receptor.

EL DISCRIMINADOR

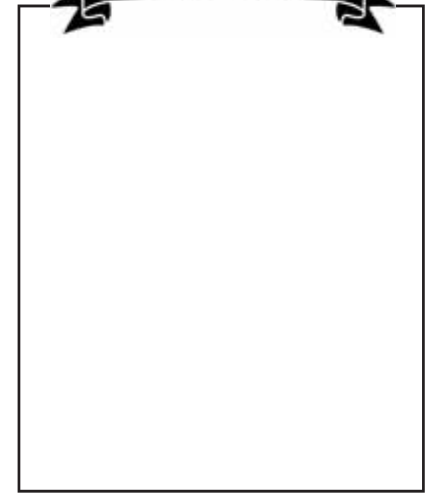
Autor: Carlos Giménez **Editorial:** Reservoir Books
Preu: 17,90 euros

LA PROPOSTA

Tu tens el teu estil

Ho diuen fins i tot reconeguts autors de còmic: per ser un autor d'història no cal saber dibuixar. O si més no, segons les convencions. Segur que tu tens un traç personal. Intenta donar forma a objectes o a personatges i anima'ls sense que hagin de ser una rèplica realista del tema representat. Només es tracta que l'element que dibuixes tingui ànima.

EL TEU DIBUIX

El dibuix

El dibuix és l'altre element bàsic del còmic al costat del guió, que representa la part literària. Des dels inicis de la historieta, en els darrers anys del segle XIX, el còmic va demostrar que admetia tota mena d'estils. Des del traç senzill del primer personatge del gènere, Yellow Kid, fins al barroquisme *art nouveau* de Little Nemo. Actualment, els tipus de dibuixos són tants com autors hi ha. I les tècniques que es fan servir també són il·limitades des que en els anys vuitanta es van incorporar maneres de fer pictòriques. Es pot dibuixar amb *collage*,

ordinador o oli, a més del fonamental llapis, que és el que fa servir Carlos Giménez. Aquest autor es va formar professionalment intentant seguir les passes dels grans dibuixats americans dels anys quaranta, que tenien un elegant traç de plomí amb tinta xinesa i pinzell, amb què solien fer les ombres. Aquest estil era realista. Giménez, que va omplir moltes planes de treballs d'encàrrec per Europa, va definir el seu estil en afegir a la seva experiència realista un toc de caricatura, la qual cosa permet que les seves obres de contingut seriós siguin també humorístiques.

ALTRES LECTURES

TODO PARACUELLOS

Autor: C. Giménez
Editorial: Debolsillo
Preu: 17,90 euros

Paracuellos és una obra cabdal del còmic a l'Estat espanyol. En aquest precedent de la novel·la gràfica, l'autor explica en to autobiogràfic les seves vivències com a nen de la postguerra a l'Hogar del Auxilio Social, una residència per a nens orfes o sense recursos que, més que com una escola, funcionava com una caserna militar.

LA MÁQUINA DEL TIEMPO

Autor: Carlos Giménez
Editorial: Reservoir Books
Preu: 64 euros

A més d'una obra marcada per un cert costumisme crític, Carlos Giménez ha donat sovint girs a la seva carrera amb adaptacions de novel·les clàssiques, sobretot d'aventures i de ciència-ficció. En aquest cas pren *La màquina del temps* d'H.G. Wells.

NUTRICIONISTA LÍDIA MATEOS ILLUSTRACIONS CRISTINA BUENO

La recepta

PER PORTAR a la CARMANYOLA!

"ESPARRECS" "GRATINATS"

INGREDIENTS

PREPARACIÓ

PRACTICA L'ANGLÈS

Text Miquel Berga Il·lustració Jaume Geli
Traducció Neil Stokes

Coneix la història de... Leonardo da Vinci

"The noblest pleasure is the joy of understanding"

You have often heard about Leonardo, the man born in the small Italian town of Vinci more than 500 years ago. We do not know his last name and so we call him Leonardo da (of) Vinci, but everyone knows that without a doubt he is the most knowledgeable and talented figure in history. Leonardo was a painter, sculptor and draughtsman, but also a scientist, inventor, mathematician, engineer, writer and musician. And all in one person!

Escolta la seva història en anglès a:
<http://www.lrp.cat/a/1416084>

EXPERIÈNCIES

Música entre vinyes

El festival VinyaSons Ametller Origen arriba a la sisena edició apostant per les veus femenines. La proposta, des del 29 de juny i fins al 10 d'agost, passa per dotze cellers on la música es fon amb el vi i la gastronomia

MERCÈ RIBÉ
mribe@lrp.cat

L'objectiu és oferir una experiència sensorial completa, i per aconseguir-ho el primer que cal és un entorn determinat, que en aquest cas és un celler. Si hi posem música en viu, ho reguem amb vi i hi afegim una proposta gastronòmica concreta, el resultat té un nom propi: VinyaSons Ametller Origen, un festival diferent que arriba a la sisena edició avalat per la fidelitat d'un públic que busca una proposta més completa per a les nits d'estiu. Enguany, se celebrarà del 29 de juny al 10 d'agost i hi participaran un total de dotze cellers de diferents DO.

"En el seu conjunt, és un esdeveniment poc freqüent de trobar en format festival", diu Màrius McGuinness, el director artístic de VinyaSons. El repte és oferir una programació musical durant un mes i mig en cellers d'arreu de Catalunya, acompanyada d'una proposta gastronòmica que varia segons l'espai. Com a plus hi ha la visita guiada al celler en qüestió i la

degustació dels seus vins. Hi participen des de grans firmes com Codorniu fins a petits cellers on el mateix enòleg és l'encarregat de conduir l'experiència enològica perquè, més enllà de la dimensió de les instal·lacions, el criteri per formar part del festival és clar: "Busquem proximitat, caliu, que la persona que hi participa se senti com un convidat a casa i pugui gaudir de l'experiència en un ambient familiar", relata McGuinness.

Ell és un dels promotors del festival, que va néixer fa cinc anys al Penedès amb la música clàssica com a punt de partida. McGuinness és el director musical de l'Orquestra de Cambra del Penedès, l'orquestra resident de l'Auditori de Vilafranca. En trobar-se que a l'estiu no hi havia activitat musical, va decidir fer concerts de música clàssica de petit format en espais diferents, com els cellers. Aquest és l'embrió d'un festival que ara ja ha traspassat la frontera del Penedès per integrar un total de dotze cellers de les DO Penedès, Alella, Bages i Empordà. "Els cellers han de tenir una personalitat marcada, a més

El festival ha permès descobrir espais acústics nous en alguns cellers. D'altres aprofiten l'espai a l'aire lliure de les seves finques per muntar-hi el concert i l'experiència gastronòmica que l'acompanya. Cada actuació inclou una proposta de maridatge que fa el mateix celler

⇒ VINYASONS

d'un producte de qualitat i un entorn i familiaritat que potencii aquest caràcter íntim que busquem", insisteix el músic McGuinness. De fet, el festival s'estructura a partir de la complicitat amb aquest entorn i cada concert s'adapta a la filosofia del celler, buscant el petit format i la màxima proximitat entre el públic i la música. Però més enllà de l'actuació pròpiament dita, el festival inclou un dels preludis que el fa característic: "En cap festival ningú t'explica res de la sala on es fa el concert, i aquí sí que es posa la gent en context, amb una visita al celler per conèixer l'espai que t'acull i la seva història", diu el director artístic del festival. El vi per maridar la festa està garantit i l'experiència gastronòmica que l'acompanya varia en funció del celler.

Però si hi ha una cosa que dona la categoria de festival a tot plegat és l'apartat musical, i aquí és on Màrius McGuinness hi té més a dir. "El festival és fidel a un tipus d'artista molt concret, que encaixa molt amb la

12 cellers

participen en la sisena edició del festival VinyaSons. A més del Penedès, també hi ha propostes a les DO Alella, Empordà i Bages.

nostra filosofia: artistes molt propers, que actuen i que després interactuen i s'integren amb els assistents." Les veus femenines són l'aposta d'aquesta sisena edició i protagonitzaran vuit dels dotze concerts programats. Judit Neddermann, Gemma Humet i Magalí Sare tornen a posar veu al VinyaSons, que també incorpora al programa els noms de Paula Valls, Núria Graham i Marina Tuset. Marco Mezquida –"que podria protagonitzar per si sol un festival sencer", diu McGuinness– també figura a la programació, en què tampoc falta un altre dels clàssics del festival, els grups *a cappella*, amb In Crescendo i una actuació inaugural, el 29 de juny al celler Codorniu, en què per primera vegada pujaran en un mateix escenari en un concert "únic" The Hanfris Quartet i el Quartet Mèlt, dos dels grups vocals *a cappella* més mediàtics.

Mas Rodó, La Vinyeta, Segura Viudas, Alta Alella Mirgin, Albert i Noya, Finca Viladellops, Oller del Mas, Codorniu, Can Bas, Martín Faixó, Can Ràfols dels Caus i Carol Vallès són els cellers participants. Els menús i els concerts a www.vinyasons.com.

AMB GUST

Boqueria & Óscar

Una de les primeres imatges del llibre *Mi Boqueria* (Planeta Gastro) mostra la Rambla l'agost passat, plena de flors i d'espelmes, perquè Óscar Manresa no podia deixar passar el moment terrible en què el seu adorat mercat, que mai calla, "semblava un petit poble del Carib assolat per un huracà". El xef dedica a les víctimes de l'atemptat una obra que retrata com és la vida (l'oposat a la mort) dins d'un espai de vuit-cents anys d'història que ell recorre des de fa més de trenta: "Aquí també treballava la que seria la meva dona, i aquí ens vam enamorar."

Però no cregueu que el to del text és sentimental. Amb tot l'afecte del món, igual t'explica que la Núria de Can Vila va deixar el banc on treballava perquè "estava farta de fotre la vida a la gent", que reflexiona amb l'Aina Capdevila d'Avinova sobre el futur de la Boqueria dient que moriran amb les botes calçades, a l'estil del general Custer. Hi ha anècdotes, retrats i receptes. Amb tres negocis al mercat, Casa Guinart, El Altar i el bar d'ostres Joël's, Manre-

Óscar Manresa i l'Albert Adrià, al mercat de la Boqueria, amb el llibre ⇒ JORDAN

sa no amaga que la seva visió és personal i que hi apareixen els personatges amb qui té afinitat. Això sí, no hi falta l'imprescindible Pinotxo, de qui es diu que "se'l va veure a Waterloo quan van derrotar Napoleó".

El pròleg li fa un veí de la zona amant de la Boqueria, Albert Adrià –"m'hi vaig instal·lar el 1999 perquè comprava aquí per a elBullitaller i per a mi"–, convençut que s'ha de trobar l'equilibri entre el tsunami del turisme i la cultura del mercat, que avui viu una renovació: "Per exemple, s'està obrint a la cuina asiàtica." Per Manresa, és vital que s'adeqüi a les necessitats actuals: "A Cusco he vist com les parades de fruites fan sucs naturals al moment." I cita d'exemple el Francesc de les olives, el Tony Soprano del mercat, "perquè prepara unes pràctiques paperines amb barreges d'olives sense pinyol." "Hem de donar suport als mercats, que són el nostre patrimoni", assenyala Oriol Castro, que està encantat de tenir el seu Disfrutar davant del renovat mercat del Ninot.

Marijo Jordan
@MarijoJordan

Divendres

15
JUNY

No pressioneu els Roca

Vilablareix / Caldes de Malavella
12.30 h

Els premis de la fundació reial fugen dels espais públics de Girona (que se'ls han negat), cap a espais privats de Vilablareix i Caldes de Malavella. Els alcaldes David Mascort i Salvador Balliu s'oposen a la presència de Felip VI i les xarxes vessen comentaris sobre els germans Roca. Els republicans no hem de pressionar els propietaris de Mas Marroch. Seria injust i indigne. Ni als germans d'El Celler ni a ningú més se'ls han de demanar heroïcitats ni sacrificis personals, professionals i familiars. Hem d'arribar a la república sense assemblar-nos a l'Espanya trista de Joan

Maragall. Cap tros a l'olla dels "saguntins i dels que per la pàtria moren". Han de donar menjar al rei d'Espanya: la venjança castellana seria terrible. Poema *Castilla*, de Manuel Machado. El Cid marxa al desterrament amb els seus fidels. "Cerrado está el mesón a piedra y lodo." La filla de l'hostaler, espantada, relata el que són i fan: "Buen Cid, pasad. El rey nos dará muerte, / arruinará la casa / y sembrará de sal el pobre campo / que mi padre trabaja... / Idos. El cielo os colme de venturas... / ¡En nuestro mal, oh Cid, no ganáis nada!" Orgullosos que els Roca facin la feina com la fan de bé, no els pressio-neu, no els busqueu la ruïna, no els feu temptar la venjança castellana!

EL VORAVIU

TEXT
JOAN VALL I CLARA
jvall@lrp.cat

DIBUIXOS
JORDI SOLER
jsoler@lrp.cat

“

Ni als germans d'El Celler ni a ningú més se'ls han de demanar heroïcitats ni sacrificis personals, professionals i familiars

“

Jordi Cuixart és a la presó per haver estat en tot moment al seu lloc i al cop del seu martell

“

Urdangarin és el tallafocs que necessitava la monarquia, l'ase dels cops, el cap de turc, el manxaire de la cort

Dissabte

16
JUNY

El martell d'en Cuixart

Barcelona
La Vall d'Hebron. 13.15 h

Òmnium reelegix Jordi Cuixart com a president amb 28.151 vots. Dijous vinent farà un any que vam dinar junts. Al Born. Al Moment Zero que organitzàvem a El Punt Avui i que aquell dia tenia com a ponents a ell, Jordi Sánchez, Miquel Buch i Neus

Lloveras, els presidents de les entitats sobiranistes. Compartíem taula amb el director del diari, Xevi Xirgo; el diputat Llach; la presidenta Forcadell, i les conselleres Bassa i Borràs, aquell dia imputada per comprar les urnes del 9-N. És la primera i darrera vegada (espero que per poc temps) que hem coincidit. Va dir una cita de Joan Maragall. "Cadascú al seu lloc i al cop del seu martell." Girava així la típica pregunta (cada dia formulada mil vegades en aquella època) sobre si podíem confiar que el govern... i l'altre... i l'altre... o l'altre... farien la seva feina... I va afegir: "I tu, la faràs? Seràs al teu lloc i al cop del teu martell? El president Puigdemont n'ha dit: "Cadena de confiances. No hi ha res més. És la clau de l'èxit." Un any després, 28.151 socis han estat al seu lloc i al cop dels seus 28.151 martells en reelegir-lo a ell, que està a la presó per haver estat en tot moment al seu lloc i al cop del seu martell. I és l'autocrítica que ens hem de fer els independentistes: estem en tot moment al nostre lloc i al cop del nostre martell? Gràcies, Jordi. Salut i força!

Diumenge

17
JUNY

Circ mediàtic

València
Port comercial. 07.04 h

Entra al port la patrullera costanera *Dattilo*, amb 274 persones a bord. Quatre hores després, ho fa l'*Aquarius*, amb 106 persones i cap a la una del migdia, l'*Orione*, amb 250 migrants a bord. A terra hi ha més de 600 periodistes i més de 2.300 voluntaris. Toca a periodista i 4 voluntaris per migrant. No nego la bondat de l'acció ni l'encert de la decisió presa pel govern espanyol. Però és necessària tanta gesticulació? Sobretot aquest circ mediàtic diu res en favor dels mitjans i de com funcionem? No voreja la pornografia de la comunicació? 600 periodistes desplaçats a València des de tot Europa són més de 1.500 jornals, un cost superior a 250.000 euros per treure tots les mateixes

imatges i les mateixes declaracions. Així és com hem de funcionar, atents al toc de xiulet de qui mana? Mentrestant, al sud de l'Estat, en aigües del mar d'Alborán, de l'estret i de Canàries, els equips de salvament marítim han rescatat entre ahir i abans d'ahir almenys 1.290 migrants i 4 cadàvers. Consten també 63 desapareguts. Si se'ls identifica s'afegiran a la llista de 34.361 desapareguts de qui es coneix la identitat que ha aconseguit elaborar el diari del Regne Unit *The Guardian* fins al 5 de maig del 2018. Una vergonya sense fi que converteix en porno dur el circ mediàtic de València.

Dilluns

18

JUNY

El manxaire de la cort

Àvila
Presó de Brieva. 7.30 h

No hi ha hagut tallada de cinta, ni imatges per al TN, ni fotos per a les portades. Per estrany que sembli, vistes les pràctiques seguides amb els escorcolls del procés, tot s'ha aconseguit fer sense autoritats ni periodistes, que encara devien ser al port de València fent un arrosset. En la intimitat, doncs, Institucions Penitenciàries ha inaugurat les obres de remodelació del mòdul de la presó de dones de Brieva. Estava buit des que n'havia marxat Roldán (director general de la Guàrdia Civil condemnat a 31 anys) i n'han canviat el sistema de calefacció i aigua calenta, n'han reformat els banys i n'han reparat la coberta del pavelló esportiu. Quina casualitat que, acabades d'inaugurar les obres, s'hi ha presentat el gendre del rei emèrit, que ha escollit Brieva per complir la condemna de 5 anys i 10 mesos de presó a què l'han sentenciat. Tot el cap de setmana que el relat monàrquic bull a les xarxes venent l'article que la presó d'Urdangarin demostra que tots som iguals davant la llei en

l'Espanya democràtica. I un be negre amb potes rosses!, que diria l'àvia Neus. La presó d'Urdangarin demostra que no en feien prou amb la inviolabilitat constitucional del rei emèrit i que volien més tallafocs per a la monarquia. Urdangarin és aquest tallafocs, l'ase dels cops, el cap de turc, el manxaire de la cort.

Dimarts

19

JUNY

Es quan finanço que hi veig clar

Madrid
Sessió de control al Senat. 10.30 h

A poc a poc, sabem de quina pasta està fet el nou govern de Sánchez. És un canvi d'estratègia de l'Ibex 35. Aquell: "Necessitem un Podem de dretes" de Josep Oliu el 2014 va convertir Cs en el que és i en l'expectativa que tenia a l'abril. Però el cicle s'ha acabat i ara estan amb el "cal seduir els catalans" d'Ana Patricia Botín. I per això el retorn de Rajoy a Santa Pola, l'esmicolament del PP, l'ostracisme mediàtic de Rivera i la pujada als altars de Pedro Sánchez (amb vots independentistes i populistes i silenci de Susana Díaz i cia.). La moció de censura es presenta per la sentència de corrupció. Parlaven de pactar una data ben propera per a les eleccions si aquesta havia de ser la condició perquè la moció tirés endavant. Que no governessin els corruptes era l'objectiu. Ara que tenen el govern, l'objectiu ja és acabar la legislatura, ja es veurà amb quins suports. Ara l'objectiu són dos anys d'estabilitat perquè és el que l'Ibex 35 necessita. I avui al Senat ja han dit que en aquests dos anys no hi ha temps de renovar el finançament, reforma que està pendent des del 2013, quan va caducar l'actual model. Primer la Batet va dir que referèndum no, però que els altres 46 punts, sí. Sense finançament hi ha algun d'aquests 46 punts que es pugui abordar? J.V. Foix versionat: "Es quan finanço que hi veig clar." Ens sedueix, amics catalans?

Dimecres

20

JUNY

Els genolls de les cabres

Madrid
Diari 'El País'. 07.15 h

Vegin també (per acabar d'entendre de quina pasta està fet el govern Sánchez) la manxa del diari *El País* i contrastin al mateix temps algunes de les coses que passen en el món dels mitjans. La nova directora, Sol Gallego Díaz (67 anys), ja ha fet tots els canvis. D'acord amb els nous temps i els designis de l'Ibex 35, torna a manar la vella guàrdia que sempre ha apostat per un centre esquerra proper al PSOE. No en queda cap dels que el 2016 havien qualificat editorialment Sánchez d'"insensat sense escrúpols" per negar-se a dimitir com a secretari general. Veurem què els ofereix la nova etapa. El balanç de la darrera a Catalunya és esfereïdor. El gener del 2011, *El País* venia 46.640 exemplars diaris de mitjana. El

mes de gener del 2018, n'ha venut 9.171. Un 80% menys. Com diria l'àvia Neus, "les cabres pels seus pecats porten els genolls pelats". I en aquest cas, és tot el ramat de diaris espanyols que porta genolls de cabra. *L'Abc* s'ha quedat amb 1.645 vendes. *El Mundo de Siglo XXI*, amb 3.600. I *La Razón*, amb 4.991. És a dir, que els quatre diaris espanyols junts només desperten l'interès de 19.407 catalans. O dit d'una altra manera: ven més *El Punt Avui* sol (20.187) que tots ells junts. I si sumem *l'Ara* (14.648) els catalans gairebé doblen els espanyols. Estem abduïts.

Dijous

21

JUNY

Neutralitat institucional?

Badalona
Façana de l'ajuntament. 09.02 h

El regidor Xavier García Albiol es vanta a les xarxes, a primera hora, que el nou alcalde ja ha retirat de la façana de l'ajuntament la pancarta en què es demanava la llibertat dels presos polítics. I poca estona després, Àlex Pastor fa un *correràdios* explicant-se. Apel·la a un concepte que ja fa dies que els de Cs invoquen quan Arrimadas es nega anar al Palau perquè no vol entrar per sota de la pancarta. I ell

el verbalitza. En diu "neutralitat institucional". Com deia Don Quixot al seu escuder: "Cosas veredes, amigo Sancho, que harán fablar las paredes." Algú em pot explicar per què i en què han de ser neutral les institucions? No votem i escollim entre diferents opcions polítiques perquè les ocupin? Democràcia no és que manin les majories o les minories capaces de conformar majories? Jo no en vull, de neutralitat institucional. Vull institucions compromeses amb els ciutadans que els han votat, amb els programes que s'han defensat per guanyar-les i amb els problemes dels ciutadans. Amb què han de ser neutrals? Sobre què no han de tenir opinió i parer? Que potser hem de tornar als temps de Franco: "Hágame caso, haga como yo, no se meta usted en política"? Deixem-ho! Què es pot esperar d'un insensat que creu que amb 3 regidors de 27 pot portar un ajuntament i governar la tercera ciutat de Catalunya?

Ras i curt LLUÍS MUNTADA @muntadalluis

Susana Díaz proposa "una memòria històrica que no miri enrere". Rialles i escarafalls. Molt bé. Però aquest oxímoron pervers està sent aplicat per Pedro Sánchez, disposat a "acostar" els presos i a deixar que els exiliats i la voluntat popular dels catalans es podreixin en una llei de memòria amnèsica.

Taller sobre l'acció no violenta

Dilluns
25
JUNY

L'Ateneu Cultural Coma Cros de Salt acull el dilluns dia 25 de juny, de cinc a vuit de la tarda, un taller d'iniciació a l'acció no violenta, destinat especialment a col·lectius organitzats. Per assistir a l'acte, organitzat per l'Assemblea Nacional Catalana de Salt, cal fer una inscripció prèvia a salt@assemblea.cat

Concentració a Tona i a Premià

Dilluns
25
JUNY

Com cada dilluns, la plaça major de Tona (Osona) acull a les 20 h una concentració per reclamar la llibertat dels presos polítics i el retorn dels exiliats. L'acte està organitzat per l'Assemblea Nacional Catalana (ANC) de Tona. A la plaça de l'Ajuntament de Premià de Mar i a la plaça de Sants de Barcelona, també com cada dilluns, hi ha concentració a les 20 h.

Torelló també és mobilitza

Dijous
28
JUNY

Els dijous també toca concentració de suport als presos polítics per demanar la seva llibertat. És a la plaça Nova, a partir de les 20.30 h, sota el lema *Prou ostatges!*

AGENDA REPUBLICANA

Xavi Oltra

xoltra@lrp.cat

Si ens voleu fer arribar les vostres propostes, ho podeu fer a l'adreça agenda@lrp.cat

+ AGENDA

Dilluns, 25 de juny

A la plaça del Vi de Girona

Com cada dilluns, a la plaça del Vi de Girona, es durà a terme a les 19 h una concentració per reclamar la llibertat dels presos polítics, així com el retorn dels exiliats. L'acte està organitzat per l'ANC de Girona.

Dilluns, 25 de juny

Suport als presos a Cornellà del Terri

També com cada dilluns, sota l'Arbre del Maig de Cornellà del Terri, hi ha una concentració a les 20 h en suport als presos polítics i per demanar el seu alliberament. La concentració està convocada per l'ANC de Cornellà del Terri.

Dilluns, 25 de juny

Badalona també dona suport als presos

Una altra cita fixa dels dilluns és a la plaça de la Vila de Badalona, a les 19.30 h, per exigir la llibertat dels presos i el retorn dels exiliats polítics.

...i a
SANT ESTEVE DE LES ROURES

Salutació vikinga

Dimecres que ve, a les 17 h, les rourenques i els rourencs volem animar la selecció islandesa i batre el rècord de salutació vikinga més multitudinària de la història. Hi esteu tots convidats!

Presentació de La República

Dijous
28
JUNY

El director de La República, Carles Ribera, presentarà el projecte el dijous 28 de juny a les vuit del vespre al saló Cafè del Casino Llagosterenc del municipi de Llagostera. Ribera parlarà del naixement d'aquest setmanari, dels seus continguts i dels Premis Republicans de l'Any, convocats per la nostra publicació i anunciats en el número 4 de la revista.

Més sopars grocs

Divendres
29
JUNY

Arreu del territori, el divendres 29 de juny se celebraran diversos sopars grocs, en solidaritat amb els presos polítics, els exiliats i els seus familiars. A Castellans serà a les nou de la nit; a la plaça de la Vila de Sant Adrià de Besòs, a dos quarts de vuit; a l'edifici de la República de Castelldefels, a dos quarts de nou; a la Societat Coral La Lira, a Montornès del Vallès, també a dos quarts de nou, i al Pati Escola Municipal Pau Vila, al Paliol, a les nou. Tots aquests sopars estan destinats a recaptar fons per als familiars afectats pels empresonaments i els exilis.

SOPAR GROC

Ras i curt MARTA ROQUETA @martaroqueta

Els riscos de l'etapa que s'obre amb el govern del president Torra són la folklorització de l'1 d'octubre, el renaixement del peix al cove i l'emergència d'estrelles que visquin d'explotar la nostàlgia i els complexos dels independentistes en aparicions als mitjans i xerrades en centres cívics.

"Un poble empresonat"

Divendres
29
JUNY

A la plaça del Doctor Robert de Sabadell, el divendres 29 de juny, a dos quarts de vuit del vespre, es durà a terme l'acció "Un poble empresonat", per denunciar el dèficit democràtic envers el poble espanyol. L'acte està organitzat per Òmnium i ANC Sabadell.

Arrossada solidària

Divendres
29
JUNY

Les Escoles Velles de Sant Esteve de Palautordera seran l'escenari el dissabte dia 29 a les 21.30 h d'una arrossada groga solidària per reclamar la llibertat dels presos polítics. Al matí es durà a terme una marxa groga, amb un mural participatiu i un concert de música.

Sopar popular a Sort

Dissabte
30
JUNY

L'hotel Pessets de Sort, al parc del Riuet, acollirà un sopar groc el dissabte dia 30 de juny, amb baixada de torxes reivindicatives de Bressui a Sort i amb un concert amb grups de la zona. Cibrils també acollirà un altre sopar solidari, a les 20 h, igual que les localitats d'Almóster, Sant Martí Sescorts i Sant Joan Despí, totes tres a les 21 h.

Segueixen les caminades

Divendres
29
JUNY

Com cada divendres a les 19 h, la plaça Catalunya serà l'escenari de les "Caminades pels presos polítics i el retorn del govern a l'exili".

Valls per la llibertat

Dissabte
30
JUNY

Un dissabte més es convocarà a Valls, a les 12 h davant de Sant Roc, una concentració reivindicativa, amb una breu intervenció artística al voltant de la pau i la llibertat.

Caminada groga a Gavà

Dissabte
30
JUNY

A dos quarts de deu del matí, el passeig Joan Maragall de Gavà serà el punt de partida d'una caminada groga reivindicativa a les mines i a la font del Ferro, on es plantarà el roure de la llibertat.

Més música per la llibertat

Divendres
29
JUNY

Un altre divendres, concentració a les 20 h davant l'Ajuntament de Taradell, on a través de la música, en aquest cas d'*El cant dels ocells*, es reivindicarà la llibertat dels presos polítics.

Sardana per la llibertat

Dissabte
30
JUNY

L'Assemblea Nacional Catalana del Pla de l'Estany, el CDR local i Foment de la Sardana de Banyoles organitzarà el dissabte 30 de juny una sardana reivindicativa al voltant de tot l'estany de Banyoles a partir de les vuit del vespre per reclamar la llibertat dels presos. Els assistents ballaran les sardanes *Somni*, de Manel Saderra, i *Vent d'octubre*, amb música de Paco Vicianà i lletra feta a partir d'un poema de Josep Navarro Santaaulàlia, escrita expressament per a l'ocasió.

Us volem a casa

Diumenge
1
JULIOL

El Teatre Monumental de Mataró acollirà a les 19 h un col·loqui amb els familiars dels presos polítics i els exiliats, amb el lema: *Us volem a casa, us tornarem a casa*. La periodista Bea Talegón dirigità l'acte, en el qual participaran la presidenta de l'ANC, Elisenda Paluzie, i el diputat finlandès Mikko Kärnä.

Ras i curt MARIONA ISERN @marionaisern

Més d'un miler d'infants han estat separats de les seves famílies a la frontera amb Mèxic. Trump segueix creant polèmica i ho fa implementant una política deshumanitzada, interessada i sense pensar per a qui governa un president. Quina pena que ningú faci res i que tot depengui exclusivament del poder.

ENTRETENIMENTS

Jordi Soler jsoler@lpr.cat

ENREVESSATS JORDI SOLER jsoler@lpr.cat

Horizontals: 1.- Sistema d'alimentació que exclou, de manera més o menys radical, la ingestió d'aliments d'origen animal. 2.- La mar que banya costes de la península Itàlica i de la península Bàlcànica. Vaixells que arriben d'Orient. 3.- Del dret pot ser arquitectònic, musical, de pell roja i algunes coses més. Badia que accepta embarcacions. Capgirada màquina capaç de manipular objectes, dur a terme operacions i moviments d'acord amb un programa modificable, i que fins i tot pot presentar forma humana. 4.- Temps verbal. Nota musical. 5.- Moammar al-Gaddafi ho era del dret. Sog. Carmen Amaya ho era, i també del dret. 6.- Causo ferides a la pell. A Barcelona el fan ballar de corcoll. Proa i popa de caiac. Fa sonar la pasta gansa. Fa sonar l'inici difícil. 7.- Semblants a un opercle. 8.- Entra i surt de Tagamanent. El mig dígraf ja ha arribat. Símbol químic de l'urani. Adverbi de lloc invertit. I remena de dreta a esquerra. 9.- Aton lacisum. Sobresurt, domina. Cap allà, tenir entitat; cap aquí, zero. 10.- El gos policia d'una sèrie de TV italoaustríaca. Capgirat algutzir, és a dir, oficial municipal executor dels manaments de l'alcalde. Que no té cap malaltia. 11.- Cap allà, company fidel; cap aquí, brot, tany. Ciutat i municipi d'Osona. Xifra romana. 12.- Entra i surt de Polop. Desconcertar, destarotar d'est a oest. Seguida de Radio Pictures, es tracta d'una de les principals productores de cinema nord-americanes de l'època daurada de Hollywood. 13.- Forma diferenciada de la dentina dels ullals de l'elefant. Que incita a ser menjat per la finor i la delicadesa del seu gust.

1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
11														
12														
13														
14														

14.- Nom genèric dels enzims proteolítics d'origen gastrointestinal que hidrolitzen pèptids.

Verticals: 1.- Utilització en medicina dels vaccins. 2.- Va cap amunt aquell títol eclesiàstic donat al canonge o al monjo que tenia cura de la gestió i l'administració d'un lot de béns. Eina de mariner cap avall; simple cap amunt. Romans de Vilamallà.

3.- Que produeix grans. Ho diem que ho és qui sempre està content i de bon humor. 4.- Fa sonar el desig. Adolorir sense fer remor. Xifra romana. De la picolada se'n diu xixina. 5.- Emprenyat i columna amunt. I també columna amunt, forma prefixada grega que significa blanc, incolor. Ciutat francesa en la seva forma catalana. 6.- Empra la millor defensa. Fa sonar un cul brut d'urubú mut. Corda gruixuda i molt forta. Símbol del fòsfor. 7.- Que pot ser escarnit, parodiat, caricaturitzat, befat. 8.- International Civil Aviation Organization. Ara va cap amunt un conreu extensiu, per exemple, d'arbres fruiters. 9.- Fan sonar la trampa. Mitja Anna, només. Aptitud natural per fer o sentir, i també poder, dret de fer alguna cosa. 10.- Punt al seu punt. Abaixo la porta metàl·lica de la botiga. Si una dia aneu a la república de Togo, aquest nom el trobareu relacionat amb el seu turisme. 11.- Separa, incomunica. Divinitat egípcia. Fan sonar el martell. El mateix us dic. 12.- Prefix que situa a sota. Sedàs, garbell. Recipient de vots. 13.- Aborigen de Nova Zelanda. Existies cap avall, existiré cap amunt. Pel·lícula britànica dirigida per Ken Loach basada en la novel·la de Barry Hines *A Kestrel for a Knave*. 14.- Persona o eina que efectua enregistraments.

SUDOKU

	9	7	4			5		2
	6		2		3	8	4	7
	4		5			6		
		4						
5	8						3	
6				5		2		
	7	3	8					
4	2	6	7					3
	5				4			

FÀCIL

		4			5			
		7					4	3
	6		7					2
6				1	4			7
8	7	9	6					
				8				9
	5						9	
	9		5		3	7		4
	3			7				

DIFÍCIL

JEROGLÍFIC

BARRA
PREPOSICIÓ
7 HUMOR NOTA

Un berenar dels d'abans

SOLUCIONS

Jeroglífic
Pa amb vi i sucre (Pa Amb Vi I Sucre Re)

Enreversats horitzontals
1.- Vegetarisme. 2.- Adriàtica. 3.- crA. Rada. tobOR. 4.- Condicional. Re. 5.- ibil. ac. anatiG. 6.- Natro. UO. C. A. L. 7.- Operculiformes. 8.- T. R. U. íca. airt. 9.- erR. Destaca. Ser. 10.- Rex. Itzuga. Sa. 11.- Amic. Manlleu. D. 12.- P. ralabata. RKO. 13.- Ivori. Llamner. 14.- Aminopeptidasa.

DIFÍCIL

9	1	4	2	3	5	6	7	8	
2	8	7	1	9	6	5	4	3	
3	6	5	7	4	8	9	1	2	
6	2	3	9	1	4	8	5	7	
8	7	9	6	5	2	4	3	1	
5	4	1	3	8	7	2	6	9	
7	5	8	4	2	1	3	9	6	
1	2	5	9	3	7	8	4	6	
4	3	8	9	6	7	9	1	2	5

FÀCIL

3	9	7	4	8	6	5	1	2
1	6	5	2	9	3	8	4	7
2	4	8	5	7	1	6	9	3
7	3	4	6	2	9	1	8	5
5	8	2	1	4	7	3	6	9
6	1	9	3	5	8	2	7	4
9	7	3	8	9	2	4	5	1
4	2	6	7	1	5	3	8	9
8	5	1	9	3	4	7	2	6

Quant et costen els Borbons?

En Família Reial:

S.M. Felipe VI	238.908 €
S.M. Letizia	131.400 €
S.M. Don Juan Carlos	191.124 €
S.M. Doña Sofia	107.520 €
Total/any	668.952 €

Quant et costa la República?

Subscripció anual:

Paper*	— 72 €
Digital	— 12 €

Fes-te republicà a www.lrp.cat
o trucant al 972 186 400

*La subscripció en paper també inclou
accés als continguts digitals.

LA REPÚBLICA

Tavernia

Joan Poyano & Teo Perea

